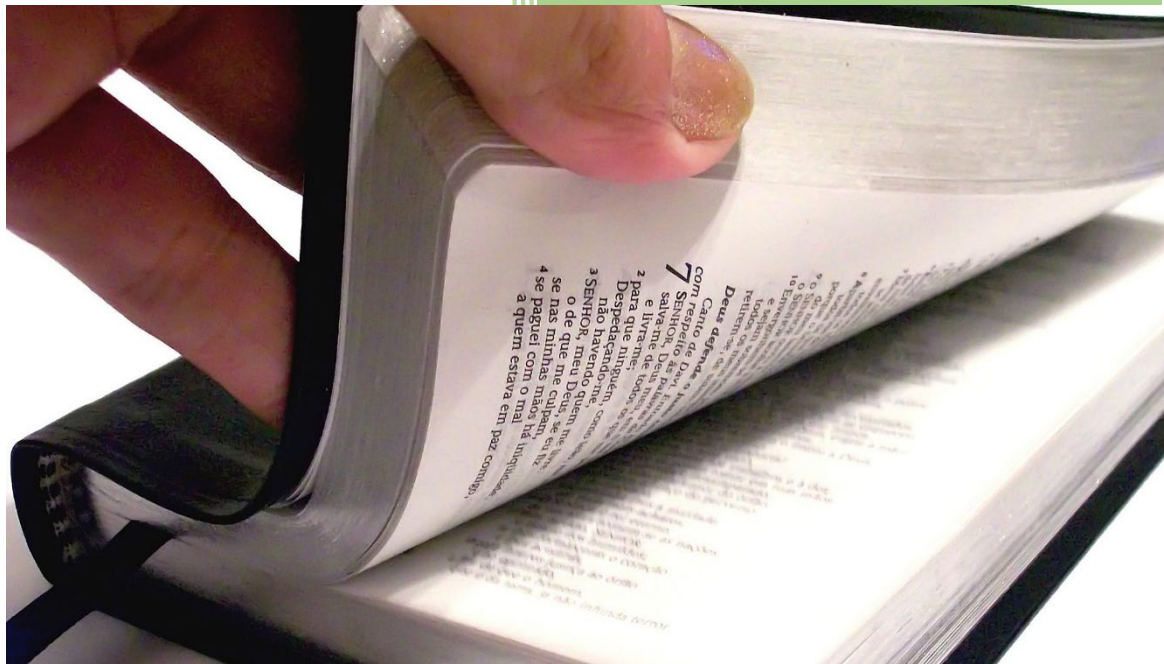

HATUA ZA KWANZA KATIKA USOMAJI WA BIBLIA

HATUA ZA KWANZA KATIKA USOMAJI WA BIBLIA - Vidokezo

Utangulizi

Biblia ni kitabu kikubwa na inachukua muda mrefu kusoma. Si rahisi sana kuichukua tu na kuisoma kutoka mwanzo hadi mwisho kama kitabu kingine chochote. Kuna maeneo ambayo hayatakuwa na maana sana kwa wasomaji wapya, kama Mambo ya Walawi. Kuna maeneo ambayo msomaji anaweza kupata ya kuchosha, kama orodha ya watu katika Mambo ya Nyambo. Kuna mahali ambapo lugha ni ngumu na ya mfano kama baadhi ya manabii. Kusoma sehemu ngumu za Biblia ni kama kujaribu kula chakula kigumu wakati mtu amezoea kukamua tu. Ni vigumu kuchimba. Tunapendekeza hatua kwa hatua ujifunze jinsi Biblia inavyozungumza na polepole kufahamiana na watu na matukio ndani yake. Hivi ndivyo mpango huu wa kusoma ni wa nini.

Kuna alamisho inayoendana na kozi hii, ambayo inaweza kuachwa katika Biblia.

Programu hii ya usomaji ya kila mwezi 6 inazingatia kanuni na vile vile watu na matukio muhimu zaidi. Haizingatii ukweli, ambao utajifunza unaposoma zaidi. Inazingatia njia sahihi ya kuishi ambayo ni muhimu kwa msomaji kufahamu. Mpango huo unaelezea kwa nini vifungu vimechaguliwa, na nini cha kuangalia ndani yao.

Ikiwa programu inafuatwa na kusoma kifungu kimoja kwa siku, basi programu itachukua miezi 6. Hata hivyo, ikiwa vifungu zaidi vinasomwa kwa siku moja, basi programu itachukua kidogo. Ikiwa vifungu 3 vinasomwa kwa siku, basi programu itachukua miezi 2. Ni juu ya msomaji kuchagua ni kasi gani wanataka kuendelea.

Tunakutakia baraka za Mungu juu ya usomaji wako. Mungu atafurahi kwamba unataka kusoma kile alichandika. Baada ya yote, aliandika ili isomwe na anataka tujifunze kutoka kwayo.

Ili kupata vifungu katika Biblia, itabidi uangalie faharasa iliyo mbele ili kujua vitabu tofauti vya Biblia viko wapi. Kuna vitabu 66 katika Biblia. Katika marejeleo hapa chini, kitabu cha Biblia kinatolewa, kikifuatiwa na sura, na kisha (ikiwa ni lazima) aya. Kitabu, sura na mistari ni njia ya haraka ya kutambua sehemu yoyote ya Biblia.

MWEZI 1

Siku ya 1: Zaburi 1

Zaburi ya 1 ni utangulizi wa kitabu kinachopendwa na watu wengi - Zaburi. Ni utangulizi mzuri wa Zaburi, lakini pia ni utangulizi mzuri wa Biblia. Kuna njia mbili maishani. Kuna njia ya Mungu na kuna njia ya mwanadamu. Ikiwa tu tutafuata njia ya Mungu, tutampendeza Mungu na kupata baraka zake. Zaburi ya 1 inamfananisha mwanadamu na mti ambao hustawi au kukauka. Mtu anayestawi na kukua ndiye anayefuata njia sahihi na kutafakari neno la Mungu. Inatufundisha kwamba lazima tusome na kufikiria juu ya Biblia mara kwa mara. Kwa kweli, tutafanya hivi kila siku. Kwa hivyo, vifungu vinatolewa kama usomaji wa kila siku. Mtu ambaye hasomi Biblia ni kama mmea uliokauka ambao haufai na hupeperushwa.

Siku ya 2: Kumbukumbu la Torati 30: 11-20

Kifungu hiki kinakaribia mwisho wa vitabu vitano vya Musa vinavyojulikana kama Pentateuch. Inatoa muhtasari wa kile kilichosemwa katika vitabu vitano vya kwanza - kuna chaguo kwa kila mtu. Chaguo ni chaguo la maisha au kifo. Ni kama Zaburi 1 kwa maana ambayo inasema kwamba kuna njia mbili - njia ya Mungu na njia ya mwanadamu. Mtu yeyote anaweza kufuata njia ya Mungu na kupata uzima ikiwa ndivyo anavyochagua. Uchaguzi wa njia mbadala ni chaguo la kuishi bila Mungu na inaishia kwa kifo cha kudumu.

Siku ya 3: Mithali 2

Kitabu cha Mithali kinahusika na hekima ya Mungu. Iliandikwa na mtu mwenye hekima zaidi duniani wakati huo, mfalme aliyeitwa Sulemani. Anaelezea maisha kuwa na njia mbili. Kwanza kuna njia ya hekima ambayo inaongoza kwa mambo mazuri. Na pili kuna njia ya waovu, ambayo inaongoza kinyume. Waovu watakatwa na wenye haki wataendelea kuishi. Chaguo ni chaguo sawa na tulivyosoma katika vifungu viwili vilivyotangulia katika Zaburi na Kumbukumbu la Torati. Biblia ni thabiti katika ujumbe wake bila kujali mtu anasoma wapi. Inasema kitu kimoja kwa njia tofauti. Hivi ndivyo tunavyojua tunajifunza ujumbe sahihi, kwa sababu tunausikia zaidi ya mara moja.

Siku ya 4: Yakobo 3

Vifungu vitatu vilivyotangulia vimetoka kwa Agano la Kale. Agano la Kale ni jina lililopewa vitabu vyote vilivyoandikwa kabla ya Kristo. Vifungu viwili vifuatavyo vinatoka kwa Agano Jipya. Agano Jipya ni sehemu ya pili na ya mwisho ya Biblia ambayo inamhusu Yesu na wanafunzi wake. Agano Jipya linasema sawa na Agano la Kale. James ni kitabu cha vitendo na rahisi kueleweka. Mwisho wa Yakobo 3 unasema kuna aina mbili za hekima. Kuna hekima ya Mungu kutoka juu, na hekima kutoka kwa ulimwengu. Ni hekima ya Mungu ambayo ni ya kupendeza na yenye upendo. Ujumbe wake umejengwa juu ya ujumbe wa Agano la Kale. Yakobo 3 pia inazungumza juu ya nguvu ya ulimi. Ulimi ni jambo hatari na linahitaji kudhibitiwa. Ushauri mzuri!

Siku ya 5: Mathayo 6: 25-7: 14

Sasa tunakutana na maneno ya Yesu kwa mara ya kwanza. Inatokana na hotuba maarufu zaidi ya Yesu, inayojulikana kama 'Mahubiri ya Mlimani' katika Mathayo sura ya 5-7. Sehemu ambayo tumechagua inaangazia jinsi Mungu anajua kwamba tunahitaji chakula na mavazi, na tunapaswa kumwamini Yeye kutupatia. Hii itatuwezesha kuishi maisha bila kuwa na wasiwasi. Sura ya 7 inatushauri tusihukumu kwa sababu jinsi tunavyowahukumu wengine ndivyo Mungu atakavyotuhukumu. Sehemu hiyo inaisha na mafundisho kwamba kuna njia mbili maishani. Huu ndio ujumbe ambao tayari tumejifunza kutoka kwa Agano la Kale. Kwa kweli, mafundisho mengi ya Yesu yalikuwa juu ya kuelezea ujumbe wa Agano la Kale. Yesu anatuambia kwamba lazima tutafute kwa uangalifu kutafuta njia sahihi. Si rahisi kupata njia hii, lakini njia hii inaongoza kwa maisha. Kusoma Biblia kutakusaidia kupata njia hii.

Katika siku chache zijazo, tutachukua hatua zetu za kwanza katika kujifunza kuhusu Mungu.

Siku ya 6: 1 Samweli 2: 1-10

Hii ni sala ya Hana. Hana alikuwa mke tasa. Mumewe alikuwa na wake wawili. Mke wa pili alikuwa na watoto na alifanya maisha ya Hana kuwa magumu sana. Hana aliweka nadhiri kwa Mungu kwamba ikiwa Mungu akampa mtoto wa kiume, basi atampa Mungu. Mungu alimpa Hana mtoto wa kiume. Sala ya Hana ilikuwa sala ya shukrani kwa mtoto huyo. Katika sala, anatupa habari muhimu juu ya Mungu na jinsi Mungu anavyofanya kazi. Mungu anaweza kufanya kila kitu - na tunamaanisha kila kitu! Anaweza kutoa uhai na anaweza kuchukua uhai. Anaweza kutoa utajiri na kuchukua utajiri. Hakuna kama Mungu. Mungu anawajali wale wanaomwamini, kama vile alivyomtunza Hana. Ni jambo la busara kwa watu kumwamini Mungu na kupokea utunzaji Wake. Vifungu vichache vifuatavyo pia vitatufundisha mambo muhimu kuhusu Mungu.

Siku ya 7: Zaburi 103

Hii ni Zaburi nzuri sana inayotufundisha juu ya Mungu. Mungu hutoa uzima na kuponya. Mungu hana hasira kwa urahisi wala Yeye si mkali. Kwa kweli, Mungu hatutendei kama tunavyostahili. Zaburi inatufundisha juu ya utu au tabia ya Mungu. Mungu ni mwenye huruma na neema, mwepesi wa hasira na upendo. Tumebarikiwa sana kwamba Mungu yuko hivi. Hebu fikiria maisha yangekuwa ikiwa Mungu angekuwa na hasira na mkali. Mungu ni mwenye upendo hasa kwa wale wanaotii amri zake. Mungu anastahili sifa zetu kwa haya yote, kama vile malaika pia wanavyomsifu. Huu ni mkutano wetu wa kwanza na malaika. Malaika ni wajumbe wa Mungu, ambao hubeba ujumbe wa Mungu na kutii maagizo ya Mungu. Ni viumbe wa roho ambao wanaonekana kama wanaume.

Siku ya 8: Zaburi 139

Zaburi ya 139 inaeleza kwa nini itakuwa vigumu kuelewa kila kitu kuhusu Mungu. Akili na uwezo wa Mungu ni zaidi ya ufahamu wetu. Mungu alitujua sisi binafsi hata wakati tulikuwa tukikua tumboni mwa mama yetu. Nguvu za Mungu ni kubwa sana hivi kwamba anaweza kusoma akili zetu. Anajua tulipo na tunachofanya. Hatuwezi kujificha kutoka kwake. Hii ni habari njema na mbaya. Ni vizuri tunapokuwa kwenye shida na tunaomba msaada. Sio nzuri sana wakati tunafanya mambo vibaya. Mwandishi alikuwa David, mtu aliyejitolea sana kufanya yaliyo sawa. Daudi aliandika Zaburi nyingi. Daudi aliwachukia wale waliotumia vibaya jina la Mungu na kutotii sheria za Mungu. Haya ni mambo ambayo Mungu pia anachukia. Tunapaswa kuwa waangalifu tusitumie vibaya jina la Mungu na tunapaswa kuwa waangalifu kufanya kile ambacho Mungu anatuambia. Mungu atajua ikiwa hatutajua.

Siku ya 9: Ezekieli 18

Huu ni usomaji wetu wa kwanza kutoka kwa sehemu kubwa ya Biblia inayojulikana kama 'manabii'. Manabii walizungumza maneno ya Mungu na mara nyingi walizungumza juu ya kile Mungu angefanya katika siku zijazo. Kwa kawaida walitumwa na Mungu wakati taifa la Israeli lilikuwa waovu ili kuwafanya watu wawe wema. Katika Ezekieli 18 tunajifunza kile ambacho Mungu anataka kutoka kwa watu wake. Mungu anataka watu waovu watubu. Toba inamaanisha mabadiliko. Mungu anataka watu wake wabadilike kutoka kufanya mambo mabaya na kuanza kufanya mambo

mazuri. Mungu anatuambia jambo muhimu kuhusu Yeye mwenyewe. Mungu hafurahii kifo cha waovu. Mungu hafurahii kuwaadhibu watu waovu! Hii ni kinyume cha mawazo ya mwanadamu, ambapo mwanadamu mara nyingi atafurahi kuanguka kwa adui. Lakini Mungu hafikirii kwa njia ambayo mwanadamu anavyofikiria. Hata wakati Mungu lazima aondoe waovu, haimpi raha kufanya hivyo. Kinachompa raha ni kwamba wale ambao wamepotea kwake wanageuka na kubadilika. Anafurahi wakati watu wanatubu na kuwa waadilifu.

Siku ya 10: Zaburi 23

Hii ni moja ya sura maarufu zaidi katika Biblia. Inatufundisha kuhusu Mungu. Mungu ni kama mchungaji. Watu wake ni kama kondoo wake. Mungu hajiiti 'mfalme' au 'mtawala', ingawa Yeye ni. Anafanya kama mchungaji, na anajionyesha kama mchungaji. Jukumu la mchungaji ni jukumu la kutumikia na kujali. Hivi ndivyo Mungu anafanya. Anawajali watu wake wakati wa maisha yao. Anawaongoza kupitia hatari za maisha hadi mahali ambapo watakuwa katika ushirika na Mungu milele. Angalia maneno 'milele.' Mungu hutumia maneno haya kama yanavyomaanishwa. Anazungumza juu ya mambo ya milele. Tutajifunza kutokana na kusoma Biblia kwamba Yeye anamaanisha ni uzima wa milele. Watu wengi wamejifunza Zaburi kwa moyo. Hii ni ili waweze kukumbuka maneno yake mazuri wakati maisha yao yanakuwa magumu na kupata faraja.

Katika masomo matano ya mwisho, tumejifunza juu ya Mungu na jinsi Yeye alivyo. Tunadhani utakubali kwamba, ingawa Mungu ni mkuu sana, ana utu mzuri na anastahili kujua. Usomaji huu wote unatoka kwa Agano la Kale, ambapo wengi wanafikiri Mungu ni mkali. Huu ni uelewa usio sahihi. Mungu ni Mungu yule yule mwenye upendo katika Agano la Kale na Jipya. Katika siku chache zijazo, tutaangalia vifungu vya kufanya na hekima.

Siku ya 11: Mhubiri 3

Mhubiri 3 ni sura nzuri inayotufundisha kuhusu wakati. Kila kitu kina wakati wake. Kuna wakati sahihi kwa kila kitu. Kuna wakati mtu lazima afanye jambo moja na kuna nyakati zingine wakati lazima afanye kinyume. Tunahitaji hekima kujua wakati wa kufanya mambo sahihi. Chochote kinachofanywa na mwanadamu kinaonekana na Mungu na kitahukumiwa. Mungu anamjaribu mwanadamu ili kuona kama wao ni bora kuliko wanyama. Mwanadamu lazima ainuke juu ya silika yake ya wanyama na aonyeshe kuwa yeye ni zaidi ya mnyama. Hiyo ni, lazima afuate njia za Mungu. Tunapaswa kufikiria kwa uangalifu jinsi tunavyotumia wakati wetu. Maisha yetu ni mafupi na yanahitaji kuishi kwa busara.

Siku ya 12: Mhubiri 12

Mhubiri anaendelea na mada yake kwa wakati katika sura yake ya mwisho. Sura ya 12 ni maelezo ya uzee. Msomaji anaalikwa kumkumbuka Muumba wao kabla ya umri kuchukua uwezo wao. Hapa uzee unaelezewa kwa njia isiyo ya kawaida. Kwa mfano, nyota huwa giza, na mawingu ni maelezo ya macho duni (mstari wa 2). Kutetemeka na kuinama ni misuli na mifupa ya zamani (mstari wa 3). Lugha nyingi zinazotumiwa zinafaa zaidi kwa jiji la zamani lililovunjika. Utaweza kutafsiri vipengele vingine kwa mawazo kidogo. Sura hii ni mfano wa hitaji la kufikiria kweli juu ya ujumbe ni nini hasa. Katika maeneo mengi, Biblia inatuhitaji kufikiria juu ya kile kinachosemwa badala ya kusoma kila kitu wazi. Kitabu cha Mhubiri kinaisha na taarifa wazi ambayo haiwezi kueleweka vibaya; "Mwogope

Mungu na uzishike amri zake, kwa maana hii ndiyo wajibu wote wa mwanadamu" (mstari wa 13). Hii ni muhtasari wa ugunduzi wa kile mtu mwenye hekima zaidi Sulemani alipata katika maisha yake. Ni maneno ya busara kwetu kukumbuka na kufanya kama kipaumbele katika maisha yetu wenyewe.

Siku ya 13: Zaburi 49

Zaburi 49 inaendelea kufundisha kuhusu njia ya Mungu ya kufikiri. Katika kesi hii, Mungu anatuambia juu ya kile anachofikiria juu ya matajiri. Matajiri wanajiamini wenyewe badala ya Mungu. Hatupaswi kuwa na wivu kwa watu matajiri kwa sababu hawatadumu kwa muda mrefu. Wanaweza kufurahia maisha wakiwa hai, lakini watakufa kama wanyama (kama tulivyojifunza katika Mhubiri 3:18). Huo utakuwa mwisho wao. Kinyume chake, wale wanaofanya kile ambacho Mungu anataka watakuwa na wakati ujao. Maisha yao yatakombolewa kutoka kaburini (mstari wa 15). Hiyo ni, watafufuliwa kutoka kwa wafu ili kuishi tena. Hii ni mada katika Biblia, ambayo inafundishwa haswa katika Agano Jipya. Biblia inatufundisha juu ya maisha na kifo, na suluhisho la Mungu kwa kifo.

Siku ya 14: Mhubiri 5

Tunaendelea kufikiria juu ya Mungu na utajiri katika Mhubiri 5. Kwanza, fikiria Mungu. Tunapozungumza na Mungu au juu ya Mungu, tunapaswa kuwa waangalifu na maneno yetu. Hii haishangazi kwani Mungu ni mkuu sana na anajua tunachosema. Ni bora kudhibiti kile tunachosema na kusema kidogo tunapokuwa mbele ya Mungu. Pili, tunajifunza zaidi juu ya utajiri. Tunajifunza kwamba tajiri huishia na shida nyingi kutoka kwa utajiri wake. Anapokuwa tajiri, anahitaji watumishi ambao wanaishia kuteketeza utajiri wake ili ahitaji utajiri zaidi. Matajiri hawaridhiki kamwe na kuwa na utajiri wa kutosha. Alisema kwa urahisi, matajiri hawaridhiki kamwe. Utajiri haununui furaha. Ni bora kufanya kazi na kuridhika na mshahara wetu na vitu tulivyonavyo katika maisha haya. Kuridhika ni bora kuliko utajiri.

Siku ya 15: Mithali 3

Mithali na Mhubiri ziliandikwa na Sulemani. Mithali 3 inatufundisha haja ya kushika amri za Mungu na kufuata mafundisho ya Mungu. Hii ni kama maneno mengine ya Sulemani mwishoni mwa Mhubiri. Tumeahidiwa baraka ikiwa tutashika amri za Mungu - baraka ya maisha marefu na mafanikio. Mungu anapaswa kuwa lengo la maisha yetu. Tunapaswa kumwamini Mungu kuongoza maisha yetu. Tunapaswa kumheshimu Mungu katika maneno na utajiri wetu. Hekima ya Mungu ni bora kuliko kitu chochote ambacho pesa inaweza kununua. Inaweza kutupa uzima, heshima, na amani. Kunaweza kuwa na nyakati za nidhamu. Tunapaswa kukubali haya na kujifunza kutoka kwao. Ikiwa sisi ni wanafunzi, basi Mungu anatuchukulia kama watoto wake. Watoto wanahitaji kuongozwa kwa njia sahihi za kuishi. Njia za Mungu daima ni bora zaidi.

Siku ya 16: Isaya 40

Katika siku chache zijazo, tutarudi kujifunza zaidi juu ya Mungu. Wakati huu tutaenda kwa nabii Isaya. Isaya 40 ni sura ya kushangaza. Inaanza kwa kutuambia nia ya Mungu kusaidia Yerusalemu, ambayo pia inajulikana kama 'Sayuni'. Tunaambiwa juu ya ukuu wa Mungu. Ikilinganishwa na Mungu, mataifa yote ya ulimwengu ni kama tone tu kwenye ndoo au kama vumbi kwenye mizani! Hii inatupa hisia ya uwiano wa ukuu wa Mungu ikilinganishwa na mwanadamu. Pia tumepewa ulinganisho kati ya Mungu na sanamu ambazo watu walikuwa wakifanya na kuabudu. Sanamu haziwezi kusonga au kufanya chochote, wakati Mungu aliumba mbingu. Mungu hachoki kama mwanadamu. Hakuna kikomo kwa ufahamu wa Mungu. Mwanadamu hapaswi kufikiri kwamba Mungu hajui kinachotokea katika maisha yao. Mungu anajua kila kitu. Wale wanaomtumaini watabarikiwa. Watakimbia na hawachoki. Watapaa kama tai.

Siku ya 17: Isaya 45

Sehemu ya mwisho ya Isaya ni kama Zaburi. Ni ya kushangaza na ya kuelimisha. Tutachagua kadhaa kati yao. Isaya 45 inaanza kwa kuzungumza juu ya mfalme wa baadaye anayelitwa Koreshi, ambaye Mungu atatuma. Mungu anatawala dunia, na Yeye hupanga mambo kulingana na mpango wake. Mungu ana uwezo wa kufanya mambo haya yatokee. Koreshi angekuwa mfalme wa baadaye wa Uajemi na angefanya kazi ambayo Mungu alikusudia afanye kwa wakati unaofaa. Mungu hupanga watu wafanye kazi tofauti kama sehemu ya mpango wake mkuu. Mungu anaweza kuleta mambo mazuri na yale ambayo tunaweza kuyaita mambo 'mabaya'. Hiyo haimaanishi kuwa Mungu ndiye chanzo cha uovu, lakini inamaanisha Anaweza kumwadhibu mwanadamu kwa dhambi yake. Mwanadamu ni kama udongo mikononi mwa Mungu mfinyanzi. Kama vile sufuria ya udongo haiwezi kugombana na muumba wake, pia mwanadamu hapaswi kugombana na muumba wake. Mungu aliumba dunia kama sehemu ya kusudi lake ili mwanadamu aweze kuishi juu yake. Mpango wake ni kuwaokoa wanadamu na anamwita mwanadamu aje na kuokolewa. Ni mpango mzuri na Mungu ataufanya ufanyike.

Siku ya 18: Isaya 55

Wito wa Mungu kwa watu kuokolewa unachukua fomu ya ombi la watu kuja kunywa. Hii ni lugha ya kiroho inayoonyesha kwamba msomaji anapaswa kuomba kunywa ujumbe wa Mungu na kuokolewa. Ujumbe huo unajumuisha ahadi ya Mungu kwa Daudi ambayo tutasoma baadaye. Tunajifunza tena kwamba Mungu anafikiri tofauti na mwanadamu. Tofauti kati ya Mungu na mwanadamu ni kama tofauti kati ya mbingu na dunia. Mwanadamu anapofanya mipango, mengi ya yale anayosema hayataokea. Kinyume chake, Mungu anaposema maneno yake, basi maneno yatatokea. Kusudi la mwisho la maneno ya Mungu ni kuleta furaha na amani katika ulimwengu huu. Hii inaonyeshwa na hata milima na miti kufurahi. Kwa kuwa maneno ya Mungu daima hufikia lengo lao, hii itatokea. Ni mfano mwingine wa mpango wa Mungu wa kuleta enzi bora.

Siku ya 19: Kumbukumbu la Torati 10: 12-22

Tumejifunza juu ya ukuu wa Mungu kutoka pembe nyingi ngumu. Mungu anataka tuitikieje kujifunza hili? Tunapaswa kumcha Mungu, kutembea katika njia zake, kumpenda Mungu, na kushika amri zake. Kifungu hiki kutoka kwa Kumbukumbu la Torati ndicho ambacho Mungu aliwaambia watu wake Israeli. Anatuambia kwa nini alichagua Israeli kama watu wake maalum. Ilikuwa ni kwa sababu ya baba wa asili wa taifa. Walipohamia Misri hapo awali walikuwa sabini tu kati yao. Sasa walikuwa

wengi kama nyota mbinguni. Mungu anatupa habari zaidi juu yake mwenyewe. Yeye hana ubaguzi dhidi ya watu. Anawapenda sana wajane, wasiojulikana na wageni. Mungu anastahili sifa ya watu wake.

Siku ya 20: Mwanzo 1

Hadi sasa, tumejifunza juu ya Mungu na njia za Mungu. Mungu amempa mwanadamu jukumu la kufuata njia zake badala ya kufuata tamaa zake mwenyewe. Tumejifunza juu ya jinsi Mungu alivyo mkuu. Sasa tunaelewa hili, tutarudi mwanzoni mwa Biblia na kusoma jinsi maisha yalivyoanza. Ulimwengu ulianza kama sayari iliyofunikwa na maji na giza. Kisha Mungu akafanya vitu tofauti kwa siku tofauti. Ilimchukua siku sita. Mwanadamu aliumbwa mwishoni mwa siku ya sita, kana kwamba mwisho mkuu. Alikuwa kitu pekee kilichofanywa kuonekana kama Mungu. Alikuwa maalum. Alifanywa mtawala wa viumbe hai vingine.

Siku ya 21: Mwanzo 2

Baada ya siku 6 za kuunda, Mungu alipumzika kutoka kwa kazi yake ya uumbaji. Mungu alipumzika siku ya saba. Hii iliweka mfano wa wiki yetu ya siku saba. Tunapewa maelezo zaidi juu ya jinsi Mungu alivyomuumba mwanamume na mwanamke. Adamu aliumbwa kutoka kwa mavumbi lakini ilibidi apewe pumzi ya Mungu kabla ya kuishi. Aliwekwa kwenye bustani na kazi ya kuitunza. Aliamriwa asile matunda ya mti wa ujuzi wa mema na mabaya. Ingawa uumbaji ulikuwa mzuri sana, kulikuwa na jambo moja ambalo halikuwa zuri. Haikuwa vizuri kwa mwanadamu kuwa peke yake. Hakuna hata mmoja wa wanyama aliyeweza kukidhi hitaji lake. Kwa hiyo Mungu akamfanya msaidizi - mwanamke, ambaye alitoka kwa mwili wake mwenyewe. Kwa kufanya hivyo, Mungu aliumba wanandoa wa kwanza wa wanadamu pamoja na uhusiano wa ndoa.

Siku ya 22: Zaburi 104

Sura za mwanzo za Mwanzo ndio msingi wa Biblia. Matukio hayo yanarejelewa mara nyingi katika maeneo tofauti. Moja ya haya ni Zaburi 104. Zaburi ya 104 inaelezea sifa za uumbaji, ambazo Mungu alizingatia wakati aliweka kila kitu sawa. Tunaona muundo makini wa maji. Hii ilizuiwa kufunika dunia kama ilivyokuwa hapo awali na hutoa mahitaji ya maisha ya mimea na wanyama. Mungu aliweka jua, mwezi, na nyota kwa mpangilio, ili wanyama wawe na mzunguko wa kila siku. Mungu hutoa uzima kwa kile kinachohitaji kuishi na hata kufurahia maisha. Lakini kwa urahisi kama vile Mungu alivyotoa uhai, anaweza kuuondoa. Mwanadamu asiye na pumzi kutoka kwa Mungu anarudi kwenye mavumbi. Ukweli huu unapaswa kutufanya tumshukuru Mungu kwa maisha tuliyo nayo na baraka anayotupa kila siku.

Siku ya 23: Mwanzo 3

Hapo mwanzo Mungu alifanya kila kitu kuwa kizuri sana. Mwanzo 3 inatuambia kwamba mwanadamu aliharibu. Hakutii amri moja ambayo Mungu alimpa. Mwanzo 3 inarekodi 'anguko la mwanadamu'. Kulikuwa na mnyama ambaye angeweza kuzungumza na kufikiria. Ilimpa Hawa wazo la kula matunda ya mti wa ujuzi wa mema na mabaya, ambao Mungu alikuwa amekataza. Hawa alipenda wazo hilo na akafikiria sababu 3 kwa nini anapaswa kula. Alimtia moyo Adam afanye vivyo

hivyo, na akala pia. Mungu alijua walichokuwa wamefanya. Kisha tuna hukumu ya Mungu juu ya wale watatu - mwanamume, mwanamke, na mnyama. Wote watatu walikuwa na hatia na waliadhibiwa. Mnyama huyo akawa nyoka bubu. Mwanamke huyo alipaswa kuwa na uchungu wa kujifungua na kuvumilia mumewe anayemtawala. Adamu alipaswa kuteseka kwa uchungu wa kazi ngumu maisha yake yote hadi atakaporudi ardhini. Kwa maneno mengine, Adamu alipaswa kufa. Ingawa hatujaambiwa wazi, lazima tudhani kwamba Hawa na nyoka pia walikufa. Na mwanadamu alifukuzwa kutoka bustani ya Mungu. Hii inafuata kanuni katika Biblia kwamba kutotii kunamtenganisha mwanadamu na Mungu.

Siku ya 24: Mhubiri 9

Kifo ni ukweli; maarifa ambayo mwanadamu amelazimika kuishi nayo. Mwanadamu anaishi na kisha anakufa. Mungu anatuambia nini kuhusu kifo na hali ya wafu katika Mhubiri 9. Kila mtu atakufa kwa njia ile ile. Hata wenye haki na waovu hufa vivyo hivyo. Wanapokufa, tunaambiwa wafu hawajui chochote. Huo ndio mwisho wao. Kwa hiyo, Mungu anamshauri mwanadamu kutumia vyema maisha akiwa nayo. Hakuna mtu anayejua ni lini mwisho wake utafika.

Siku ya 25: Zaburi 90

Zaburi ya 90 inatofautisha urefu wa maisha ya mwanadamu na Mungu. Mungu ni wa milele. Wakati sio shida kwa Mungu. Kwa Mungu miaka elfu moja ni kama siku moja. Ikilinganishwa na Mungu, mwanadamu ni kama nyasi zinazokua na kisha kukauka na kutoweka. Mwanadamu anaweza kuishi miaka 70 au 80, lakini hii bado sio kitu ikilinganishwa na Mungu. Kwa sababu ya ufupi wa maisha yetu, tunapaswa kutumia wakati wetu kwa busara. Nani anajua ni lini maisha yetu yatafikia mwisho? Mungu anaweza kuamua wakati wetu umekamilika mapema kuliko tunavyofikiria. Kila siku tunapoamka, tunaweza kumshukuru Mungu kwa zawadi yake ya uzima.

Siku ya 26: Yohana 11: 1-44

Tumejifunza juu ya kifo. Wakati mwingine, mara chache, Mungu amewafufua watu kutoka kwa wafu. Katika Yohana 11 tuna mfano wa Lazaro. Lazaro alikuwa rafiki wa Yesu ambaye alikufa lakini alifufuliwa kutoka kwa wafu na Yesu. Sura inatufundisha kwamba Mungu anaweza kushinda kifo. Mtu ambaye amepewa jukumu la kuleta hii ni Yesu. Kwa hiyo Yesu ndiye 'ufufuo na uzima.' Hii ina maana kwamba, kupitia Yesu, wanafunzi wana tumaini la ufufuo kutoka kwa kufa na wanaweza kuishi tena. Inatufundisha kwamba kutakuwa na ufufuo wa wafu katika siku zijazo.

Siku ya 27: Yohana 5: 1-30

Tumejifunza juu ya ufufuo wa wafu. Hapa kuna kifungu kingine ambacho kinafundisha hii. Yohana 5 inatuambia juu ya wakati ambapo Yesu aliponya kilema. Katika majadiliano yafuatayo, Yesu anaelezea kazi ambayo amepewa kufanya na Mungu. Sehemu ya kazi hii ni kuleta ufufuo wa wafu. Huu ni wakati ujao ambapo sauti ya Mwana wa Mungu - Yesu - ingewafufua wafu. Imejumuishwa katika wakati huu ni hukumu ya ambao ni wanafunzi wa kweli. Wale ambao ni wanafunzi wa kweli bado watakufa, lakini ikiwa watafanya hivyo, watafufuliwa kutoka kwa wafu. Kwa sababu hii,

wanaelezwa kana kwamba wamepita kutoka kwa kifo hadi maisha. Hii ni lugha ya kiroho kwa ukweli kwamba wanafunzi wa kweli watafufuliwa na uhai ingawa watakufa kwanza.

Siku ya 28: Yoshua 24: 1-27

Biblia ni maelezo ya uhusiano wa Mungu na watu wake na watu binafsi. Kutoka kwa sura hii tunajifunza kile ambacho Mungu anatarajia kutoka kwa watu wake na jinsi Mungu anavyoingiliana nao. Mtu yeyote anayetaka kuelewa Biblia atahitaji kujifunza kuhusu baadhi ya watu hawa na matukio makuu katika historia ya Israeli. Yoshua 24 ni muhtasari wa historia ya mapema ya Israeli. Yoshua mwenyewe alikuwa karibu kufa, na alikuwa akipitisha jukumu hilo kwa wazee wa watu wa Israeli. Anawaambia kwamba historia yao ilianza na Ibrahimu, kisha Isaka, na kisha Yakobo. Baadaye Musa alitumwa kuwatoa watu kutoka Misri. Musa alikabidhi jukumu hilo kwa Yoshua ambaye aliongoza watu katika kuchukua nchi ya Kanaani. Yoshua alipokuwa karibu kukabidhi wajibu wake kwa watu, Yoshua anawapa watu baradhi kumtumikia Mungu. Watu wanakubali kufanya hivi. Walifanya agano la kumfuata Mungu.

Siku ya 29: Matendo 7: 1-53

Sasa tutajenga juu ya kile tulichoijifunza kutoka kwa Yoshua 24. Hapa katika Matendo 7, tumepewa historia ya mapema ya Israeli kwa undani zaidi. Historia yao inaanza na Ibrahimu wakati Mungu alimchagua Ibrahimu na kuzungumza naye. Historia inapitia Isaka na Yakobo. Kisha tunaambiwa juu ya Yusufu, ambaye alikuwa mwana wa Yakobo. Tunaambiwa zaidi juu ya maisha ya Musa, ambaye alipokea sheria ya Mungu katika Mlima Sinai. Yoshua anatajwa na kisha kutajwa kwa ufupi kwa Daudi. Somo la historia linaisha na malalamiko juu ya Waisraeli wenyewe. Daima walikuwa wamepinga kumtii Mungu na amri zake. Majina tuliyotaja yalikuwa baadhi ya tofauti kwa hili. Tutajifunza zaidi kuhusu Ibrahimu na Daudi katika mwezi wa 2.

Siku ya 30: 1 Wakorintho 13

Tunamaliza mwezi wa kwanza wa usomaji wa Biblia na kifungu kizuri ambacho kila mtu anapaswa kujua. Ni sura kuhusu upendo na upendo wa kweli ni nini. Upendo unaonyeshwa na tabia. Upendo ni bora kuliko kitu kingine chochote. Mungu anatenda kwa upendo. Ni jinsi Mungu anavyofanya. Mstari uliotangulia sura ya 13 unaita upendo 'njia bora zaidi.' Mstari baada ya sura ya 13 unatuomba kufuata njia ya upendo.

Tumeanza usomaji wetu wa Biblia kwamba kuna njia mbili ambazo tunaweza kuishi. Njia ya mwanadamu au njia ya Mungu. Tunamaliza mwezi wa kwanza kwa kujifunza juu ya njia ya upendo, ambayo ni njia ya Mungu. Njia ya asili ya mwanadamu sio njia ya upendo. Mungu anataka tufuate njia ya upendo.

Tulichoijifunza katika Mwezi wa Kwanza na kile tunachoweza kutarajia katika Mwezi wa Pili

Tulianza kusoma Biblia na tumeangalia sehemu kadhaa kutoka sehemu nyingi tofauti. Tumejifunza kwamba Biblia inaelezea maisha kama njia mbili. Kuna njia ya Mungu, ambayo ni njia ya hekima na inayoongoza kwenye uzima. Na kuna njia ya mwanadamu, ambayo ni njia ya upumbavu na inaongoza kwenye kifo. Mungu ametupa chaguo.

Tumeangalia kile Biblia inasema juu ya Mungu na mwanadamu. Wawili hao ni tofauti kabisa. Tulijifunza juu ya ukuu wa Mungu na utu wa Mungu. Tumejifunza kuhusu mtazamo wa Mungu kuhusu wakati na jinsi alivyumba maisha. Maisha yetu ni baraka ambayo tunapaswa kushukuru. Na tumejifunza juu ya mwanadamu. Mwanadamu ana kikomo kwa wakati wake na atakufa. Hata hivyo, Biblia pia inatufundisha kuhusu ufufuo kutoka kwa wafu. Mwanadamu ana matumaini ya maisha bora.

Tulijifunza kwamba Biblia ina historia nyingi. Ni kitabu kuhusu uhusiano wa Mungu na mwanadamu. Ikiwa mwanadamu atatii yaliyo mema, itakwenda vizuri Naye. Kinyume chake pia ni kweli. Biblia inatoa uhusiano sahihi na Mungu. Tutajifunza zaidi juu ya kile Mungu anataka katika mwezi wa pili wa usomaji wa Biblia.

Katika mwezi ujao, tutajifunza pia zaidi kuhusu wahusika muhimu - Kaini, Nuhu, Ibrahimu, Daudi, na Yesu. Pia tutaongeza hekima zaidi na kuanzisha mafundisho kuhusu ufalme wa Mungu wa baadaye.

Siku ya 31: Zaburi 8

Zaburi ya 8 inatusaidia kupata kila kitu katika mtazamo. Tunapotazama mbinguni, tunahisi mdogo sana. Kwa kuwa Mungu aliumba mbingu, kutazama juu hutufanya tujisikie wadogo ikilinganishwa na Mungu. Inatufanya tuthamini ukuu wa Mungu, ambaye ni mkuu kuliko vitu alivyoviumba. Mungu alimuumba mwanadamu kutawala uumbaji wake. Mwanadamu anatawala kwa sababu Mungu alitaka Yeye. Lakini mwanadamu anatawalaje? Tumeachwa kufikiria juu ya mwanadamu kwa kulinganisha na Mungu na ikiwa mwanadamu anatimiza kusudi ambalo Mungu alimkusudia.

Siku ya 32: Zaburi 19

Zaburi ya 19 inaendelea na mada ya kutazama mbinguni. Wakati mtu anatazama juu kwenye nyota, tunaangalia utukufu wa Mungu - ukuu wa Mungu. Haijalishi tunazungumza lugha gani. Tunapotazama juu, tunasababishwa kufikiria juu ya kile inachotuambia. Ni kama mtu anayezungumza nasi kwa lugha ya ulimwengu wote na kusema kwamba Mungu aliwaumba na Yeye ni mkuu. Jua linafananishwa na bwana harusi anayetoka kwenye chumba chake au bingwa anayekimbia mbio.

Zaburi kisha inabadilika katikati ili kuzungumza juu ya sheria ya Mungu. Tumbaki tukijiuliza ni nini uhusiano kati ya sheria za Mungu na mbingu. Je, mbingu hufanya kazi kulingana na amri za Mungu? Lazima wawe. Kama mbingu, sheria za Mungu ni za kushangaza kwa njia yao wenyewe. Inaweza kutufufua, kutupa hekima, kutupa furaha, kutupa nuru na ufahamu. Ni ya thamani zaidi kuliko dhahabu na tamu kuliko asali. Yote haya ni kwa sababu inatuweka kwenye njia sahihi. Inatuelekeza katika mwelekeo sahihi maishani. Kwa kuzingatia kwamba sheria za Mungu zimo katika Biblia na zinaweza kutusaidia sana, kwa nini tusingesoma Biblia kila siku?

Siku ya 33: Zaburi 119: 1-24

Zaburi ya 119 inawazuia watu wengi kwa sababu ni sura ndefu zaidi katika Biblia. Lakini imejaa maelezo juu ya sheria ya Mungu na jinsi inavyoweza kutumika kuongoza maisha yetu. Mstari wa 1 ni utangulizi mzuri, kwa sababu unatuambia jinsi tunavyoweza kutembea katika mwelekeo sahihi na kuwa bila kosa mbele za Mungu. Neno la Mungu linaweza kuwa mwongozo wetu maishani ili

kutusaidia kwenye njia sahihi. Inaweza kutuepusha na dhambi. Tunapofikiria juu ya sheria yenyewe, tunaweza kuona kuwa ni nzuri. Inastahili umakini wetu.

Siku ya 34: Zaburi 119: 89-112

Katika sehemu hii kutoka kwa sura ndefu zaidi ya Biblia, tunaendelea kusoma juu ya thamani ya sheria ya Mungu. Ni ya milele na haina kikomo kwa ukamilifu wake. Tunaweza kupenda sheria na kupata hekima yake. Kisha tutakuwa na hekima zaidi kuliko watu wanaotuzunguka. Sheria ya Mungu ni tamu kuliko asali. Ni kama nuru inayoangaza mbele yetu na kuweka wazi njia sahihi kwetu. Inaweza kutuongoza katika maisha yetu ili tufikie mwisho wa safari kwa furaha.

Siku ya 35: Kumbukumbu la Torati 5

Amri 10 ni mifano bora katika Biblia ya sheria ya Mungu. Wao ndio msingi wa ustaarabu wa magharibi na utungaji sheria. Kumbukumbu la Torati 5 ni marudio ya Kutoka 20 ambapo amri 10 zilitolewa kwanza. Hata hivyo, usomaji wa Kumbukumbu la Torati unatoa muktadha zaidi ili kukuwezesha kuelewa zaidi kile kilichotokea. Amri 10 zilipotolewa, ziliambatana na sauti kubwa, moto, wingu, na giza kubwa. Sauti ya amri ilikuwa ya kutisha sana hivi kwamba iliundwa kuwafanya watu waogope na kuzitii. Sura inaisha na kumbukumbu nyingine ya hitaji la kutembea kwa njia sahihi na sio kupotoka kutoka kwake.

Siku ya 36: Kumbukumbu la Torati 6

Sura hii inafuata kutoka kwa Amri 10. Ikiwa Israeli wangepuata amri, basi Mungu angehakikisha kwamba mambo yatakwenenda sawa na watu. Basi tuna moja ya mistari muhimu zaidi katika mafundisho ya Kiyahudi, mistari wa 4 - "Sikia, Ee Israeli, Bwana Mungu wetu, Bwana ni mmoja". Ni muhimu sana kwamba Wayahudi wameipa jina la 'Shema' - ikimaanisha "sikia". Kulikuwa na Mungu mmoja tu, na lazima asikikwe. Hii lazima ifundishwe kwa watoto ili kizazi kijacho kijue juu yake. Amri lazima zionekane katika maisha yao ili zisisahaulike. Walihitaji kufuata njia ya Mungu na sio kufuata njia za ulimwengu. Kutii sheria ya Mungu kungewafanya kuwa waadilifu - yaani, kungewafanya wawe sawa na Mungu.

Siku ya 37: Zaburi 37

Mada ya kufuata njia sahihi inaendelea katika Biblia yote. Zaburi 37 ni mahali pengine ambapo tofauti kati ya wale wanaofuata njia sahihi na wale wanaofuata njia mbaya iko wazi sana. Zaburi hii iliandikwa ili kuwazuia watu kujaribiwa kuacha njia sahihi. Watu wanapaswa kuendelea kumwamini kwa sababu itatokea sawa mwishowe. Kufanya mambo sahihi kutasababisha amani, baraka, na mustakabali mzuri. Wale wanaofuata njia mbaya wataishi kwa muda kidogo, lakini basi watakuwa wamekwenda. Mwandishi ni mfalme Daudi ambaye ni mzee katika hatua hii. Anatafakari juu ya uzoefu wake maishani. Hajawahi kuona mwenye haki akiachwa na Mungu. Inaisha kwa kutia moyo kwa watu wa Mungu kuendelea kufanya jambo sahihi.

Siku ya 38: Zaburi 34

Zaburi 34 inaelezea jinsi kufuata njia sahihi husababisha baraka kubwa. Mtu anayetembea kwa njia sahihi anaitwa 'mwenye haki'. Hii haimaanishi kuwa yeye ni mkamilifu, lakini inamaanisha kuwa anafuata njia sahihi kwa dhiti. Kama watu wote, watakuwa na shida. Tofauti kati ya wenye haki na waovu ni kwamba wenye haki wanatunzwa na Mungu, na wataokolewa kutoka kwa shida hizi. Mungu atatuma malaika wake kuwatunza watu wake. Mungu atakuwa kimbilio. Hii ni Zaburi ya kupendeza ambayo inaweza kutupa faraja katika shida zetu.

Siku ya 39: Mwanzo 4

Sasa tunarudi kwenye tukio muhimu mapema katika historia ya mwanadamu. Kurudi nyuma na familia ya kwanza, mambo hayakwenda sawa na watoto wa Adamu. Mtoto mmoja, Abeli, alimfuata Mungu. Mtoto mwingine, Kaini, hakufanya hivyo. Mfano wa njia mbili za maisha ulitokea na watoto wawili wa Adamu. Kaini alichagua njia yake mwenyewe. Hii ilikuwa njia ya wivu na mauaji. Abeli alichagua njia ya Mungu. Sisi sote ni watoto wa Adamu kwa njia isiyo ya moja kwa moja. Sisi pia tuna chaguo la njia gani tutafuata maishani. Kaini anakuwa mfano wa chuki na kile ndugu hawapaswi kufanya katika Biblia. Ndugu waliundwa kupendana. Upendo ni njia ya kimungu. Lakini Kaini alichagua njia isiyomcha Mungu.

Siku ya 40: Mwanzo 6

Tumekosa Mwanzo 5 kwa sababu ni nasaba. Biblia ina mengi ya haya. Hizi zinatolewa kwa sababu zinatusaidia kuweka kila kitu katika mtazamo. Pia inatuambia kwamba Mungu anaona kila kitu na anavutiwa na familia. Ingawa muda wa nasaba hii unashughulikia miaka 1500, tunajua kidogo juu yake. Sura hii inatupeleka kwenye familia ya Nuhu na matukio ya maisha yake. Kuna masomo mengi yaliyochukuliwa na ulimwengu wa Nuhu. Nuhu alikuwa tofauti na ulimwengu wote kwa sababu alifuata njia za Mungu. Ulimwengu wenyewe ulikuwa umeshuka katika vurugu na mbali na kile Mungu alitaka. Mungu alisimamisha mzunguko wa vurugu za wanadamu kwa kutuma mafuriko. Mungu alimtumia Nuhu na familia yake kuanza tena na mwanadamu kwa kujenga safina. Kufunika ulimwengu na gharika ilikuwa kama kurudi katika hali ya asili mwanzoni wakati maji yalifunika dunia. Ilikuwa mwanzo mpya.

Siku ya 41: Mwanzo 9

Mwanzo sura ya 7 na 8 inaelezea wakati na matukio ya gharika. Kufikia Mwanzo 9, Nuhu alikuwa ametoka kwenye safina na kutoa sadaka za kuteketezwa kama zawadi ya shukrani kwa Mungu. Kwa kujibu, Mungu alimpa Nuhu baraka. Upinde wa mvua ni ishara kwamba Mungu hatafurika ulimwengu tena. Ni kupitia Nuhu kwamba Mungu aliokoa ulimwengu na kuleta amani kwake. Nuhu anakuwa mfano wa 'wokovu' (neni refu linalomaanisha 'kuokoa') katika Biblia. Mungu aliweka wazi kwa Nuhu na familia yake kwamba hawapaswi kuwa kama watu wenye vurugu kabla ya gharika. Mauaji hayaruhusiwi. Mbali na sababu iliyo wazi, sababu nyingine ya sheria hii ni kwamba mwanadamu aliumbwa kwa mfano wa Mungu, na katika kitendo cha mauaji sanamu ya Mungu inaharibiwa. Mwanadamu pia aliulizwa asile nyama iliyo na damu ndani yake.

Mungu aliweka sheria na baraka hizi katika masharti ya agano. Haya ni makubaliano kati ya Mungu na mwanadamu kwamba pande zote mbili zinaweka sehemu yao ya makubaliano. Mungu alifanya hivi ili ulimwengu usishuke katika vurugu kama kabla ya gharika na ili Mungu ahitaji kuuangamiza ulimwengu tena. Sura inaisha na matukio ya familia ya Nuhu. Inasomeka kana kwamba Ham aliona tu uchi wa baba yake. Hata hivyo, tunapoangalia matumizi ya neno hili katika Biblia, uchi mara nyingi hurejelea ngono. Kwa kawaida kuna zaidi kwa maana rahisi ya maneno, na lazima tutafute Biblia ili kuelewa maana kamili ya kile kilichoandikwa.

Siku ya 42: Mwanzo 12

Katika Mwanzo 12 tunatambulishwa kwa mtu maalum aliyechaguliwa na Mungu. Ibrahimu alikuwa na imani katika kile Mungu alisema na alitii kile ambacho Mungu alimwomba. Kwa kurudi, Mungu alitoa ahadi kwa Ibrahimu. Ibrahimu angepata watoto wengi. Wakati wa ahadi hii, mkewe alikuwa tasa. Mungu aliahidi kwamba mataifa yote duniani yatabarikiwa kupitia Ibrahimu. Hii ina maana kwamba Ibrahimu ni muhimu kwa kila mtu. Mungu pia aliahidi kumpa Ibrahimu na watoto wake nchi ya Wakanaani.

Siku ya 43: Mwanzo 15

Katika Mwanzo 15, Mungu alirudia ahadi zake kwa Ibrahimu. Ibrahimu bado hakuwa na watoto na bado aliishi kama mgeni katika nchi ya Kanaani. Mungu alithibitisha ahadi yake kwa tochi na oveni kupita kati ya nusu mbili za wanyama. Hii ilikuwa aina ya agano katika siku hizo (ona Yeria 34: 18-19). Mungu alikuwa akisema kwa ufanisi, "Acha nikatwe katikati ikiwa sitatimiza ahadi yangu." Hii ilikuwa njia ya kusema kwamba agano hili la Mungu lilikuwa hakika. Mungu pia alitabiri shida kadhaa kwa wazao wa Ibrahimu. Hii ingetokea wakati watoto wake - au wazao kama neno pia linamaanisha katika Biblia - wangeenda katika nchi ya kigeni. Hii ilitokea wakati wa Yusufu waliposhuka kwenda Misri, ambapo waliishia kama watumwa kabla ya Musa kuwaongoza.

Siku 44: 1 Samweli 17

Sasa tunaendelea kwa mhusika mwingine mkuu wa Biblia - David. Daudi alikuwa kijana mdogo wakati Mungu alipomchagua kwa sababu moyo wake ulikuwa sawa. Katika 1 Samweli 17 tuna vita maarufu kati ya Daudi na Goliathi. Mfalme Sauli aliogopa kupigana na adui huyu mkubwa na alitaka mmoja wa watu wake apigane badala yake. David alikuwa asiyejulikana. Ushindi wake dhidi ya Goliathi ulimsukuma kwenye umaarufu. Ulikuwa ushindi wa imani kwa sababu Daudi alimwamini Mungu kumwoko. Maisha ya Daudi yalikuwa magumu kwa sababu ushindi wake ulimfanya mfalme kuwa na wivu. Baadaye tulisoma juu ya mabadiliko ya bahati mbaya, ambapo mfalme alimwinda Daudi. Zaburi nyingi ziliandikwa na Daudi katika kipindi hiki kigumu cha maisha yake. Ni baada tu ya kukimbilia nchi nyingine na kifo cha mfalme ndipo Daudi aliweza kurudi na kuwa mfalme.

Siku 45: 1 Mambo ya Nyakati 17

Kama Ibrahimu, Daudi alikuwa mtu wa kipekee wa imani. Kama Ibrahimu, Mungu alitoa ahadi kwa Daudi. Ahadi hizi hazikuwa za kawaida sana. Mungu aliahidi kuwabariki wazao wa watu hawa wawili muhimu. Ahadi hizi zote mbili zinarejelewa katika sehemu nyingi katika Biblia yote. 1 Mambo

ya Nyakati 17 inaandika kile ambacho Mungu aliahidi Daudi. Daudi angekuwa na kizazi ambaye angekuwa mfalme kwenye kiti chake cha enzi. Mzao huyu angemjengea Mungu nyumba na angetawala milele. Maneno 'milele' yanamaanisha kwamba mwana huyu hangeweza kuwa Sulemani. Pia angeitwa mwana wa Mungu. Tuna hakika unaweza kujua mzao huyu atakuwa nani!

Siku ya 46: Zaburi 32

Zaburi nyingi ziliandikwa na Daudi. Tuna habari nyingi juu ya maisha ya Daudi kutoka kwa vitabu vya historia vya Samweli, Wafalme, na Mambo ya Nyakati. Zaburi zinatupa mawazo na hisia za Daudi katika hatua tofauti za maisha yake. Wakati mmoja, Daudi alifanya dhambi kubwa, kwa kuandaa kifo cha mume na kisha kwa kumchukua mke. Dhambi hii maradufu ya mauaji na uzinzi ilikuwa jambo ambalo Daudi alijutia sana. Aliadhibiwa sana kwa hilo, na maisha yake yakawa mfululizo wa shida. Lakini mtazamo wake kwa dhambi yake na majuto yake ni jambo ambalo tunaweza kujifunza kutoka. Inaweza kutuambia kile Mungu anaona juu ya dhambi, na jinsi mwenye dhambi anapaswa kumwomba Mungu msamaha. Ikiwa tunatenda dhambi, hatuhitaji kuhisi hali yetu haina tumaini. Ni lazima tukubali dhambi zetu kwa Mungu na kutegemea upendo na msamaha mkuu wa Mungu. Mungu yuko tayari kuwasamehe wale wanaokubali dhambi, wanasikitika moyoni na kuamua kutorudia kosa hilo.

Siku ya 47: Marko 1

Ahadi ambazo Mungu alitoa kwa Ibrahimu na Daudi zilizungumza juu ya uzao ambao mataifa yote ulimwenguni yangebarikiwa. Walizungumza juu ya mwana ambaye pia angekuwa mwana wa Mungu. Mtu ambaye pia alizaliwa kuwa mfalme. Huyu ni Yesu. Katika mfululizo unaofuata wa sura, tutaanzisha mwanzo na mwisho wa huduma ya Yesu. Pia tutaanzisha baadhi ya mafundisho yake. Tumechagua injili ya Marko kutuambia juu ya mwanzo wa huduma yake, kwa sababu ni mafupi, huepuka nasaba ndefu na huepuka lugha ya kiroho. Injili hii inatupa tu maelezo. Inatuambia jinsi Yesu alivyopewa karama za kiroho wakati wa ubatizo wake ambao ulimwezesha kuponya wagonjwa. Pia inatuambia kidogo juu ya binamu yake, Yohana Mbatizaji.

Siku ya 48: Mathayo 5

Mafundisho ya Yesu yanaonekana vyema katika 'Mahubiri ya Mlimani.' Tayari tumesoma sehemu yake. Sasa tutaangalia sehemu ya kwanza. Huanza na safu maarufu ya baraka inayojulikana kama 'Heri.' Lengo la mafundisho ni juu ya muumini kuwa na mtazamo sahihi na tabia. Yesu pia anafundisha juu ya Sheria ya Musa na analeta maana halisi ya sheria. Kwa mfano, mauaji hutoka kwa moyo ambao una hasira na mwingine. Yesu anatuambia tusiwe na hasira bali tuishi kwa amani na wengine. Mfano mwingine ni uzinzi. Hapa shida ni tamaa kweli. Tamaa lazima idhibitiwe. Kwa njia hii, Yesu huenda kwenye chanzo cha shida na kukuza muumini kuwa na moyo uliofaa. Ikiwa sisi ni waaminifu, tutaona kwamba viwango vya mafundisho ya Yesu ni ngumu kuliko sehemu za Sheria ya Musa. Kwa kweli, Yesu pia alifanya kile alichohubiri.

Siku ya 49: Luka 10:25 hadi 11:13

Kifungu katika Luka 10 kinatufundisha mfano wa Msamaria mwema. Hii inatufundisha ni nani jirani yetu. Jirani yetu ni mtu yeyote bila kujali utaifa. Inafundisha maana ya kumpenda jirani zetu. Lazima tujitahidi kusaidia wale wanaohitaji. Kisha tunatambulishwa kwa familia muhimu na dada, Mary na Martha. Tunaweza kuwa kama Martha na kuwa na wasiwasi juu ya mambo katika maisha haya. Lakini itakuwa bora kuwa kama Mariamu na kuchagua kujifunza juu ya mambo ya kiroho kutoka kwa Yesu.

Luka 11 imechaguliwa kwa sababu waumini wote lazima wajifunze kuhusu maombi na lazima wajifunze jinsi ya kuomba. Sala ya Bwana ni mahali pazuri pa kuanzia. Inatufundisha kujaribu na kuona mambo kutoka kwa mtazamo wa Mungu, na kuomba mambo ambayo ni ya busara. Tunapaswa kujaribu sio tu kurudia sala ya Bwana lakini kuitumia kama kielelezo cha maneno yetu wenyewe.

Siku ya 50: Luka 18

Luka 18 pia inahusu maombi. Ni juu ya hitaji la kuendelea kuomba na sio kuacha kuomba. Ikiwa haujaanza kuomba, basi unapaswa kuzingatia kuomba leo. Mungu hahitaji lugha ya kupendeza au hotuba iliyoelimika. Anachotaka ni maneno ya unyenyekevu kutoka moyoni na maneno yaliyochaguliwa kufuatia yale tuliyojifunza kutokana na kusoma Biblia Yake. Mungu anataka uhusiano na sisi. Tunaposoma Biblia, tunamsikia akizungumza nasi. Tunapooomba, Mungu anatusikia tukizungumza naye. Ikiwa tuna wasiwasi kwamba Mungu hataki kusikia maombi yetu, basi fikiria jinsi Mungu hata anataka watoto wadogo waje kwake. Sehemu ya mwisho ya sura inajumuisha swali muhimu; "Tunawezaje kupata uzima wa milele?" Jibu ni muhimu na linalingana na kile ambacho tayari tumesoma. Tunahitaji kushika amri za Yesu. Tunapaswa kutambua kwamba kupata uzima wa milele kunahusishwa na Ufalme wa Mungu. Tutaanzisha ufalme wa Mungu baada ya kusoma juu ya matukio mwishoni mwa huduma ya Yesu. Yesu anarejelea haki hii mwishoni mwa sura. Yesu alijua kile kitakachompata na kwamba alipaswa kufa kifo cha kikatili. Hebu fikiria hilo!

Siku ya 51: Luka 23

Luka 23 inaanza na viongozi wa Wayahudi wakimpeleka Yesu kwa gavana wa Kirumi kujaribu kupata hukumu ya kifo. Wayahudi hawakuwa na mamlaka ya kutoa hukumu ya kifo, kwa sababu walitawaliwa na Warumi. Lakini haki haikutendeka. Wayahudi walishinikiza Warumi kupata madai yao na mtu asiye na hatia aliuawa. Wayahudi walimuu mfalme wao kwa msaada wa Warumi. Mungu aliona matukio. Alisababisha giza kuja juu ya nchi kwa sababu giza la kiroho lilikuwa likipata ushindi. Ni sura ya kusikitisha kama nini katika Biblia na katika historia ya mwanadamu!

Siku ya 52: Luka 24

Kifo cha Yesu halikuwa mwisho wa hadithi yake. Mungu aliingilia kati na kuona kwamba haki imetendeka. Alimfufua Yesu kutoka kwa wafu. Wanafunzi walishangaa sana kwamba walihitaji kushawishi sana. Yesu alieleza kwamba kifo na ufufuo wake ulikuwa umetabiriwa katika sehemu zote tatu za Agano la Kale - Sheria ya Musa (vitabu 5 vya kwanza), Manabii, na Zaburi (ambayo ingejumuisha sehemu kutoka Ayubu hadi Wimbo wa Sulemani). Yesu ilibidi aeleze kwa nini hii ilikuwa hivyo. Sasa kwa kuwa alikuwa amefufuliwa kutoka kwa wafu, ujumbe wa toba na msamaha

wa dhambi ulihitaji kwenda kwa ulimwengu wote. Injili inaisha kwa Yesu kuwabariki wanafunzi na kwenda mbinguni. Furaha ya mwanafunzi ilionyeshwa kama shukrani kwa Mungu.

Siku ya 53: Matendo 1

Kitendo cha Yesu kwenda mbinguni mara nyingi huitwa 'Kupaa.' Maelezo ya tukio hili yamo katika Matendo sura ya 1. Kitabu hiki cha Biblia kinajulikana zaidi kama 'Matendo ya mitume,' kwa sababu kinaelezea kile mitume walifanya baada ya Yesu kwenda mbinguni. Baada ya kufufuka, Yesu aliwatokea wanafunzi wake na kusema juu ya Ufalme wa Mungu. Wanafunzi walimuuliza swali dhahiri - ufalme wa Mungu ungetokea lini? Kwa kujibu, Yesu alisema kwamba hawapaswi kujua. Badala yake, wanapaswa kuzingatia kushuhudia ujumbe wa Yesu ulimwenguni kote. Hii ilipaswa kuanza Yerusalemu. Kisha Yesu akaenda mbinguni katika wingu kutoka Mlima wa Mizeituni, ambao ulikuwa mlima mashariki mwa Yerusalemu na kuuangalia. Tunaambiwa kwamba Yesu hatabaki mbinguni lakini atarudi kwa njia ile ile. Wakati huo huo, wanafunzi waliendelea kukutana na kuomba pamoja. Yuda alibadilishwa kama mtume na Matthias. Neno 'mtume' linamaanisha 'kutumwa', kwa sababu mitume ambao walitumwa kuhubiri na Yesu.

Siku ya 54: Zaburi 72

Kama kifo na ufufuo wa Yesu, ufalme wa Mungu unafundishwa katika Biblia yote. Tutaangalia vifungu kadhaa ambapo ufalme wa Mungu unafundishwa katika Agano la Kale. Ya kwanza kati ya hizi ni Zaburi 72. Inazungumza juu ya mfalme ambaye angetawala kwa haki. Hasa, angehakikisha haki inatendeka kwa maskini na wahitaji. Utawala wake ungekuwa wakati wa haki na amani. Haki ni neno refu ambalo linamaanisha tu kufanya yaliyo sawa. Mfalme angehakikisha kwamba watu katika ufalme wake watafanya yaliyo sawa. Ufalme wake ungekuwa wakati wa mengi. Utawala wa mfalme ungekuwa wa muda mrefu - kwa muda mrefu kama jua. Zaburi inaisha na ukweli kwamba mataifa yote yatabarikiwa kupitia yeye. Haya ni maneno ya ahadi ambayo Mungu alimpa Ibrahimu. Ni Yesu ambaye atahakikisha ahadi ya Mungu kwa Ibrahimu inatimizwa.

Siku ya 55: Isaya 35

Isaya ana maelezo mengi ya ufalme wa Mungu. Isaya 35 ni mmoja wao. Inatupa picha ya jinsi wakati ujao utakavyokuwa, ambao unalingana na maelezo ya ufalme wa Mungu mahali pengine. Huu ni wakati ambapo maua yatakua jangwani. Lugha sio wazi, lakini ni wazi inachosema. Ardhi inafurahi ikimaanisha kuwa ni wakati ambapo ardhi imebarikiwa. Tunaweza kujua inamaanisha nini kwa mawazo kidogo. Ni wakati ambapo walemavu wanaponywa. Ni wakati ambapo tishio la wanyama pori huondolewa. Kuna barabara inayoenda Sayuni, ambayo ni neno lingine kwa Yerusalemu. Wale wanaotembea kwenye barabara hii watakuwa na furaha ya milele na hakuna huzuni tena. Huu ni wakati wa baraka kubwa kwa dunia.

Siku ya 56: Ufunuo 21

Sasa tunaenda kwenye kitabu cha mwisho cha Biblia. Katika sura za mwisho za Biblia tunapata picha ya jinsi dunia itakavyokuwa mwishoni. Lugha ni ishara. Ni kama mbingu mpya na dunia mpya. Waumini waadilifu wanaonyeshwa kama Yerusalemu mpya - ambayo ni idadi kubwa ambao

wamemfuata Mungu kwa njia sahihi. Mji huo unaitwa 'mbinguni' ambayo inamaanisha kuwa ni ya kimungu. Wataishi duniani na Mungu. Hakuna kilio na maumivu tena. Hata hakuna kifo tena. Yerusalemu hii ya mfano pia inaelezewa kama bibi arusi. Ikiwa kuna bibi arusi, basi kuna mume. Mume ni Yesu, ambaye pia anaitwa 'Mwanakondoo'. Yeye ndiye mwana-kondoo kwa sababu alipokufa, alikuwa kama mwana-kondoo anayeenda kuchinjwa. Wakati ni kinyume cha wakati mwanzoni mwa Biblia. Badala ya giza tu, sasa kuna nuru tu. Badala ya bahari, kuna ardhi tu. Tunaona kwamba Mungu anatuchukua kutoka bahari ya giza yenye dhoruba mwanzoni hadi ufalme wa nuru mwishoni. Tunaona tofauti nyingi au ulinganifu kati ya mwanzo na mwisho wa Biblia. Hii inatupa ujasiri kwamba ujumbe wake ni thabiti.

Siku ya 57: Ufunuo 22

Hii ni sura ya mwisho ya Biblia. Tunaweza kuona kufanana zaidi na mwanzo wa Biblia. Badala ya bahari, ambayo haiwezi kusaidia maisha ya ardhi, tuna maji ya uhai ambayo lazima yawe maji safi na yanaweza kusaidia maisha. Badala ya mti wa uzima katika Mwanzo, ambao ulipotea, tuna mti wa uzima ambao ulipatikana. Badala ya laana ya Mwanzo, tunajifunza kwamba laana imeondolewa. Sura inathibitisha kwamba maneno haya ni ya kuaminika na ya kweli. Tunaarifiwa kwamba Yesu anakuja hivi karibuni kuleta wakati huu. Tunaweza kukubaliana na rufaa ya mwisho ya sura hii - njoo, Bwana Yesu, na ulete wakati huu.

Siku ya 58: Mathayo 25

Mafundisho mengi ya Yesu yalikuwa juu ya kuwa tayari kwa ufalme wa Mungu. Katika Mathayo 25, tumepewa mifano mitatu ambayo inafundisha kwamba lazima tuwe tayari kwa hilo. Mfano wa mabikira kumi unatufundisha kwamba lazima tuwe na nuru yetu inayoangaza. Hii ni ishara ya kuishi kulingana na injili. Mfano wa talanta unatufundisha kwamba hatupaswi kupatikana kuwa wavivu katika imani yetu wakati wa ufalme utakapofika. Mfano wa kondoo na mbuzi unatufundisha kwamba lazima tuwe na bidii katika imani yetu na kuwasaidia wahitaji. Inatufundisha kwamba kutakuwa na hukumu. Hii ni wakati ambapo waumini wanahukumiwa kama wao ni waaminifu. Mungu hataki waumini bandia katika ufalme wake, kwa hivyo kutakuwa na wakati ambapo waumini watapangwa kama kondoo na mbuzi. Ni wale tu waumini wanaoangaza nuru zao, ambao wanafanya kazi katika imani yao na wanaowasaidia wahitaji watakaribishwa katika ufalme wa Mungu.

Inaweza kuwa mshangao kwako kwamba si kila mtu atakuwa katika ufalme wa Mungu. Inaweza kuwa mshangao kwako kwamba kuna hukumu. Lakini mafundisho haya hayako peke yake. Utasoma zaidi juu ya hii katika usomaji wa kesho.

Siku ya 59: Mathayo 13: 24-52

Mathayo 13 ina seti nyingine ya mifano kuhusu ufalme wa Mungu. Haya yanatufundisha kwamba Mungu anawaruhusu waovu na wenye haki kukua bega kwa bega, lakini basi kutakuwa na utengano au hukumu. Kwa wakati huu waovu wanatupwa na wenye haki kupelekwa kwenye ufalme. Mada ya hukumu inafuata katika mfano wa wavu wa samaki, ambapo samaki wazuri huhifadhiwa na samaki wabaya huharibiwa. Mifano ya mbegu ya haradali na chachu inafundisha kwamba ufalme wa Mungu huanza kidogo lakini baadaye hujaza dunia nzima. Mifano ya hazina na lulu kubwa

inatufundisha kwamba ufalme wa Mungu utakuwa mzuri sana hivi kwamba inafaa kutoa yote tuliyo nayo maishani ili kuipata na kuingia ndani yake.

Siku ya 60: Luka 13

Luka 13 ina maneno ya Yesu kuhusu ufalme. Huanza na swali la majanga na ikiwa waovu sana wanaharibiwa na majanga. Yesu anajibu hili kwa kusema kwamba sisi sote lazima tuwe waangalifu. Lazima tuhakikishe kuwa tumetubu na kungeukia Mungu vinginevyo tutakufa kama wale walio katika maafa.

Yesu anatuambia kuhusu shamba la mizabibu, ambalo ni ishara ya taifa la Israeli. Yesu hakutaka iharibiwe na alitaka kuipatia fursa ya mwaka mmoja zaidi. Kwa hili Yesu alimaanisha kwamba alitaka kuwapa Israeli muda wa ziada wa kutubu.

Kufuatia muujiza mwingine wa uponyaji, wanafunzi wanauliza ni wangapi wataokolewa na kuingia katika ufalme wa Mungu? Kwa kujibu, Yesu anasema kwamba ni kama kutafuta mlango mdogo. Ni ngumu kupata, na sio wengi wataipata. Tunaambiwa kwamba Ibrahimu, Isaka, Yakobo, na manabii watakuwepo, pamoja na watu kutoka kote ulimwenguni. Lakini baadhi ya watu wa Mungu hawatakuwepo. Ukweli kwamba kutakuwa na watu huko kutoka kote ulimwenguni hutupa matumaini.

Tulichoijifunza katika Mwezi wa Pili na kile tunachoweza kutarajia katika Mwezi wa Tatu

Tulianza kwa kusoma juu ya sheria za Mungu. Hizi ni kubwa kama mbingu na zinaweza kusababisha uzima na baraka. Kwa kufuata sheria za Mungu, tunaweza kutembea katika njia sahihi na Mungu. Mungu anaona tofauti kati ya njia ya haki na waovu hutembea. Mifano ya hii ilionekana na Kaini na Abeli, na kwa familia ya Nuhu ikilinganishwa na watu wa ulimwengu. Ilikuwa ni uovu wa mwanadamu ambao ulisababisha Mungu kuleta gharika, kuwaangamiza wanadamu wengine wote na kuanza tena kutoka kwa familia ya Nuhu.

Tunasoma juu ya imani ya Ibrahimu na Daudi, na jinsi Mungu alivyowapa ahadi maalum. Ahadi zote mbili zilitabiri kuja kwa Yesu. Kisha tunasoma juu ya mwanzo, kifo, ufufuo, kupaa, na kurudi kwa Yesu baadaye. Tulijifunza juu ya ufalme wa Mungu ambao Yesu angeleta. Yesu alifundisha juu ya wakati huu ujao wa ufalme katika mifano yake. Sio wengi watapata njia ya kuingia katika ufalme wa Mungu. Lazima tutafute kwa uangalifu kuingia ndani ikiwa tunataka kuwa huko.

Sasa kwa kuwa tumejifunza kuhusu majina muhimu zaidi katika Biblia, tutaangalia watu wengine muhimu. Tutajifunza kuhusu wana wa Ibrahimu na Musa. Tutaongeza uelewa zaidi wa hekima na habari zaidi juu ya jinsi ufalme wa Mungu ungekuwa. Kisha tutajifunza kuhusu wanafunzi 12 wa Yesu na maana ya kuwa mwanafunzi.

Siku ya 61: Mwanzo 22

Ahadi ya Mungu kwa Ibrahimu ilimaanisha kwamba Ibrahimu alipaswa kupata mtoto wa kiume. Ibrahimu hakuwa na mtoto wa kiume hadi alipokuwa na umri wa miaka 100, zamani zaidi ya umri wa kawaida wa kuzaa. Hii ilimaanisha kwamba Ibrahimu alipaswa kuendelea na imani katika ahadi ya Mungu ingawa ilionekana kuwa haiwezekani kutoka kwa mtazamo wa kibinadamu. Ahadi hiyo ilimaanisha kwamba Mungu alipaswa kufanya muujiza ili wanandoa wazee waweze kupata mtoto wa

kiume. Mwana alizaliwa na kuitwa Isaka, ikimaanisha 'kicheko'. Kila mtu aliyesikia juu ya kuzaliwa kwa Isaka angecheka!

Katika Mwanzo 22 tunasoma kwamba Mungu alimjaribu Ibrahimu na Isaka. Ibrahimu alitakiwa kumuua mwanawe mwenyewe. Ibrahimu aliweza kufaulu mtihani. Ilipofikia, Ibrahimu aliweka imani yake kwa Mungu juu ya upendo wake kwa Isaka. Na Mungu aliingilia kati ili Ibrahimu asihitaji kumuua mwanawe. Tukio hilo linatukumbusha kile Mungu alipitia wakati alimruhusu mtoto wake mwenyewe Yesu auawe. Mahali ambapo hii ilitokea baadaye ilikuwa mahali pa hekalu la Mungu huko Yerusalemu na kisha mahali ambapo mwana wa Mungu aliuawa! Mwanzo 22 ni mfano mmoja tu wa mifumo mingi sana ya maisha ya Yesu tunayoona katika Biblia.

Siku ya 62: Mwanzo 26

Hatuambiwi mengi juu ya maisha ya Isaka. Mwanzo 26 inatuambia mambo machache muhimu. Tunajifunza kwamba Ibrahimu alikuwa amefuata sheria za Mungu, ingawa hatujui ni sheria gani haswa. Labda ni kwamba amri nyingi zikawa sehemu ya sheria ya Musa. Mungu alirudia ahadi aliyotoa kwa Ibrahimu kwa Isaka. Hii ina maana kwamba ahadi hiyo haikupita kwa mwanawe mwingine Ishmaeli lakini ilipitishwa kwa Isaka tu. Tunajifunza juu ya ndoa ya Isaka na umuhimu wa ngono tu ndani ya ndoa. Hatimaye, tunajifunza kuhusu tabia ya Isaka. Aliishi kwa amani na majirani zake hata wakati walikuwa wakigombana. Ingawa alikuwa sahihi, hakupigana nao. Badala yake, alirudi nyuma na kumtumaini Mungu kumtunza yeye na familia yake. Huu ni mfano wa jinsi ya kumwamini Mungu na kumpenda jirani yako.

Siku ya 63: Mwanzo 28

Isaka alikuwa na mapacha walioitwa Esau na Yakobo. Wana hawa wote wawili walikuwa na mapambano na imani yao na kila mmoja. Yakobo alikuwa na mabadiliko katika maisha yake, ambayo tunasoma katika Mwanzo 28. Aliota ndoto ambayo Mungu alirudia ahadi ambayo Mungu alikuwa ametoa kwa Ibrahimu na Isaka. Yakobo aliitikia ndoto hii kwa kuweka nadhiri ya kumtumikia Mungu. Ahadi kwa Ibrahimu ilirudiwa kwa mwanawe Isaka na mjukuu wake Yakobo. Ahadi ilikuwa kwao na kwa wazao wao. Hii ina maana kwamba sasa inashikiliwa na taifa la Israeli, ambao walikuwa wazao wa Yakobo. Ibrahimu, Isaka, na Yakobo kwa pamoja wanajulikana kama baba wa taifa la Israeli.

Siku ya 64: Mwanzo 35

Yakobo alienda kuishi katika nchi ya Aramu (Syria ya leo) kwa miaka 20 kabla ya kurudi. Kweli kwa nadhiri ambayo Yakobo alikuwa ametoa, Yakobo alikuwa mwaminifu. Mungu alikuwa mwaminifu kwa nadhiri pia na alikuwa amemtunza. Mungu alikuwa amembariki Yakobo kwa wake, masuria, watoto, ng'ombe, na mifugo. Yakobo alirudi mahali pale ambapo aliweka nadhiri yake ya awali kwa Mungu. Mungu alimtokea Yakobo tena mahali hapa. Mungu alirudia ahadi yake kwa Yakobo na akabadilisha jina la Yakobo kutoka Yakobo hadi Israeli. Tunaambiwa majina ya wana kumi na wawili wa Yakobo. Wakati kila moja ya familia zao ilipokua na kuwa vikundi vikubwa, walijulikana kama makabila kumi na mawili ya Israeli. Makabila haya kumi na mawili yaliwekwa kando na kupewa maeneo tofauti ndani ya nchi ya Israeli.

Siku ya 65: Mwanzo 45

Mmoja wa wana wa Yakobo alikua muhimu zaidi kuliko wengine. Huyu alikuwa Yusufu. Yusufu alikuwa mwana kipenzi wa Yakobo, ambayo ilisababisha wivu kutoka kwa wengine. Katika sehemu ya kusikitisha ya historia ya familia, Yusufu aliuzwa na ndugu zake kama mtumwa na akapelekwa Misri. Ndugu zake na baba yake walidhani Joseph alikuwa amekufa, ingawa kwa sababu tofauti. Hadithi ya Yusufu inachukua sura nyingi mwishoni mwa Mwanzo. Mungu alikuwa pamoja na Yusufu, hivi kwamba Yusufu alikuwa mtu wa pili muhimu zaidi Misri baada ya Farao. Wakati kulikuwa na njaa kali, Yusufu ndiye aliyetumiwa na Mungu kuhakikisha kuna chakula kinachopatikana. Mwanzo 45 ni muungano wa kihisia wa ndugu ambao walikuwa wamekuja kwa Yusufu kununua chakula. Mara ya mwisho walipomwona Joseph alikuwa kijana wakati walikuwa wamemuza kama mtumwa. Yusufu, akionekana kama Mmisri, alifunua utambulisho wake kwa ndugu walioshtuka. Yusufu alikuwa mtu mwema, na aliwasamehe ndugu zake. Hata aliwapa chakula. Kwa wakati ufaao, familia ya Yakobo ilishuka kuishi Misri, ambapo walikua kutoka familia ya watu 70 hadi taifa.

Siku ya 66: Kutoka 3

Hatujui chochote juu ya wakati wa Israeli huko Misri, kutoka wakati kati ya Yusufu na mtu muhimu aliyefuata, Musa. Baada ya miaka mingi huko Misri, idadi yao iliongezeka, na wakawa taifa. Misri iliogopa Waisraeli wangukuwa na nguvu sana kwao, kwa hivyo waliwafanya watumwa. Walifanya maisha ya watumwa hawa kuwa machungu. Mungu aliingilia kati kwa kuzungumza na Musa na kumtuma kwa Israeli. Kutoka 3 inatambua juu ya mkutano huu katika kile kinachojulikana kama 'kichaka kinachowaka'. Mungu alijitambulisha kwa Musa kama Mungu wa Ibrahimu, Isaka, na Yakobo. Anamwambia Musa kwamba alikuwa akimtuma kuwaokoa wazao wao kutoka utumwani na kuwapeleka katika nchi iliyoahidiwa kwa Ibrahimu, Isaka, na Yakobo.

Siku ya 67: Kutoka 4

Musa alimuuliza Mungu kwa nini wazao wa Yakobo wamwamini? Kwa kujibu, Mungu anampa Musa uwezo wa kufanya ishara tatu za miujiza. Wafanyikazi wake wanaweza kuwa nyoka na kisha fimbo tena. Mkono wake unaweza kuwa na ukoma na kurudi tena. Na aliweza kugeuza maji kutoka mto Nile kuwa damu. Hivi ndivyo ilivyotokea alipokutana na Waisraeli, na walimwamini. Katika hali nadra, Mungu huwapa watu uwezo wa kufanya miujiza. Mfano unaojulikana zaidi wa hii ni Yesu na wanafunzi wake.

Musa bado hakuwa na ujasiri wa kutekeleza kazi ya Mungu. Alilalamika kwamba hakuwa mzuri katika kuzungumza. Mungu alimpa ndugu yake Haruni kumsaidia. Wakati Musa alikuwa akirudi Misri, Mungu alitishia kumuua Musa kwa sababu Musa hakuwa amemtahiri mwanawe. Tohara ilikuwa sehemu ya ahadi ya Mungu kwa Ibrahimu, na ilihitaji watoto wote wa kiume kutahiriwe. Sura hii inatufundisha kwamba wale ambao Mungu huwachagua lazima watii amri. Ingekuwa shida ikiwa Musa alikuwa akiwaongoza watu wa Israeli na hakushika amri mwenyewe. Hadithi hii pia inatufundisha kwamba Mungu hachagui watu wakubwa kutoka kwa mtazamo wa kibinadamu kuwaongoza watu wake.

Siku ya 68: Kutoka 24

Hadithi ya jinsi Musa alivyoliongoza taifa kutoka Israeli imefunikwa katika sura za mwanzo na za kati za Kutoka. Musa aliwaongoza kwenye mlima uitwao Mlima Sinai, ambapo alipokea amri 10 na sheria zingine 70. Musa alielezea sheria hizi kwa viongozi wa watu, na walikubaliana kwamba watazishika. Kutoka 24 inaelezea makubaliano hayo kati ya watu na Mungu, ambayo yalijulikana kama agano la Musa au agano la Musa. Kama wosia, hili lilikuwa agano ambalo lilitiwa muhuri na kifo. Kifo kilikuwa cha ng'ombe, na damu yake ilinyunyiziwa juu ya watu. Agano lilikuwa kwamba Israeli wangemwabudu Mungu na kushika amri zake. Kwa upande wa Mungu, agano lilikuwa kwamba Mungu angewatunza Israeli kama watu wake maalum. Wakati agano lilipofanywa, tukio la nadra sana lilitokea. Mungu alijiruhusu kuonekana. Ni kiasi gani kilionekana na kile kilichoonekana hatujui. Huenda alikuwa malaika anayemwakilisha Mungu. Kufuatia hayo, Musa aliitwa mlimani kwa siku 40 na usiku zaidi. Wakati watu walipoutazama mlima, ulionekana kama moto unaoteketeza ambao Musa aliingia.

Siku ya 69: Kumbukumbu la Torati 9 hadi 10:11

Kumbukumbu la Torati 9 na 10 inatupa muhtasari wa kile kilichotokea kwenye Mlima Sinai. Mambo hayakwenda vizuri. Wakati Musa alikuwa mbali mlimani kwa siku 40 na usiku, Israeli walikosa subira, wakatengeneza sanamu ya ndama ya dhahabu, na kuanza kuiabudu. Uasi kama huo ukawa sifa ya Israeli walipokuwa jangwani. Kwenye Mlima Sinai, Musa alimsihi Mungu awasamehe watu. Kama matokeo, Mungu alimpa Musa vidonge viwili vya mawe na amri 10 zilizoandikwa juu yake. Hizi ziliwekwa kwenye kifua cha mbao kinachoitwa safina. Amri 10 zilijulikana kama 'ushuhuda' au masharti ya agano la Mungu na Israeli. Wakati Israeli walisafiri, walisafiri na safina. Pia ilijulikana kama 'sanduku la agano'. Ulikuwa ushahidi wa agano la asili kati ya Mungu na Israeli.

Siku ya 70: Waebrania 11

Sasa kwa kuwa tumejifunza kuhusu wahusika wakuu katika Agano la Kale, tunaweza kusoma sura maarufu juu ya imani. Imani ni ujasiri katika ukweli wa mambo ambayo hatuwezi kuona. Waebrania 11 inatuambia kwamba hatuwezi kumpendeza Mungu ikiwa hatuna imani. Tunapoangalia maisha ya wahusika katika Biblia, tunajifunza kwamba wote walikuwa na imani. Waliishi kwa imani. Waliteseka kwa ajili ya imani yao, na walikufa kwa imani. Hawakupokea kile walichoahidiwa. Ibrahimu, Isaka, na Yakobo wote walikufa bila kupokea ahadi. Bado watapokea ahadi hizi kwa sababu Mungu hasemi uwongo. Watapokea ahadi wakati huo huo kama waumini wengine watakavyolipwa kwa imani yao. Hii bado ni katika wakati ujao.

Siku ya 71: Yakobo 2

Tunaweza kusoma juu ya imani katika nusu ya pili ya Yakobo 2. Imani pekee ambayo Mungu anathamini ni imani hai. Imani haionyeshwi kwa maneno ambayo tunakubaliana na mfumo wa dini. Imani ni imani tu ikiwa ni hai. Imani lazima ifanyike kazi na kuonekana katika vitendo. Yakobo anatoa mifano miwili - Ibrahimu na Rahabu, ambao wote wametajwa katika Waebrania 11. Katika visa vyote viwili, imani yao inatekelezwa. Vinginevyo, ikiwa imani haitatekelezwa, ni imani iliyokufa.

James ni barua ya vitendo. Sehemu ya kwanza ya Yakobo 2 inatufundisha juu ya upendeleo. Hatupaswi kuwapendelea matajiri kuliko maskini. Mungu amewachagua maskini wa ulimwengu, ambao wana imani ya kuwa katika ufalme wake. Tutahukumiwa kwa matendo yetu, kwa hivyo

tunahitaji kuhakikisha kuwa hatuna ubaguzi. Tunawahukumu wengine, tunahitaji kuwa na huruma. Ikiwa sisi ni wenye rehema, basi Mungu atakuwa na rehema kwetu. Rehema inashinda hukumu! Hiyo ni kauli nzuri kama nini!

Siku ya 72: Waebrania 12

Mapitio ya wahusika wa imani katika Waebrania 11 yanafuatwa na rufaa kwetu kuishi maisha ya uaminifu. Lazima tuepoke usumbufu wa maisha haya na kuelekeza macho yetu kwa Yesu. Kisha tutaweza kukimbia mbio za uzima kwa njia sahihi. Yesu mwenyewe aliacha kuwa na raha za kidunia ili aweze kufurahia thawabu ya baadaye. Tunapoishi kwa imani, tutakabiliwa na mapambano. Tunapaswa kukubali haya kana kwamba Mungu anatuadhibu kama watoto wake. Kama vile baba anavyowaongoza watoto wake kupitia nidhamu ili kukua na kuwa kama yeye, vivyo hivyo Mungu hutuadhibu ili tuweze kuwa kama Mungu. Mungu hufanya hivyo kwa faida yetu ya muda mrefu, ili tuwe watakatifu. Tumaini letu ni tumaini bora kuliko Israeli walivyoona kwenye Mlima Sinai. Hata hivyo, tunapaswa kumcha Mungu ili tuweze kuwa katika ufalme wake.

Siku ya 73: Mithali 4

Waebrania 12 ilituambia kwamba Mungu anatumchukulia kama wana. Mithali pia hutumchukulia kama wana na hutupa ushauri wa jinsi ya kutembea kwa njia sahihi. Inatumambia tuwe na hekima katika njia za Mungu juu ya vitu vyote. Hekima itatubariki kwa amani na neema na afya na maisha. Kwa hekima tunaweza kukimbia bila kuanguka. Kwa hekima tunaweza kuepuka mitego ya kwenda nje ya njia sahihi. Tunahitaji kuweka hekima hii mioyoni mwetu. Lazima tulinde mioyo yetu kwa sababu ndivyo tulivyo. Ikiwa mioyo yetu ni nzuri, basi sisi ni wazuri. Ikiwa moyo wetu ni mbaya, basi sisi ni wabaya. Lazima tulinde mioyo yetu juu ya vitu vyote.

Siku ya 74: Mithali 10

Kuna ushauri mwingi katika Mithali kuhusu jinsi ya kuwa na hekima. Mithali 10 inaanza sehemu ndefu ya kitabu na ushauri mwingi wa kibinafsi. Ni bora kusoma mistari moja baada ya nyingine na kutulia na kufikiria juu ya kile kilichosemwa kabla ya kupita kwenye aya inayofuata. Angalia kwamba sura hiyo inatumia neno 'mwadilifu' mara 15. Wenye haki ni wale wanaoishi sawa na Mungu na kufanya mambo sahihi. Kinyume cha mwenye haki ni waovu na kinyume chake kwa kuwa wenye hekima ni wapumbavu. Tunaweza kujifunza kutoka kwa njia sahihi, na tunaweza kujifunza kutoka kwa njia mbaya. Tunahitaji kufuata njia sahihi na kuepuka njia mbaya. Kufuata njia sahihi huleta uzima na baraka.

Siku ya 75: Mithali 11

Mithali 11 hutumia neno 'mwadilifu' karibu mara nyingi kama sura iliyotangulia. Sura zote mbili zitakupa ufahamu wa baadhi ya ushauri katika kitabu hiki muhimu. Tunapaswa kujaribu kuweka ushauri huu mioyoni mwetu, ili uweze kuongoza hatua zetu. Tunapaswa kusoma Mithali nzima ili kuwa na hekima kamili. Wakati kusoma Mithali ni nzuri sana, itabidi tuhamia sehemu zingine muhimu za Biblia ili kupata ufahamu wa Biblia nzima badala ya kitabu kimoja tu.

Siku ya 76: Wagalatia 5: 16-6: 10

Tunaweza kupata hekima ya Mungu kutoka sehemu zote za Biblia. Katika kifungu hiki kutoka kwa Wagalatia, tunaona tofauti kati ya njia sahihi na njia mbaya. Njia mbaya inaitwa 'matendo ya asili ya dhambi' au 'matendo ya mwili.' Hapa 'mwili' ni neno linalomaanisha mambo hasi ya asili ya mwanadamu. Orodha ya mambo haya mabaya ni nini imetolewa. Hizi zinalinganishwa na orodha ya mambo mazuri ambayo huja na mtu anayefikiria kwa njia ya kimungu au ya haki. Katika kifungu mambo mazuri huitwa 'matunda ya roho'. Kama matunda, ni vitu vyema ambavyo Mungu anatutafutia tuzalishe. Ikiwa sisi ni kama mti, basi tunapaswa kuwa mti wenye matunda unaozaa matunda mazuri badala ya mti usio na matunda au ule unaozaa matunda mabaya. Kama vile Yesu alivyoepuka tabia mbaya na kufuata tabia nzuri, sisi pia tunapaswa kuenda. Ikiwa tunakutana na mtu ambaye anashindwa kuishi kwa njia sahihi, basi tunahitaji kumsaidia kurejeshwa kwa njia sahihi. Hii haimaanishi kuwa tunaweza kufanya kile tunachopenda. Kama barua inavyosema, tutavuna kile tunachopanda. Ikiwa tunapanda tabia mbaya, tutavuna uharibifu. Ikiwa tunapanda tabia nzuri, tutavuna uzima wa milele.

Siku ya 77: Mathayo 13: 1-23

Mfano wa Mpanzi labda ni mfano muhimu zaidi ambao Yesu alifundisha. Kama mifano mingi, ilikuwa juu ya ufalme. Ujumbe wa ufalme ni kama mbegu inayoanguka katika sehemu tofauti. Mbegu itakua tu ikiwa itaanguka kwenye ardhi sahihi. Ukuaji wa mbegu ni kama mwitikio wa moyo wa mwanadamu kwa ujumbe wa ufalme. Kuna wale ambapo ujumbe hauanza hata kukua. Hizi ni kama mbegu inayoliwa na ndege. Kuna wale ambao hupokea injili vizuri lakini hubadilisha mawazo yao wakati shida au mateso yanakuja. Hii ni kama kutua kwa mbegu kwenye ardhi ya miamba. Kuna mbegu ambazo hutua kati ya miiba. Wanakua lakini wanajitahidi kukua vizuri. Hawa ni kama wale wanaosikia neno lakini wanasumbuliwa na wasiwasi na utajiri. Halafu kuna mbegu ambayo hukua na kukua na kuzaa matunda. Hawa ndio watakaokuwa katika ufalme wa Mungu. Mfano huo unabeba ujumbe uliodokezwa kwetu sote - Tutaitikiaje ujumbe wa ufalme?

Siku ya 78: Isaya 11

Sasa tutaongeza vifungu kadhaa ambavyo vinazungumza juu ya ufalme. Tayari tulifanya baadhi ya haya mwishoni mwa mwezi uliopita. Picha nyingi zilizo wazi zaidi za ufalme ni kutoka kwa nabii Isaya. Lugha inahitaji maelezo kidogo. Inaanza kwa kuzungumza juu ya Yese, ambaye alikuwa baba wa Mfalme Daudi. Mti wa familia ya wafalme wa Daudi ulikatwa wakati wafalme wa mwisho wa Israeli walikufa. Lakini mfalme mpya, tawi jipya, litakua. Huyu ni Yesu. Isaya anasema atabarikiwa na karama za roho kutoka kwa Mungu, ambazo Yesu alikuwa. Yesu atakuja na haki na haki. Kutakuwa na amani kati ya wanyama na nchi itajaa maarifa ya Mungu. Katika siku zake, Israeli haitakandamizwa na majirani wenye uadui. Majirani hawa watasaidia!

Siku ya 79: Isaya 32

Isaya 32 inaelezea utawala wa baadaye wa mfalme. Kutakuwa na haki na haki. Waovu hawataepuka njia zao lakini watafunuliwa kama waovu. Mpumbavu atafunuliwa kama mpumbavu. Mtukufu atafunuliwa kama mtukufu. Kutakuwa na uponyaji wa walemavu. Sura ina mapumziko kutoka kwa

kuzungumza juu ya siku zijazo hadi shida za sasa, lakini kisha inarudi kwenye baraka za siku zijazo. Ni utoaji wa roho wa Mungu ambao husababisha baraka za wakati ujao. Kutakuwa na rutuba ya mazao na mifugo. Kutakuwa na haki na haki inayosababisha amani. Ufalme huu wa baadaye hauwezi kufanywa na mwanadamu. Lakini kuna wakati unakuja ambapo Mungu ataingilia kati na kubadilisha ulimwengu kuwa kitu bora zaidi. Huu ndio ufalme wa Mungu.

Siku ya 80: Isaya 60

Isaya 60 pia inatuambia juu ya siku zijazo ambazo ni tukufu kwa watu wa Mungu. Imejikita kwenye mji wa Yerusalemu, ambao pia unaitwa 'Sayuni'. Mataifa yataleta heshima na utajiri katika mji huu na kuwasaidia watu wa Mungu wanaosafiri kwenda mjini. Mataifa yatamtumikia Mungu. Ikiwa mataifa hayatafanya hivyo, yataadhibiwa. Sayuni itapata enzi ya dhahabu ya amani na ustawi. Kwa lugha ya mfano, kuta huitwa 'Wokovu' na milango 'Sifa'. Masharti ambayo hayajawahi kuonekana hapo awali yatapata. Mungu atatoa nuru kwa mji. Hakutakuwa na huzuni tena. Wenye haki wataishi milele, ikimaanisha kuwa wamepewa uzima wa milele. Watu wanaelezewa kama mimea inayozaa matunda.

Siku ya 81: Isaya 2: 1-5 na 65: 17-25

Isaya 2 inatuambia tena juu ya ufalme wa Yerusalemu. Iko juu ya mlima, ambao ni Mlima Sayuni. Sheria ya Mungu itafundishwa katika jiji hilo. Mungu atahukumu kati ya mataifa na atahakikisha kwamba kuna amani. Hii itasababisha wakati ambapo, sio tu kwamba hakuna vita, lakini hakuna hata silaha au majeshi pia. Huu sio wakati wa mapatano kati ya majeshi; Ni wakati wa amani kamili. Wakati huu ni tofauti sana na nchi za ulimwengu leo, kwamba ni kama mwanzo mpya - enzi tofauti. Isaya 65 inaelezea kama mbingu mpya na dunia. Mbingu na dunia za kimwili bado zipo kwa sababu zinazungumza juu ya Yerusalemu na nyumba na miti. Kilicho kipya ni utaratibu mpya, ambapo watu (mahali pengine huitwa mbingu na dunia) ni wapya na tofauti. Sehemu ya tofauti hii inaonekana katika amani, ajira, maisha marefu, na amani na Mungu ambayo wanafurahia. Hii haijawahi kuonekana hapo awali. Mafundisho ya Isaya, na vifungu vingine, yanatufundisha juu ya enzi ya baadaye wakati kuna amani ya kweli duniani na nia njema kati ya wanadamu. Huu ndio ufalme wa Mungu.

Siku ya 82: Marko 3: 1-19 na 6: 1-12

Yesu ndiye atakayekuwa mfalme wa ufalme wa Mungu. Alifundisha juu ya ufalme katika mifano yake. Watu waliitikia ujumbe huu kwa njia tofauti, kama tunavyosoma katika mfano wa Mpanzi. Marko 3 inatupa athari kali. Wengine walijibu vibaya sana kwa kutaka kumuua Yesu! Wengine walijibu kwa kutaka kumfuata Yesu. Kati ya wale walioitikia vizuri, Yesu alichagua kumi na wawili kuwa mitume wake maalum. Neno 'mtume' linamaanisha 'kutumwa'. Yesu alipaswa kuwatuma watu hawa kuhubiri ufalme wa Mungu. Aliwapa mamlaka ya kuponya watu pia, ambayo ilikuwa ushahidi wa ukweli wa ujumbe wao. Mitume kumi na wawili wametajwa katika kifungu hiki. Petro, Yohana, na Yakobo wakawa mitume wanaojulikana zaidi na waliandika baadhi ya barua za Agano Jipya. Katika Marko 6, Yesu aliwatuma kuhubiri na kuponya jinsi Yesu alivyofanya. Kwa kutumia mitume, ujumbe wa ufalme uliweza kwenda kwa watu wengi zaidi.

Siku ya 83: Mathayo 10

Mathayo 10 ina habari zaidi juu ya kutumwa kwa mitume kumi na wawili. Inatoa kanuni zinazohusika wakati wa kuhubiri ujumbe wa ufalme na uponyaji. Kulikuwa na mambo mazuri na mabaya kwa kazi hii. Nzuri ilikuwa kwamba wangeweza hata kuponya magonjwa ya akili na kufufua wafu. Mbaya ni kwamba wangepata majibu mabaya kutoka kwa watu wenye mamlaka. Kulikuwa na athari zile zile kali ambazo Yesu mwenyewe alipokea. Hii ni pamoja na majibu ya familia zao wenyewe. Yesu aliwaambia kwamba amani duniani haipaswi kutarajiwa sasa. Walipewa ushauri juu ya jinsi ya kushughulikia hii. Walipaswa kuwa na hekima kama nyoka lakini wasio na madhara kama njiwa. Hawakupaswa kupigana. Lazima waendeleo kushuhudia ujumbe na kubeba msalaba wao wenyewe, ili wakubaliwe kuwa wanafunzi wa kweli na Mungu. Wanafunzi wa kweli ni muhimu kwa Mungu, kwa hivyo wanaweza kupata faraja katika hilo. Wale wanaowakaribisha pia wanamkaribisha Yesu. Watapokea thawabu.

Siku ya 84: Yohana 13: 1-17

Changamoto za kuwa mwanafunzi wa Yesu zilizidi kuwa wazi kadiri ilivyokaribia mwisho wa huduma ya Yesu. Hata wanafunzi wawili walijitahidi. Yesu alitabiri kwamba Yuda angemsaliti. Yesu pia alitabiri kwamba Petro angekataa hata kuwa rafiki yake. Sura hiyo inatufanya tufikirie juu ya maana yetu kuwa mwanafunzi wa Yesu. Yesu alisema kwamba watu wote watajua kwamba sisi ni wanafunzi wa Yesu ikiwa tunapendana. Yesu alitoa onyesho la maana ya kumpenda mwingine. Aliosha miguu ya mwanafunzi. Tofauti na leo, ambapo tunavaa viatu na miguu yetu kawaida ni safi, siku hizo walivaa viatu, na miguu yao ilikuwa chafu kila wakati. Kwa kuosha miguu ya Yuda, Yesu aliweka mfano wa jinsi hata mkuu kati yao anahitaji kuwa mtumishi wa wadogo.

Siku ya 85: Yohana 15

Yohana 15 inatokea wakati wa karamu ya mwisho, ambayo ilikuwa chakula cha mwisho ambacho Yesu alipaswa kula na wanafunzi wake. Ina baadhi ya ujumbe wa mwisho ambao Yesu aliwafundisha wanafunzi wake. Yesu anajiita mzabibu. Anawaelezea wanafunzi wake kama matawi. Hii inamaanisha kuwa wanafunzi na Yesu wameungana, kama vile mzabibu ni mzabibu mmoja tu. Tunaweza tu kumpendeza Mungu, mtunza bustani, kwa kubaki na umoja na kufanya kazi pamoja katika mzabibu huu. Tunafanya hivyo kwa kupendana. Yesu alionyesha upendo mkubwa zaidi ambao mtu angeweza kwa mwingine kwa kufa kwa ajili yao. Sisi ni marafiki wa Yesu ikiwa tunashika amri zake na kuzaa matunda ya kiroho. Hakutakuwa na maana ya kuwa sehemu ya mzabibu ikiwa hatutazaa matunda (ambayo ni, zabibu). Yesu anaonya kwamba ufuasi ni pamoja na kukubali kwamba wengine hawatacupenda. Wanafunzi wanapowafundisha wengine juu ya Yesu, inamaanisha watapata maoni sawa na Yesu mwenyewe alipokea. Ili kuwasaidia, wangepewa zawadi za roho kutoka kwa Mungu.

Siku ya 86: Yakobo 1

Yakobo anaandika kwa jina la Yesu kwa wanafunzi waliotawanyika kote nchi. Aliwaandikia Wakristo wa Kiyahudi kwa sababu anawaandikia makabila kumi na mawili. Wametawanyika, ambayo ina maana kwamba wamekuwa wakimbizi. Watakuwa wameteseka katika mchakato wa kutawanyika.

James anawaandikia kufikiria vyema juu ya shida zao. Kuteseka kwa ajili ya imani ya mtu huzaa uvumilivu, ambao ni muhimu ili kuwa Mkristo aliyekomaa. Yule anayevumilia chini ya majaribu atapokea ahadi ya uzima wa milele ambayo imeahidiwa. Wale ambao wanakabiliwa na majaribu wanapaswa kuelewa kuwa majaribu hutoka ndani ya mtu na sio nje. Lazima tudhibiti haya na tuisahau maana ya kuwa Mkristo. Tunahitaji hasa kudhibiti kile tunachosema. Ujumbe wa mwisho ni sehemu ya maana ya kuwa Mkristo - hatupaswi kuwa kama watu wa ulimwengu, na lazima tuwajali wahitaji kama vile yatima na wajane.

Siku ya 87: Matendo 2

Jina kamili la kitabu cha Matendo ni 'Matendo ya Mitume'. Inaelezea kile mitume walifanya baada ya Yesu kwenda mbinguni. Kwa kuwa walikuwa 'Wakristo' wapya, tunaweza kujifunza kile Wakristo wa kwanza walifanya kwa kuangalia mfano wao. Matendo 2 yanaelezea jinsi mitume na wanafunzi wa kwanza walivyopokea roho kutoka kwa Mungu. Msaada huu kutoka kwa Mungu uliwapa uwezo wa kufundisha neno la Mungu na pia uwezo wa kuzungumza katika lugha zingine. Wayahudi kutoka nchi nyingine waliposikia ujumbe wa Petro, walisikia maneno yake katika lugha ya kuzaliwa kwao. Wakishangazwa na hili, walisikiliza kile Petro alichosema. Petro alizungumza juu ya kifo na ufufuo wa Yesu na jinsi Yesu alivyokuwa utimilifu wa ahadi ambayo Mungu alitoa kwa Daudi. Pia aliwaambia watu kile walichohitaji kufanya. Walihitaji kutubu na kubatizwa kwa msamaha wa dhambi. Hii ilisababisha 3000 kubatizwa. Kisha tunaambiwa kile wanafunzi wa Yesu walifanya - walishika mafundisho ya mitume, waliungana pamoja katika ushirika, walivunja mkate na kuomba pamoja. Walishiriki kila kitu.

Siku ya 88: Matendo 3

Matendo ya 3 ina sifa nyingine ya zawadi ya roho iliyotolewa kwa wanafunzi - uponyaji. Petro alimponya kilema ambaye alikuwa ameketi kwenye mlango wa hekalu. Lazima alijulikana sana. Alipoponywa, kile kilichotokea kingekuwa ushuhuda mkubwa kwa jina la Yesu. Kisha tunaona kusudi la zawadi ya uponyaji - kama shahidi wa mafundisho ambayo yalitolewa. Kwa kweli, watu walitaka kujua nini kilikuwa kimetokea. Walisikiliza kwa makini wakati Petro alielezea juu ya Yesu. Alirejelea mafundisho ya Musa, manabii, na ahadi kwa Ibrahimu katika maelezo yake. Wote walifundishwa juu ya kuja kwa Yesu.

Siku ya 89: Matendo 4

Uponyaji wa kilema ulikuwa wa kushangaza sana, kwamba watawala wa Kiyahudi walijua. Walijibu vibaya na kuwakamata Petro na Yohana. Kama Yesu alivyowaambia hapo awali - watu wengine wangeitikia vizuri jina la Yesu na wengine vibaya. Petro aliwaambia viongozi wa Kiyahudi kwamba ni kwa jina la Yesu tu kwamba watu wanaweza kuokolewa. Kwa kujibu, watawala walikataza wanafunzi kusema katika jina la Yesu. Petro alijibu kwamba wanapaswa kumtii Mungu badala ya mwanadamu. Hivi ndivyo mwanafunzi anapaswa kufanya wakati kuna mgongano kati ya njia za wanadamu na njia za Mungu. Mungu lazima aje kwanza. Walipoachiliwa wanafunzi walimshukuru Mungu katika maombi. Wanafunzi waliendelea kufanya kile walichokuwa wamefanya katika Matendo 2 - walishiriki kila kitu na kuomba. Kwa kweli, walifikia kiwango cha kushiriki ambacho wanafunzi wanapaswa kufuata. Wanafunzi wanapaswa kuunganishwa na wengine na wasichukulie

mali zao wenyewe kuwa zao. Wakristo wa kwanza hawakuwa na watu wenye uhitaji katika jamii yao kwa sababu walishiriki mengi. Hii ina maana kwamba wote walikuwa na chakula na mavazi.

Siku ya 90: Luka 14

Tunamaliza mwezi huu na sura nyingine juu ya uanafunzi. Tukio la kwanza liko katika nyumba ya Mfarisayo na linafundisha hitaji la unyenyekevu na kuwajali wahitaji. Mada zote mbili ni mada katika Biblia yote kwa waumini kufuata. Kisha tuna mfano wa karamu kuu. Ufalme wa Mungu ni kama karamu ambayo kila mtu amealikwa. Wakati watu wanakataa kukubali mwaliko, lazima ufundishwe kwa wengine. Wale ambao hawasilizi ujumbe wa injili wanakataa mwaliko wa kuingia katika ufalme wa Mungu. Sehemu ya mwisho ya sura inatufundisha kwamba kuna gharama ya kuwa mwanafunzi. Itahusisha ugumu fulani. Baadhi ya familia zetu wanaweza hata kutuzuia kuwa mmoja. Chochote ugumu ni wa kuwa mwanafunzi, basi ugumu huo lazima ukabiliwe. Mwanafunzi ni mwanafunzi wa Yesu ikiwa atachukua msalaba wao wenyewe na kuubeba.

Tulichojifunza katika Mwezi wa Tatu na kile tunachoweza kutarajia katika Mwezi wa Nne

Katika mwezi uliopita tuliangalia familia ya Ibrahimu, kupitia Isaka, Yakobo na kisha wanawe kumi na wawili akiwemo Yusufu. Tulijifunza kuhusu Musa na agano la Mungu na watu wa Israeli wakati huo. Kwa maarifa haya, tunasoma Waebrania 11 na kujifunza juu ya imani kwa kutumia mifano katika maisha yao. Ilihibitisha kile tulichojifunza - kwamba Agano Jipya linategemea Agano la Kale. Tulijifunza zaidi kuhusu njia ya wenye haki kutoka kwa Mithali, na kisha zaidi kuhusu ufalme wa Mungu. Wenye haki wataingia katika ufalme wa Mungu. Ili kufanya hivyo, lazima tuwe wanafunzi wa Yesu. Tulianza kujifunza juu ya uanafunzi, tukianza na wanafunzi kumi na wawili.

Katika mwezi wa nne tutajifunza kuhusu wahusika wengine muhimu wa Biblia, hasa mfalme Sulemani, Yohana Mbatizaji, na mtume Paulo. Tutaongeza ufahamu zaidi wa hekima ya Mungu. Tutazingatia majukumu na majukumu ya Kikristo katika ndoa, kazi, na raia wa nchi. Tutajifunza zaidi kuhusu ubatizo na msamaha. Tutajifunza juu ya jinsi injili ilitoka kuwa ujumbe wa Wayahudi tu, hadi ule ambao pia ulikwenda kwa wasio Wayahudi, ambao pia wanajulikana kama Mataifa.

Siku 91: 1 Wafalme 3

Tunaanza mwezi wa nne kujifunza juu ya mfalme mkuu Sulemani. Sulemani alikuwa mwana wa Mfalme Daudi. Labda alikuwa mtu tajiri zaidi ulimwenguni katika siku zake, na alianza utawala wake kwa kuwa mtu mwenye hekima zaidi. 1 Wafalme 3 inatambia jinsi hii ilivyotokea. Inatoa mfano wa hekima yake. Sulemani alikuwa mwandishi wa Mithali, Mhubiri, Wimbo wa Sulemani, na Zaburi 72. Sadaka ya Mungu kwa Sulemani ilikuwa ofa ya kipekee. Mungu alikuwa tayari kumpa Sulemani matakwa moja. Ni wangapi kati yetu tungechagua kile ambacho Sulemani alichagua? Katika maandishi yake, Sulemani anatuhimiza kuchagua hekima kutoka kwa neno la Mungu.

Siku ya 92: Mithali 1

Tumesoma Mithali 2 hadi 4 na tumejifunza kuhusu aina ya ushauri katika kitabu cha Mithali. Sasa tunarudi kwenye sura ya kwanza, ambayo kwa kweli ni utangulizi wa hekima. Inatuambia kile hekima inaweza kutufanyia. Inaweza kutusaidia kufanya yaliyo sawa, haki, na kweli. Kwa kuwa hivi ndivyo Mungu hufanya, inamaanisha kwamba inaweza kutusaidia kuwa wacha Mungu. Tunaposoma Mithali, au sehemu yoyote ya Biblia, tunapaswa kusoma kwa mtazamo wa kujifunza kutoka kwayo. Ikiwa tunafikiri tunajua tayari, basi hatutajifunza. Ikiwa tunasikiliza kujifunza, basi tutajifunza. Hii inahitaji unyenyekevu kutoka kwetu. Tunahitaji kuweka mtazamo wa unyenyekevu ambayo inamaanisha hatujui yote tayari na tunataka kujifunza kutoka kwa Mungu. Inahitaji pia kumcha Mungu, kwa njia ambayo tunaweza kumcha baba yetu. Tunahitaji kuwa wana na binti wenye hekima na kusikiliza kile Baba yetu wa mbinguni anatumfundisha. Kwa mtazamo wa Baba yetu, anataka tumsikilize kabla ya kutusikiliza katika maombi yetu.

Siku ya 93: Mithali 22:17 hadi 23:34

Katika siku mbili zijazo, tutasoma sehemu ya Mithali inayojulikana kama maneno 30 ya wenye hekima. Huu sio muhtasari wa kile kilicho mahali pengine katika Mithali, lakini sehemu ya ushauri muhimu. Sura ya 23 ina ushauri juu ya kula na kunywa. Maelezo ya kulewa yanaelezea kwa nini Biblia inapinga ulevi. Haijulikani kwa nini kula ni shida. Maana yake ni kwamba kutumia muda mwingi na bidii kujilisha na ladha bora ni nishati isiyofaa. Vivyo hivyo, hatupaswi kujichosha ili kutajirika.

Siku ya 94: Mithali 24

Mithali 24 inashughulikia maneno ya mwisho ya wenye hekima, pamoja na maoni ya ziada. Mstari wa kwanza ni mada inayorudiwa, ambayo hutokea katika Biblia yote. Usiwaonee wivu waovu na usitamani kuwa kama wao. Hii ni muhimu, kwa sababu wenye haki wanaweza kujaribiwa kuwa kama waovu, kwa kujaribu kupata kile walicho nacho. Biblia inatuambia kwamba watu hawa wanawajibika kwa tabia zao na watakabiliwa na hakimu wao. Watapata haki wanayostahili. Badala ya kuwa kama waovu, tunapaswa kujenga maisha yetu karibu na hekima, ambayo inatoa nguvu na nguvu. Hekima inatumfundisha kile kinachopaswa kuwa vipaumbele na malengo katika maisha yetu.

Siku ya 95: 1 Wafalme 8: 22-66

Labda wakati mkubwa zaidi wa maisha ya Sulemani ulikuwa kukamilika kwa hekalu la Mungu. Ilikuwa kitovu cha ibada ya Israeli kwa Mungu. Ilijengwa kuchukua nafasi ya Hema inayobebeka ambayo Israeli ilitumia. Sehemu muhimu zaidi ya Hema hii ilikuwa sanduku la agano. Hili lilikuwa sanduku la dhahabu lililokuwa na Amri Kumi. Sanduku la agano ambalo lilifanywa wakati wa Musa liliwekwa katikati ya Hekalu. Wakati hii ilitokea, utukufu wa Mungu kwa namna ya wingu ulijaza hekalu. Mungu amewatokea wanadamu kwenye Mlima Sinai, amesafiri na Hema, na sasa amepumzika katika hekalu la Yerusalemu. Kuanzia wakati huu na kuendelea, Mungu anahusisha uwepo wake na Yerusalemu.

Sulemani aliwaeleza watu umuhimu wa hekalu kama mahali ambapo Mungu alikuwa amechagua jina lake kuwepo. Ingawa Mungu aliishi mbinguni, hiki kilikuwa kipande cha dunia ambapo alimruhusu mwanadamu kumwabudu. Sulemani alijua kwamba haiwezekani kwa Mwenyezi Mungu kufungwa kwenye kipande kidogo cha ardhi. Kisha Sulemani akatoa sala muhimu sana. Huenda

isiwe sala ambayo ungetarajia kusikia katika tukio hili. Kimsingi alizungumza juu ya nyakati ambazo Israeli ingekuwa na shida, kwa sababu ya dhambi yake mwenyewe. Kisha, Israeli inapojinyenyekeza, kutubu na kuomba hekaluni, basi Mungu atasikia na kusaidia. Jambo lisilo la kawaida pia ni kwamba Mungu angesikiliza hata maombi ya wageni!

Siku 96: 1 Wafalme 9

Kuwekwa wakfu kwa hekalu la Mungu na Sulemani lilikuwa tukio muhimu sana, kwamba tunapaswa sasa kusoma juu ya jibu la Mungu kwa Sulemani na watu wa Israeli. Mungu alizungumza na Sulemani kutoka hekaluni kwa mara ya kwanza, akionyesha kwamba uwepo wake ulikuwa hekaluni. Mungu alisema kwamba atakuwa akiangalia hekalu kila wakati na moyo wake utakuwepo. Mungu angekuwa pamoja na Sulemani na nasaba yake mradi waendeleo kuwa wacha Mungu. Aliwaonya Sulemani na wanawe dhidi ya kutotii. Kwa bahati mbaya, maneno haya yalikuwa muhimu. Sulemani na wanawe wengi walipata hatia ya kutotii. Kama wafalme wote wakuu, Sulemani alianza miradi mingi ya ujenzi na kupata utajiri kutoka nchi zingine kwa biashara au njia zingine. Sulemani akawa tajiri sana.

Siku 97: 1 Wafalme 10

Katika kilele cha ukuu wa Sulemani, Sulemani alitembelewa na watu wengi. Ziara maarufu zaidi ilikuwa ya Malkia wa Sheba, iliyorekodiwa katika 1 Wafalme 10. Ziara hii inarejelewa na Yesu katika Agano Jipya. Anaelezea kile alichokiona na uzoefu wake. Ni kama shahidi huru wa ukuu wa Sulemani. Alizidiwa na kile alichokiona. Aliona mfalme akitawala kwa haki na haki, na kusababisha watu kuwa na furaha. Sulemani alikuwa mkuu katika utajiri na hekima.

Siku ya 98: Zaburi 15

Sulemani aliweza kuzungumza na Mungu hekaluni na kupata baraka. Sio Sulemani tu anayeweza kuishi karibu na Mungu kwenye mlima wake mtakatifu. Zaburi ya 15 inaelezea jinsi muumini anavyoweza kuishi na Mungu. Hii inaweza kutokea ikiwa muumini ni mwangalifu jinsi anavyoishi. Lazima wafuate haki na ukweli. Lazima wawe waangalifu katika kile wanachosema. Tunaona kwamba ili kuishi na Mungu, muumini lazima awe na tabia nzuri kwa jirani zake. Kumpenda Mungu kunahusisha kumpenda jirani zetu. Yesu alijua hili alipoulizwa katika Mathayo 22 mstari wa 36, 'Amri kuu ilikuwa ipi?' Yesu hakutoa jibu hata moja kwa swali hili. Alitoa majibu mawili. Alisema kwamba ilikuwa kumpenda Mungu na kumpenda jirani yake. Ili kuonyesha upendo wetu kwa Mungu na kuishi na Mungu, tunahitaji kupendana.

Siku ya 99: Zaburi 27

Mwandishi wa Zaburi 27 anaonyesha hamu ya kuishi katika nyumba ya Mungu. Anajua kwamba ikiwa angeishi huko, basi Mungu angemlinda kutoka kwa maadui zake wote. David, mwandishi, ana maadui wengi. Kulikuwa na majeshi yaliyojaribu kumkamata na pia kuna mashahidi wa uwongo na wakandamizaji. Daudi alijua kwamba, ikiwa angetembea kwenye njia sahihi, basi Mungu angemlinda na kuokoa maisha yake. Hata kama wazazi wake mwenyewe hawakumsaidia, David alijua kwamba

Mungu angesaidia. Kwa msaada na ulinzi wa Mungu, muumini anaweza kufurahi na kutoa sadaka za haki kwa Mungu. Ili hili lifanyike, muumini lazima awe sawa na Mungu.

Siku ya 100: Zaburi 33

Zaburi 33 inahusu muumini anayefurahia kila kitu kinachotoka kwa Mungu. Ni neno la Mungu ambalo ni mada ya sifa hii. Neno la Mungu ni la haki na la kweli na la haki. Katika neno la Mungu pia tunaona uaminifu na upendo. Ni sawa kutoa sifa kwa mambo haya. Hili ndilo neno lile lile kuu la Mungu ambalo liliumba mbingu na kuzuia maji. Mungu anapozungumza hutokea kila wakati. Sio kama mwanadamu anayezungumza mengi, anaahidi mengi, na kisha kidogo hutokea. Kwa Mungu, mpango na kusudi lake linaonekana katika neno la Mungu, na litatokea. Hii ni pamoja na ahadi kama ufalme wa Mungu. Kwa hivyo, watu wa ulimwengu wanapaswa kumcha Mungu. Wale wanaomcha Mungu watabarikiwa. Sio majeshi au silaha za mwanadamu zinazotawala katika ulimwengu huu, ni Mungu. Mungu anamtazama mwanadamu kutoka mbinguni na anazingatia kila kitu ambacho mwanadamu hufanya.

Siku ya 101: Yohana 1

Sasa tutaingia kwenye Agano Jipya ili kujifunza kuhusu maisha ya Yohana Mbatizaji na Yesu. Tunaanza na Yohana 1 ambayo inaweka mazingira ya kuja kwao. Neno la Mungu ni mada ya mwanzo wa injili ya Yohana. Ilikuwapo mwanzoni. Kupitia hiyo, Mungu alifanya uzima na nuru. Kupitia hiyo, Mungu alimtuma Yohana kuelezea na kushuhudia nuru hii. Baadaye, Mungu alimtuma Yesu kuifundisha. Yesu alikuwa nuru kubwa kwa sababu haikuwa tu maneno aliyosema; kila kitu juu yake kilitokana na neno. Watu walipomtazama Yesu, waliweza kuona neno la Mungu kwa vitendo. Yohana aliwaeleza watu kwamba yeye hakuwa Kristo aliyeahidiwa. Huyu alikuwa nabii mkuu ambaye Agano la Kale lilitabiria litakuja. Alikuwa Yesu ambaye alikuwa Kristo. Yohana alikuwa shahidi wa hili alipomwona roho akishuka kutoka mbinguni. Yohana aliwaonyesha wanafunzi wake mwenyewe nabii Yesu, ili wao pia wamfuate Yesu. Sababu ambayo Mungu alimtuma Yohana na Yesu ilikuwa kuwapa watu fursa ya kuwa watoto wa Mungu na 'kuzaliwa na Mungu.' Kupitia kazi yao, sisi pia tunaweza kuwa watoto wa Mungu.

Siku ya 102: Mathayo 3

Mathayo 3 inatuambia juu ya kazi ya Yohana Mbatizaji. Yohana alijaribu kuwaleta watu kwenye toba. Toba inamaanisha kubadilika. Yohana alijaribu kuwafanya watu wabadilike kutoka kwa njia za mwanadamu hadi njia za Mungu. Hii ni kazi ya manabii wote - kuwageuza watu kutoka kwa njia zao mbaya kwenda kwenye njia za Mungu. Yohana alikuwa mmoja wa manabii wakuu. Kama manabii wote, alikuwa na ujumbe wa onyo kwa watu waovu. Ikiwa watu hawakutubu, basi Israeli kama taifa wangekatwa kama mti unavyokatwa na shoka. Wale waliosikiliza onyo na kutubu walibatizwa katika mto Yordani. Yesu pia alibatizwa na Yohana. Yohana alisema kwamba Yesu hakuhitaji kutubu na kwa hivyo hakuhitaji kubatizwa. Hata hivyo, kulikuwa na sababu nyingine kwa nini Yesu alihitaji kubatizwa. Kwa hivyo Yesu alibatizwa. Mungu aliidhinisha ubatizo huu na akatoa sauti ya idhini kutoka mbinguni na pia kumpa Yesu zawadi ya Roho Mtakatifu.

Siku ya 103: Mathayo 11

Wakati Yohana Mbatizaji alizungumza juu ya toba kutoka kwa dhambi, sio kila mtu alipenda ujumbe wake. Mmoja wa viongozi, ambaye alitaka kuendelea na dhambi yake, alimweka Yohana gerezani. Kufungwa kwa Yohana ilikuwa shida kwa wengi, haswa wanafunzi wa Yohana. Yohana aliwatuma wanafunzi wake kujifunza juu ya Yesu, kwa sababu walihitaji kumwamini Yesu na kumfuata. Yesu alihubiri habari njema na kuwaponya wagonjwa, pamoja na wafu. Huu ulikuwa ushahidi kwamba wanafunzi wa Yohana walihitaji kumwamini Yesu. Watu wengi hawakumwamini Yesu, licha ya miujiza mingi ambayo Yesu alifanya. Yesu aliwataja watu wa miji mitatu kati ya hii. Yesu alipotafakari juu ya nani aliamini ujumbe huo, alimshukuru Mungu. Haikuwa wenye busara au wajanja waliosikiliza. Ni wale waliopokea neno kama 'watoto wadogo'. Yesu anamalizia kwa wito mzuri kwa wale ambao wamechoka kupata pumziko. Sote tunahitaji kuwa kama watoto wadogo na kuamini ujumbe wake.

Siku ya 104: Marko 6: 14-56

Marko 6 inaelezea kifo cha Yohana Mbatizaji. Ilikuwa kifo kizuri kwa sababu alikufa kwa kufanya yaliyo sawa. Sababu ya kifo chake ilikuwa mbali na mtukufu. Pamoja na kifo cha Yohana, Yesu aliachwa bila rafiki ambaye alielewa vizuri utume wake. Yesu alijaribu kuwa na muda wa kuomboleza, lakini watu walimfuata. Waliishi kama kondoo wakitafuta mchungaji. Kama mchungaji mwema, Yesu aliwalisha. Kisha Yesu alitumia usiku mwingi katika maombi, akizungumza na baba yake, kabla ya kutembea kwa wanafunzi wake juu ya uso wa maji. Hatujui ni wanafunzi wangapi wa Yohana walikuwa pale katika umati. Ikiwa wangukuwa, wangetiwa moyo sana. Utume wa Yohana uliendelea na utume wa Yesu.

Siku ya 105: Mathayo 19

Ujumbe wa Yohana na Yesu ulikuwa wa toba na mabadiliko. Badilisha kutoka kwa njia za mwanadamu na ufuate njia za Mungu. Hii ilitumika kwa nyanja nyingi za maisha. Sasa kunafuata usomaji kadhaa kuhusu baadhi ya mabadiliko haya. Kifungu hiki kinaanza na ndoa. Yesu alifikiria nini juu yake? Yesu alifikiria nini kuhusu talaka? Katika jibu lake, Yesu anawarudisha kwenye mwanzo wa Biblia wakati Mungu alipanga ndoa. Anachukua masomo kutoka kwa Mwanzo. Sura inaendelea na majibu ya Yesu kwa watoto, ambayo ni ya kufurahisha ikizingatiwa kuwa ndoa huzaa watoto. Watoto ni muhimu. Wacha tuwalete watoto kwa Yesu pia. Hatimaye, tunakutana na mtu tajiri ambaye alionekana kufanya mambo sahihi. Walakini, hakuwa tayari kuacha utajiri wake. Hii ilithibitisha mahali ambapo moyo wake ulikuwa. Alipenda utajiri wake kuliko Mungu. Hatuwezi kufanya hivi. Lazima tumpende Mungu kuliko vitu vingine.

Siku ya 106: Waefeso 5

Mungu aliunda ndoa tangu mwanzo kuwa mwanamume mmoja na mke mmoja. Mungu alipoangalia kile alichokuwa amekifanya alikiita 'kizuri sana'. Hii ni pamoja na ndoa. Tunaambiwa zaidi juu ya kile Mungu anatarajia katika ndoa na ushauri juu ya majukumu na wajibu wa waume na wake. Tunapewa masomo kulingana na jinsi Yesu alivyolipenda kanisa, ambalo lilikuwa mfano wa jinsi mume anavyompenda mke. Wakristo wanapaswa kuiga ndoa zao kwa njia ambayo Yesu alipenda kanisa na kanisa lilimpenda Yesu. Sehemu ya kwanza ya sura inatuambia juu ya hitaji la Wakristo kuwa watakatifu. Kuwa mtakatifu katika ndoa ni kipengele kimoja tu cha kuwa mtakatifu na sawa na Mungu.

Siku ya 107: Waefeso 6

Barua kwa waumini huko Efeso, baada ya kuzungumza juu ya ndoa, inaendelea na ushauri kwa watoto. Ushauri ni moja ya Amri Kumi. Tofauti na amri zingine 10, amri ya asili ilikuja na ahadi. Ikiwa mtu anawaheshimu wazazi wao, basi atabarikiwa na maisha marefu. Ni baraka iliyoje! Kuhusu watoto, akina baba hawakupaswa kutumia vibaya nafasi zao katika familia. Hawakupaswa kuwafanya watoto wao kukata tamaa. Walipaswa kuwalea kumjua Mungu na njia za Mungu. Kuna majukumu ya watumwa na mabwana pia. Hizi zinaweza kutumika kwa ujumla kwa watumishi na mabwana wao au kwa wafanyikazi na waajiri wao. Hatimaye, lazima tuwe na nguvu katika Bwana na kuvaa silaha za Mungu. Hizi sio za kushambulia lakini kwa ulinzi. Upanga unaweza kutumika kwa ulinzi na mashambulizi, lakini hatungetumia neno la Mungu kushambulia watu, uwongo tu. Lazima tujitete dhidi ya njia za mwili (yaani, njia za mwanadamu), iwe hizi ni kutoka ndani yetu au kutoka kwa wengine. Ulinzi wetu mkubwa ni maombi.

Siku ya 108: Warumi 13

Majukumu yetu kwa watawala tunaishi chini yametolewa katika Warumi 13. Lazima tuwasalimisha. Wakristo sio waasi au wasiotii. Kwa kweli, Mungu ameweka mamlaka, hata yale mabaya. Ikiwa tutafanya yaliyo sawa, basi hatuwezi kutarajia shida na mamlaka. Lazima tuwaheshimu na kuwaheshimu wale walio na mamlaka kwa sababu Mungu amewaweka juu yetu. Lazima tulipe ushuru kwa mamlaka.

Pia tuna majukumu kwa kila mmoja. Lazima tupendane. Lazima tuonyeshe kwamba sisi ni wa Mungu na njia za nuru, badala ya mwanadamu na njia za giza. Lazima tuishi kama Yesu. Kuishi kama Yesu ni kama kuvaa mavazi ya Yesu. Lazima tuchague kuishi kama Yesu, kana kwamba tulichagua kuvaa nguo zetu.

Siku ya 109: Warumi 14

Majukumu ya Mkristo kwa Mkristo mwingine yanaendelea katika Warumi 14. Njia moja ya kuwapenda ni kuepuka migogoro nao. Ikiwa mtu ana imani dhaifu na anafikiri ni muhimu kula mboga tu, basi mtu anaweza kumsaidia kwa kutokula nyama mbele yao. Kilicho muhimu ni kwamba hatusababishi Mkristo mwingine kupoteza imani yake. Mfano mwingine wa hii inaweza kuwa kwamba Mkristo fulani anafikiria ni muhimu kwa siku fulani ni maalum. Kitu kimoja kinashikilia. Tunawaruhusu kuiweka na usiwaacheshe. Kwa njia hii, tunaweza kuonyesha upendo kwa mwingine. Tunahitaji kuwa waangalifu kwa sababu itabidi tutoe hesabu kwa Mungu jinsi tunavyowatendea wengine. Lazima tufanye kile kilicho bora kusaidiana na kutiana moyo, hata ikiwa inamaanisha kutofanya kile tunachotaka.

Siku ya 110: Warumi 11

Moja ya mahusiano muhimu ni uhusiano wa Mkristo na Myahudi. Warumi 11 inatuambia kwamba Mungu amechagua kuhifadhi idadi ndogo ya Wayahudi kwa neema. Hajamkataa Myahudi. Sura hiyo inatuambia kwamba Wayahudi na Wakristo wasio Wayahudi (wasio Wayahudi wanajulikana kama 'Mataifa') wote wanaweza kuchukuliwa kuwa sehemu ya mzeituni. Wayahudi ni kama matawi.

Baadhi ya matawi mabaya yamekatwa. Wakristo wa Mataifa ni kama matawi mengine ambayo yamepindikizwa kwenye shina la Kiyahudi. Kama vile wote ni sehemu ya mti mmoja, vivyo hivyo sisi sote ni wamoja katika Kristo. Na Mungu ni mwadilifu. Ikiwa tawi lolote la Kiyahudi au la Mataifa litakuwa mbaya, litakatwa bila kujali ni nani. Hii inaonyesha wema na ukali wa Mungu. Ingawa tunapaswa kuwa na wasiwasi, hatupaswi kuwa na wasiwasi kupita kiasi juu ya kukatwa. Mungu anataka kuwa na huruma kwa Wayahudi na Mataifa. Sura inaisha kwa wimbo wa sifa kwa rehema ya Mungu.

Siku ya 111: Matendo 8

Tulijifunza juu ya ubatizo tunaposoma juu ya kazi ya Yohana Mbatizaji. Sasa tutasoma juu ya ubatizo katika kanisa la kwanza. Tulisoma vifungu kadhaa ambapo sisi Wakristo tulibatizwa kama jibu la ujumbe wa injili. Matendo 8 yanatupa mfano kamili zaidi wa ubatizo. Sura inaanza na kipindi cha mateso ya Wakristo yaliyosababishwa na mtu anayeitwa Sauli. Hii ilisababisha Wakristo kutawanyika kutoka Yerusalemu. Walipotawanyika, walichukua ujumbe wa injili pamoja nao. Filipo alipeleka ujumbe huo Samaria. Alifundisha habari njema ya ufalme wa Mungu na mambo kuhusu Yesu Kristo. Kama matokeo ya ujumbe wa injili, watu wa jiji walibatizwa. Kisha Filipo alikutana na msafiri wa Ethiopia. Mwethiopia huyo alikuwa akisoma kifungu cha Agano la Kale ambacho kilifundisha juu ya dhabihu ya Yesu. Filipo alielezea kifungu hiki na kumfundisha juu ya Yesu. Mwethiopia huyo aligundua kuwa alihitaji kubatizwa. Alipopata maji ya kutosha, alibatizwa. Alishuka ndani ya maji pamoja na Filipo. Hii inatufundisha kwamba ubatizo ni kufunika kwa maji. Kisha wakatoka ndani ya maji na kufurahi. Hii inashughulikia mchakato wa ubatizo - kufundisha kwanza, kuongoza kwa uelewa na kujitolea, ikifuatiwa na ubatizo.

Siku ya 112: Warumi 6

Warumi 6 inatufundisha juu ya maana ya ubatizo. Ubatizo ni ahadi ya kuacha kutenda dhambi. Wale wanaobatizwa wanabatizwa katika Yesu. Hiyo ni, wakati mtu anaingia ndani ya maji, ni kuigiza kifo cha Yesu. Wanapotoka nje ya maji, ni kama kuigiza ufufuo wa Yesu. Ubatizo unaonyesha kifo na ufufuo wa Yesu. Ikiwa watu wanajihusisha na kifo na ufufuo wa Yesu katika ubatizo, inamaanisha kwamba watafufuliwa kutoka kwa kifo hata kama watakufa. Ili hili lifanyike, lazima waishi kwa njia sahihi na kuepuka dhambi. Ikiwa tunaendelea kutenda dhambi, basi ni kama sisi ni watumwa wa dhambi. Ikiwa tunatenda dhambi, basi tutastahili kifo. Lakini ikiwa tunaishi maisha matakatifu na kuepuka kutenda dhambi, basi tutapata uzima wa milele kupitia Yesu Kristo.

Siku ya 113: Matendo 9

Mfano mwingine wa uongofu na ubatizo umetolewa katika Matendo 9. Hii ilitoka kwa mtu ambaye hakutarajiwa sana. Sauli alikuwa kiongozi mwenye msimamo mkali wa Wayahudi ambaye aliongoza katika kuwatesa Wakristo. Angewafunga na kuwaua Wakristo. Walakini Sauli alibadilika wakati wa safari ya kwenda Dameski. Sauli alifanywa kuelewa ukweli wa Yesu kwa kuonekana kwa Yesu kwake. Mara tu alipoweza, Sauli alibatizwa. Uongofu wake ulikuwa mshangao kwa marafiki na maadui zake wa zamani. Ilileta amani kwa Wakristo. Sauli alikuwa amechaguliwa na Mungu kupeleka injili kwa watu wengi, haswa Mataifa (wasio Wayahudi).

Siku ya 114: Matendo 10

Matendo 10 ni mfano mwingine wa uongofu na ubatizo. Pia ni tukio muhimu ambalo lilisababisha injili kwenda kwa Mataifa (wasio Wayahudi). Mtu huyo hakuwa mtu wa mataifa wa kawaida. Alikuwa mtu anayeitwa Kornelio, ambaye alitokea kutoka kwa jeshi la Warumi lililochukiwa. Hakuwa tu askari wa kawaida, alikuwa jemadari ambaye alidhibiti kitengo cha jeshi. Mungu alimchagua Kornelio kwa uangalifu kwa mfano ulioweka. Ikiwa jemadari wa Kirumi anayechukiwa angeweza kuwa Mkristo, basi mtu yeyote angeweza.

Ilielezwa katika Matendo 1 kwamba ujumbe wa injili ungeenda kwanza Yerusalemu, kisha Yudea (maeneo ya Kiyahudi), kisha Samaria (kama tulivyoona na Filipo akihubiri katika maeneo ya Wasamaria) na kisha hadi miisho ya dunia (maeneo ya Mataifa). Matukio ya Matendo 10 yalikuwa tukio muhimu kwa awamu inayofuata kupeleka injili kwa Mataifa. Mungu alikuwa amepanga hii. Mfano mwingine wa mpango huu ulikuwa zawadi ya roho mtakatifu ambayo iliruhusu injili kuzungumzwa katika lugha zingine ili waweze kuielewa. Ukweli kwamba Agano Jipya liliandikwa kwa Kigiriki, moja ya lugha za ufalme wa Kirumi, badala ya lugha ya Kiyahudi ya Kiebrania ilikuwa njia nyingine ya kufikisha ujumbe kwa Mataifa.

Siku ya 115: Matendo 11

Matukio ya Matendo 10 yalikuwa na athari kubwa sana hivi kwamba mitume walikutana ili kuijadili. Matendo 11 yanarekodi kile kilichotokea. Waumini waliposikia kwamba Mungu alikuwa amewapa waumini wa Mataifa zawadi za Roho Mtakatifu, ilikuwa wazi kwa wote kwamba Mungu alitaka washiriki baraka za kiroho na Wayahudi. Ilikuwa huko Antiokia katika Siria ya kisasa ambapo walianza kuwafundisha Mataifa (katika kesi hii Wagiriki) injili. Na ilikuwa katika mji huo huo ambapo wale waliomfuata Yesu waliitwa Wakristo kwanza. Uongofu wa Mataifa haukukaribishwa na Wayahudi wote. Katika barua kadhaa za Agano Jipya, tunasoma ujumbe wa kushinda upinzani huu. Katika vifungu hivi vyote tunaambiwa kwamba Mungu alitaka Mataifa waokolewe pamoja na Wayahudi.

Siku ya 116: Wagalatia 1: 11-2: 10

Sasa tunarudi kwenye maisha ya Sauli. Sauli alikuwa mtu muhimu katika Agano Jipya. Sauli alibadilisha jina na akajulikana kama Paulo. Aliandika karibu nusu ya vitabu vya Agano Jipya, ambavyo vilikuwa barua kwa maeklesia na watu binafsi. Paulo alikuwa na uongofu wa kimiujiza ambao tunasoma juu yake katika Matendo 9. Tunaweza kujifunza juu ya miaka yake ya mapema kutoka sehemu hii katika barua yake kwa waumini huko Galatia. Paulo alijifunza injili moja kwa moja kwa ufunuo kutoka kwa Yesu, sio kutoka kwa mtu mwingine yeyote. Tunajifunza juu ya mkutano wake wa kwanza na Peter. Walikubaliana kwamba Petro angewahubiria Wayahudi na Paulo atawahubiria Mataifa.

Siku ya 117: Matendo 13

Mtume Paulo alikwenda kwa Mataifa (wasio Wayahudi) kwa kusafiri kuzunguka nchi tofauti. Alichaguliwa haswa na Mungu kwenda kwenye safari za umishonari. Alisafiri na Barnaba katika safari yake ya kwanza ya umishonari na kuanza kutoka Antiokia katika Siria ya kisasa. Barnaba alitoka Kupro, na Kupro ilikuwa mahali pa kwanza ambapo walihubiri. Walikuwa na mpinzani mmoja

mkuu huko Kupro ambaye alikuwa mchawi. Katika matumizi yasiyo ya kawaida ya karama za roho takatifu, Paulo alimfanya mchawi kuwa kipofu. Hii ilisaidia kufanikisha mahubiri. Kisha wakaondoka Kupro na kwenda mahali pengine paitwapo Antiokia. Hii ilikuwa katika Uturuki ya kisasa. Walikwenda kwenye mahali pa kukutana kwa kidini ya Kiyahudi inayoitwa sinagogi na kuhubiri huko. Hii ilifanya kazi vizuri hadi Wayahudi wakawa na wivu juu ya mafanikio ya mahubiri ya Paulo. Hii iliweka mfano wa mahubiri ya Paulo - kwenda kwa Wayahudi kwanza katika sinagogi lakini kisha kwenda kwa Mataifa baadaye.

Siku ya 118: Matendo 14

Matendo 14 inaelezea sehemu ya pili ya safari ya kwanza ya umishonari ya Paulo. Inajumuisha kurudi kwake kwenye mahali pa kuanzia kwa Antiokia huko Syria. Tunajifunza zaidi juu ya mafanikio, lakini pia changamoto walizokabiliana nazo. Mwisho wa safari, waliripoti kwa kanisa lao (neni la Agano Jipya kwa kanisa) kile kilichotokea. Paulo alianzisha makanisa mengi ambayo yakawa mpokeaji wa barua zake nyingi. Paulo aliwaandikia makanisa ili kuwatia moyo na kushughulikia shida tofauti zilizotokea. Habari hii inatufundisha njia ambayo eklesia inapaswa kuendeshwa leo - na jinsi haipaswi kuendeshwa. Barua za Paulo ni nyenzo ya msingi juu ya jinsi ekanisa zinapaswa kuendeshwa.

Siku ya 119: Matendo 28

Sehemu iliyobaki ya kitabu cha 'Matendo ya Mitume' ni akaunti ya safari za umishonari za mtume Paulo. Paulo aliandamana na Barnaba katika safari ya kwanza. Safari zake za baadaye zilijumuisha wenzake wengine wa kusafiri kama vile Timotheo, Tito, na Sila. Paulo alipokuwa Yerusalemu, alikamatwa na kushtakiwa kwa uwongo na Wayahudi. Kama matokeo, ilibidi akata rufaa kwa kesi ya haki kwa Kaisari. Ilikuwa kwa njia hii kwamba alipelekwa Roma. Kitabu cha Matendo kinaisha na ajali yake ya meli karibu na Malta na kuwasili kwake Roma. Katikati ya ufalme wa Kirumi, Paulo aliendelea kuhubiri injili kwa Mataifa. Kitabu kinaisha na Paulo akihubiri ufalme wa Mungu na juu ya Yesu Kristo. Hii ni mwisho unaofaa kwa kitabu ambacho kilieleza jinsi neno la Mungu lingetoka Yerusalemu kwenda Yudea, Samaria na kisha hadi miisho ya dunia (Roma).

Siku ya 120: Warumi 8

Barua ya Paulo kwa eklesia ya Kirumi iliandikwa kabla ya kufika Roma. Warumi 8 ni sura nzuri inayoelezea faida za kuwa ndani ya Kristo. Wakristo wamekusudiwa maisha (kupitia ufufuo), badala ya kifo kuwa mwisho wao wa mwisho. Lakini Wakristo lazima wafuate njia ya Mungu badala ya njia ya mwanadamu. Njia ya mwanadamu wakati mwingine huitwa 'mwili' au 'asili ya dhambi'. Njia ya Mungu pia inaitwa njia ya roho. Neno 'roho' linaweza kumaanisha mambo kadhaa, ikiwa ni pamoja na mafundisho, akili, na mtazamo. Lakini hatuna haja ya kuchanganyikiwa. Hapa inamaanisha njia ya Mungu. Hizi ni njia mbili ambazo tunaweza kufuata; lakini ni njia ya Mungu pekee inayoongoza kwenye uzima. Ikiwa tuko ndani ya Kristo, hakuna chochote - haturudii chochote - kinachoweza kutuzuia kuwa na baraka katika Kristo. Hii ni faraja kubwa kwa Wakristo.

Tulichojifunza katika Mwezi wa Nne na kile tunachoweza kutarajia katika Mwezi wa Tano

Katika mwezi wa nne tumejifunza juu ya waumini kadhaa muhimu wanaopatikana katika Biblia. Tulijifunza juu ya Sulemani mwana wa Daudi na kujifunza juu ya hekima yake. Sulemani alijenga hekalu zuri la Mungu huko Yerusalemu. Malkia wa Sheba alimshuhudia Sulemani akiwa mkubwa zaidi. Hekalu lilifundisha kwamba Mungu alitaka kuishi na mwanadamu, lakini ili hili lifanye kazi, mwanadamu alipaswa kuwa mwangalifu kufuata njia za Mungu.

Tulijifunza juu ya Yohana Mbatizaji na ubatizo. Tulijifunza juu ya ndoa na majukumu ndani yake. Tulijifunza juu ya majukumu ya Kikristo kwa serikali, kwa Wayahudi, na kufanya kazi. Kisha tukajifunza juu ya mtume Paulo na utume wa kupeleka injili kwa Mataifa. Mungu anataka watu wote waokolewe kwa kufuata njia sahihi.

Katika mwezi wa 5 tutajifunza zaidi juu ya mafundisho kutoka kwa mtume Paulo. Tutasoma kutoka kwa barua zake kwa Timotheo, ambapo anazungumza juu ya jinsi ya kuishi kwa njia sahihi. Kisha tutaangalia nyuma katika Agano la Kale ili kujifunza jinsi Agano la Kale lilivyotabiri mambo mengi kuhusu Yesu. Tutaanza na Sheria ya Musa, kisha tuangalie Zaburi na kisha Manabii, ambayo yote yalizungumza juu ya Yesu mapema. Kisha tutaangalia wahusika wa Agano la Kale ambao wametajwa katika Agano Jipya - watu kama Lutu, Yona, Rahabu, Eliya, na Danieli. Yote haya yana mafundisho muhimu kwetu. Hizi zinatufundisha jinsi Agano Jipya linategemea Agano la Kale. Inatufundisha thamani ya vifungu vya Agano la Kale ambavyo tunahitaji kuelewa ikiwa tunataka kuelewa ujumbe kamili wa Biblia.

Siku 121: 1 Timotheo 1

Timotheo alikuwa mmoja wa wasaidizi wa mtume Paulo katika safari yake ya umishonari na ambaye alisaidia kuanzisha eklesia. Katika barua kwa Timotheo, Paulo anamfundisha yeye na sisi jinsi ya kuishi kama Mkristo na kuongoza eklesia. Wale wanaoongoza eklesia lazima wajue nini cha kulenga, na jinsi ya kukabiliana na matatizo yatakayotokea. Paulo alimwacha Timotheo huko Efeso ili kuongoza eklesia mbali na mafundisho ya uwongo na hoja. Lengo la eklesia ni kuishi katika upendo, kwa moyo safi, na kwa imani ya dhati. Kwa bahati mbaya, sio kila mtu angefuata hii. Paulo anakumbuka jinsi alivyokuwa mmoja wa wale ambao walikuwa kinyume na imani, wakati aliwatesa waumini. Tunasoma juu ya hili katika sura za mwanzo za Matendo. Hata hivyo, alionyeshwa rehema na neema na Yesu wakati Yesu alimtokea njiani kuelekea Dameski. Paulo anasema kwamba ikiwa Yesu anaweza kufanya hivyo kwa ajili yangu, mwenye dhambi mkubwa, basi Yesu anaweza kufanya hivyo kwa mwenye dhambi yeyote. Hakuna maisha ya zamani ambayo ni mabaya sana kwa rehema na neema ya Mungu kushinda.

Siku ya 122: 1 Timotheo 4

Paulo alimwambia msaidizi wake Timotheo kwamba sio waumini wote watakaa katika imani. Waumini wengine wangukuwa walimu wa yale yasiyofaa, kama vile kuwakataza watu kuoa na kuwaamuru watu wasile chakula fulani. Wengine watafundisha hadithi za kipumbavu. Hakuna kati ya haya yanayosaidia au sawa. Kwa mfano, kujiepusha na chakula fulani si sawa kwa sababu kinaweza kuliwa kwa kutoa sala ya shukrani kwa Mungu. Hii ni moja wapo ya hafla kadhaa ambapo waumini wanaambiwa ni vizuri kutoa shukrani kwa chakula. Tunaweza kujizoeza kimwili kuwa sawa, lakini ni muhimu zaidi kujizoeza kuwa wacha Mungu. Hii itafanya maisha kuwa bora na itatupa maisha katika siku zijazo. Timotheo anaambiwa awe mfano katika kila nyanja ya maisha yake ili

kuwasaidia waumini. Walimu wote wanapaswa kufundisha kwa mfano kwa tabia zao na pia kwa mafundisho yao.

Siku 123: 1 Timotheo 6

Paulo anahitimisha barua yake ya kwanza kwa Timotheo kwa maonyo zaidi juu ya walimu wa uwongo. Kuna wengi wao, wakifundisha mafundisho mengi tofauti ya uwongo. Waumini hawa walikuwa na ukweli lakini wakaendeleza kupendezwa na mambo ambayo hayasaidii. Walisababisha mabishano. Mfano mmoja wa mafundisho yasiyo sahihi ni kwamba utauwa husaidia mtu kupata pesa. Badala yake, Paulo anafundisha kwamba utauwa husababisha kuridhika. Lazima turidhike na kile tulicho nacho. Wale wanaopenda pesa na kujaribu kutajirika huanguka katika majaribu. Kwa kweli, sio pesa ambayo ndio shida. Ni *upendo* wa pesa. Wale wanaotaka kuwa wacha Mungu lazima waepuke mtego huu. Kuna zawadi kubwa inayotolewa kwa wale wanaoishi maisha ya kimungu. Ingawa ni Mungu pekee ambaye hawezi kufa, wale walio wacha Mungu watapewa uzima wa milele. Kama Timotheo, kila muumini anahitaji kupigana vita vyema vya imani ili kufanikisha hili.

Siku 124: 2 Timotheo 2

Paulo anaendelea na barua yake ya pili kwa Timotheo kwa maneno sawa na barua yake ya kwanza. Hali haijabadilika kabisa. Kuna walimu wengi wa uwongo wanaosababisha matatizo. Kile waumini wanahitaji kufanya ni kuzingatia neno la Mungu (Biblia), kulielewa kwa usahihi na kulifundisha. Njia bora ya kufanya hivyo ni kupitia maagizo ya upole. Timotheo anahitaji kuwafundisha wengine kuwa walimu wa mambo mema. Kwa njia hiyo injili itaenea. Ikiwa ingemtegemea Timotheo tu, basi haingeenea mbali sana. Hata hivyo, hii inahitaji uchaguzi wa watu ambao watafundisha mambo sahihi badala ya mafundisho ya uwongo. Paulo anachota mifano kutoka kwa askari, wanariadha, na wakulima na anapata masomo kutoka kwa kila mmoja. Tunapaswa kukumbuka ufufuo wa Yesu kutoka kwa wafu na kwamba wale wanaokufa kwa imani wataishi pamoja naye. Wale wanaovumilia pamoja na Yesu kupitia shida za maisha watatawala pamoja naye. Na kuna onyo kwa wale wanaomwacha Yesu. Yesu atawaacha!

Siku 125: 2 Timotheo 3

Paulo alikuwa amemweleza Timotheo kwamba kulikuwa na walimu wengi wa uwongo. Lakini sasa anasema kutakuwa na walimu wa uwongo zaidi katika siku zijazo. Tunajua kwamba hii imetokea katika historia ya Ukristo. Maelezo ya matatizo katika sura yanaweza kuelezea matatizo ya kiroho katika siku zetu. Lazima tuepuke haya. Pamoja na walimu wengi wa uwongo karibu, mtu yeyote anawezaje kuishi kwa njia sahihi na kuiweka? Paulo anatoa jibu wazi. Soma Biblia. Hapo ndipo unapopata hekima ya Mungu kukuokoa. Ni kwa kusoma Biblia kwamba tunaweza kuongozwa kwa njia sahihi. Lazima tupate mafundisho yetu kutoka kwake. Lazima tusikilize karipio lake tunapohitaji. Lazima tusikilize marekebisho yake wakati tunaacha njia sahihi. Kwa njia hii tunaweza kuwa mtu kamili na mkomavu wa Mungu. Maisha yetu na mafundisho yetu lazima yategemee Biblia na sio maoni ya mwanadamu.

Siku ya 126: Kumbukumbu la Torati 18: 9-22

Sasa tunarudi kwenye Agano la Kale ili kujifunza zaidi kuhusu jinsi inavyounganishwa na Agano Jipya. Tunaanza kwa kurudi kwenye Sheria ya Musa. Jambo la kupendeza liko katika sehemu ya pili ya kifungu hiki. Sehemu hiyo inaanza na hukumu ya wazi zaidi ya uchawi katika Biblia. Uchawi ni pamoja na kusoma ishara, kuzungumza na wafu, kudai kuwa na nguvu na kadhalika. Watu wa Mungu hawapaswi kujihusisha na mambo haya. Kisha katika sehemu ya pili ya sura, tuna unabii muhimu. Mungu angetuma nabii ambaye angekuwa kama Musa. Kama vile watu walivyopaswa kumsikiliza Musa, vivyo hivyo wangelazimika kumsikiliza nabii huyu mpya. Musa alikuwa nabii wa kipekee kwa sababu alizungumza moja kwa moja na Mungu, alifanya miujiza, na kupokea amri za Mungu. Nabii huyu mpya angefanya vivyo hivyo. Sasa tunajua kwamba nabii huyu 'kama Musa' ni Yesu. Yesu alizungumza moja kwa moja na Mungu, alifanya miujiza na akapewa amri. Unabii huo ulisema kwamba watu lazima wamsikilize. Wayahudi walikuwa wakimtazama nabii huyu, na wakamjia Yesu wakitafuta ishara kwamba Yesu alikuwa nabii huyu. Licha ya ishara nyingi, walimkosa! Badala yake, walimchukulia Yesu kana kwamba alikuwa nabii wa uongo (kuna kifungu kingine kwa hilo). Kumbukumbu la Torati 18 linarejelewa mara kadhaa katika Agano Jipya moja kwa moja na kwa njia isiyo ya moja kwa moja. Kulikuwa na sehemu nyingine nyingi za Sheria ya Musa ambazo zilifundisha juu ya Yesu.

Siku ya 127: Zaburi 22

Sasa tunaenda kwenye Zaburi ili kuona jinsi wanavyozungumza juu ya Yesu. Zaburi 22 iliandikwa na Daudi. Hata hivyo, maneno hayo yanatumika kwa Yesu. Inaanza na maneno ambayo Yesu alitumia wakati alikuwa akifa msalabani. Inajumuisha maneno yaliyosemwa na wale waliomdhihaki msalabani. Inaelezea jinsi mikono na miguu ya Yesu ilivyopaswa kutobolewa na jinsi maadui zake wangepiga kura kwa ajili ya mavazi yake. Ingawa Yesu anaweza kuwa alikumbuka maneno haya na kuyasema, hii haiwezi kusemwa juu ya wale waliomdhihaki au kupiga kura. Zaburi hii inaonyesha jinsi Mungu anajua kitakachotokea muda mrefu kabla ya kutokea. Jinsi Mungu anavyofanya hivi ni zaidi ya ufahamu wetu. Mungu anampa kila mtu uhuru wa kuchagua, lakini Mungu bado anajua. Kifungu hiki na vingine vingi vinatufundisha kwamba Mungu alikuwa amepanga maisha, kifo, ufufuo na ufalme wa Yesu tangu mwanzo kulingana na mpango wa Mungu.

Siku ya 128: Zaburi 118

Kama vile Zaburi 22 ni Zaburi kuhusu Yesu, ndivyo ilivyo Zaburi 118. Zaburi 118 inaelezea wiki ya mwisho ya Yesu na safari yake kwenda Yerusalemu na dhabihu yake. Misemo kadhaa ilisemwa wakati Yesu alikuja Yerusalemu. Inaelezea kile watu walimwambia Yesu na kile walichomfanyia wakati wa kuingia kwake kwa ushindi Yerusalemu. Inaelezea kile Yesu aliwaambia watawala. Tena, maneno ya Yesu yanaweza kuwa yalitoka kwa kumbukumbu yake ya Zaburi, lakini maneno ya maadui zake hayakufanya hivyo. Zaburi inatupa ufahamu juu ya mtazamo wa Yesu alipokuwa akifanya safari hii ya kwenda msalabani. Alimshukuru Mungu kwa upendo wake! Yesu alimtumaini Mungu na hakumwogopa mwanadamu. Yesu aliimba juu ya ukombozi na wokovu wake. Alisema hatakufa lakini ataishi. Hii ni kumbukumbu ya ufufuo wake ambao Yesu aliamini. Yesu alikuwa na imani kama hiyo kwa Mungu wake kufanya jambo sahihi.

Siku ya 129: Isaya 53

Tumechukua marejeleo kutoka kwa Sheria na Zaburi kwa jinsi walivyozungumza juu ya maisha ya Yesu mapema. Sasa tutachukua mfano mmoja kutoka kwa manabii. Labda ni mfano maarufu zaidi. Ni ile ambayo msafiri wa Ethiopia alikuwa akisoma wakati mtume Filipo alikwenda kwake (katika Matendo 8). Filipo alimwambia kwamba Isaya 53 inamhusu Yesu. Yesu alikuwa mwana-kondoo ambaye alichukuliwa kuchinjwa. Alichapwa viboko, kujeruhiwa, na kutobolewa. Muonekano wake ulikuwa umeharibiwa sana hivi kwamba watu walishtuka na hawakutaka kumtazama. Alijeruhiwa na kuadhibiwa kwa dhambi zetu. Ilikuwa mpango wa Mungu kwamba Yesu angejitoa mwenyewe kwa ajili ya dhambi zetu. Na ulikuwa mpango wa Mungu kumrudisha Yesu maisha yake kutoka kaburini ili aweze kuokoa wengine wengi. Wakati mtu anafikiria juu ya mateso ambayo Yesu alipitia kwa ajili yetu, mtu anaweza kusema nini? Haishangazi kwamba Muethiopia huyo alisukumwa kubatizwa!

Siku ya 130: Mathayo 2

Injili ya Mathayo iliandikwa kana kwamba wasikilizaji wake walijua Agano la Kale. Mara nyingi, inasema juu ya Yesu kwamba 'hii ilikuwa kutimiza yale yaliyoandikwa.' Mathayo 2 ina mifano minne. Baadhi ya mifano ni wazi, lakini mingine sio. Hii inaonyesha kwamba kuna mifano wazi ya Yesu kutimiza unabii na vile vile vifungu vingi visivyo wazi. Wale wanaoelewa hili huangalia uhusiano na Yesu wanaposoma Agano la Kale. Utapata marejeleo ya Yesu katika maeneo mengi sana. Bila shaka, haya yote yamewekwa hapo na Mungu, ambaye alipanga maisha na kazi ya Yesu tangu mwanzo. Marejeo haya ni ushahidi kwamba neno la Mungu ndilo linavyosema - maneno ya Mungu ambaye anajua anachofanya na ulimwengu. Hakuna mtu mwingine anayeweza kujumuisha ugumu na maelewano kama haya katika kitabu kilichoandikwa kwa karne nyingi, na watu wengi tofauti kutoka tamaduni nyingi tofauti. Maelewano haya ni mojawapo ya ushahidi mkubwa zaidi wa ukweli wa Biblia.

Siku ya 131: Yona 1 na 2

Tutaangalia nabii wa Agano la Kale Yona kwa sababu anatumfundisha masomo muhimu kuhusu Yesu. Sehemu za maisha ya Yona ni mfano wa maisha ya Yesu. Tutaona hii ikiwa tutaangalia maisha ya watu wengi katika Biblia. Yona 1 na 2 zinatuaambia kwamba Yona hakutaka kuwa nabii na hakutaka kwenda kuhubiri kwa mji wa Mataifa wa Ninawi. Alimkimbia Mungu na kwenda upande mwingine kwa meli. Bila shaka, haikuwezekana kuondoka kwenye uwepo wa Mungu. Mungu alituma dhoruba kumzuia. Yona alijitolea kutupwa baharini ili kuokoa maisha ya wale waliokuwa kwenye mashua. Ilikuwa wakati Yona alikuwa tayari kupoteza maisha yake ili kuokoa watu wa mataifa katika mashua, kwamba Mungu alijua kwamba Yona alikuwa amebadilisha mawazo yake kweli. Mungu alituma samaki kumeza na kumwokoza Yona. Katika tumbo la samaki, Yona alimwomba Mungu kana kwamba alikuwa tayari kaburini. Mungu alijibu maombi yake na kumwokoza.

Siku ya 132: Yona 3 na 4

Mungu alimwambia Yona mara ya pili aende Ninawi. Wakati huu Yona alienda. Alihubiri toba kutoka kwa dhambi, kama manabii wengine. Kwa kushangaza, jiji lilitubu. Mungu hakuharibu mji na sasa kwa kuwa walikuwa wametubu, Mungu hakuhitaji. Yona hakufurahishwa na matokeo. Alilalamika kwa Mungu kwamba alijua Mungu ni mwenye neema, mwenye huruma, mwepesi wa hasira na aliyejaa upendo. Ni jambo gani la kulalamika! Mungu alimfundisha Yona somo na mmea.

Mungu anaweza kujibu toba hata kutoka kwa Mataifa kwa sababu ndivyo Mungu alivyo. Yeye ni mwenye neema na rehema. Tunapaswa kumsifu na kumshukuru Mungu kwamba Yeye yuko hivi!

Siku ya 133: Mathayo 12: 38-50

Hadithi ya Yona ni hadithi ya kupendeza, lakini ilikuwa zaidi ya hapo. Ilikuwa ni mfano wa Yesu. Tunasoma hii katika sehemu hii ya Mathayo 12. Kama vile Yona alivyokuwa ndani ya samaki kwa siku 3 na usiku, vivyo hivyo Yesu angekuwa kaburini kwa siku 3 usiku na usiku. Wakati Yona alikuwa ndani ya samaki, ilikuwa kana kwamba alikuwa kaburini. Wakati wa Yona katika samaki ulikuwa mfano wa Yesu kuwa kaburini na kisha kutoka humo. Ilikuwa ni mfano wa kifo na ufufuo wa Yesu. Hii itakuwa ishara kwa Wayahudi kuwasaidia kuamini. Kama vile Malkia wa Sheba alivyokwenda kusikiliza hekima ya Sulemani, vivyo hivyo watu wanapaswa kusikiliza hekima ya Yesu. Lakini kwa sababu Wayahudi hawakumsikiliza Yesu, walikuwa kama mgonjwa na roho mbaya. Ingawa kizazi hicho kilimsikiliza Yesu na kuponywa naye, mwishowe wakawa mbaya zaidi, na wakamuua. Walikuwa kizazi kiovu. Ikiwa hiyo ndiyo yote waliyokuwa, basi mafundisho ya injili yangekuwa bure. Lakini kulikuwa na wale ambao walisikiliza na wakawa familia yake ya kiroho.

Siku ya 134: 2 Petro 1

Maneno ya manabii wa Agano la Kale yanarejelewa na mtume Petro katika barua yake ya pili. Tunapaswa kuona Maandiko (maneno ya Mungu) kama nuru inayotuongoza katika ulimwengu huu wa giza. Ulimwengu unaweza kuonekana kuwa giza na bila kusudi lolote, lakini pia kulikuwa na nuru. Maneno ya manabii yalikuwa nuru. Petro anaweka wazi kwamba maneno ya nabii hayakutoka kwa nabii wenyewe bali kutoka kwa Mungu. Mungu aliwapa manabii maneno na wakayaandika. Petro anarejelea neno la Mungu ambalo yeye mwenyewe alisikia kutoka mbinguni. Hii ni kumbukumbu ya wakati Petro alikuwa na Yesu kwenye mlima wa kugeuzwa sura kwa Yesu. Maneno haya yalitoka kwa Mungu sio mwanadamu. Kwa sababu Biblia ni ya kweli na kutoka kwa Mungu, tunapaswa kuiamini. Mara tu tunapokuwa na imani katika hili, waumini lazima waongeze mambo mengine kwa imani yetu. Petro anaorodhesha mambo ambayo waumini wanapaswa kuongeza kwa imani yao. wema, maarifa, kujidhibiti, uvumilivu, utauwa, upendo wa kindugu, na upendo wa jumla. Kwa maneno mengine, imani pekee haitoshi. Lazima itumike katika maisha ya muumini.

Siku ya 135: Mwanzo 19

Mwanzo 19 ni akaunti ya Loti, ambaye alikuwa mpwa wa Ibrahimu. Lutu anarejelewa mara kadhaa katika Agano Jipya. Lutu alisafiri kwenda nchi ya Kanaani na mjomba wake Ibrahimu. Baada ya muda, wote wawili walikuwa na mifugo, ng'ombe, na watumishi wengi sana hivi kwamba walikuwa wakubwa sana kuwa pamoja. Ibrahimu alimpa Lutu chaguo la mahali pa kwenda. Lutu alichagua eneo la Sodoma na Gomora. Hili halikuwa chaguo la busara sana, kwa sababu Lutu aliishia kuhamia katika jiji ovu la Sodoma. Mji ulikuwa mbaya sana hivi kwamba Mungu alichagua kuharibu mji huo. Kabla ya haya kutokea, Mungu alituma malaika kumwokoia Lutu na familia yake. Katika tukio hilo, kwa sababu ya kusitasita, malaika walilazimika kumshika Lutu na familia yake kwa mkono na kuwaongoza nje. Hata wakati huo mke wa Lutu alitazama nyuma, kana kwamba moyo wake ulikuwa bado mjini. Aligeuka kuwa nguzo ya chumvi. Tuna hadithi ya adhabu na rehema. Mungu huwaadhibu waovu na kuwaokoa wenye haki. Mungu pia anataka kuokoa familia.

Siku ya 136: Luka 17

Yesu alirejelea tukio la Lutu katika Luka 17. Luka 17 inazungumza juu ya kuja kwa Mwana wa Adamu, ambayo ni njia nyingine ya kusema kuja kwa Yesu duniani. Kuna kufanana kati ya wakati wa Lutu na wakati wa kuja kwa Yesu. Katika visa vyote viwili, hukumu ilitokea ghafla na bila kutarajia. Katika visa vyote viwili, waovu waliadhibiwa na wenye haki waliokolewa. Familia ya Nuhu na Lutu iliokolewa lakini mke wa Lutu hakuokolewa. Matukio haya tumepewa sisi kama maonyo ili kuhakikisha kwamba sisi na ni familia tuko tayari kwa ujio wa Yesu. Ili kufanya hivyo, tunahitaji kuwa na imani katika mafundisho ya Biblia, na kuishi kwa imani yetu. Lakini lazima tuhakikishe kuwa hatuupendi ulimwengu kwa kweli, kwa hivyo sisi si kama mke wa Lutu. Wanafunzi wa Yesu lazima wajianganalie wenyewe, ili wasifanye dhambi na kuangamizwa pamoja na wenye dhambi wengine.

Siku ya 137: Kutoka 14

Tumeona jinsi Yona na Lutu wanavyorejelewa katika Agano Jipya na kutumika kutufundisha masomo muhimu. Vivyo hivyo wakati watu wa Israeli walipotoka Misri. Hili ni tukio tunalojua kama 'Kutoka' na ambalo limetolewa katika kitabu cha Kutoka. Kutoka 14 inatuambia juu ya jinsi watu walivyoondoka Misri kwa kuvuka Bahari ya Shamu. Israeli walikuwa wametoroka kutoka Misri kufuatia mapigo 10 huko Misri. Ingawa walikuwa wamepewa ruhusa ya kuondoka na Farao, Farao alibadilisha mawazo yake. Alituma jeshi lake kuwafuata kuwakamata na kuwarudisha kama watumwa. Jeshi la Misri lingefanya hivi kwa urahisi ikiwa Mungu hangeingilia kati. Jeshi lilipokaribia watu waliokimbia, Mungu alimweka malaika wake kati ya vikundi hivyo viwili ili kuwalinda watu wake. Kisha Mungu akatuma upepo kufungua njia katika Bahari ya Shamu. Israeli walipitia bahari kwenye nchi kavu. Wakati jeshi la Misri lilichagua kufuata, waliruhusiwa tu kupata sehemu ya njia. Maji yaliruhusiwa kwenda juu yao. Tukio hili linarejelewa mahali pengine katika Biblia. Ni mfano wa jinsi Mungu anavyoweza kuwaokoa watu wake.

Siku ya 138: 1 Wakorintho 10

Matukio ya Kutoka yanarejelewa katika 1 Wakorintho 10. Tunaambiwa kwamba matukio katika Agano la Kale ni mifano na masomo kwetu. Agano la Kale ni muhimu kwa Wakristo kujifunza kutoka. Tunaona mifumo mingi. Mfano mmoja ni ule wa ubatizo. Wakati Israeli walipotoka Misri na kupita kwenye wingu na bahari, ilikuwa kama walibatizwa. Walipokea ulinzi wa Mungu, na huu ulikuwa mfano wa Mungu kuwaokoa watu wake. Baadaye walipoasi kutotii, waliangamizwa jangwani. Huu ulikuwa mfano wa kutotii na adhabu. Walipofanya dhambi kama uasherati, waliadhibiwa. Ingawa Mungu kwa sasa haingilii kati kwa njia kubwa kama hii leo, Mungu anatoa matukio haya kama maonyo ili tujifunze kutoka. Tunaweza kuwa na shida katika maisha haya, lakini Mungu anatumakikishia kwamba tutaweza kuyavumilia na kuyapitia. Tunapaswa kuepuka kushiriki katika mazoea maovu kwa sababu hiyo itadhibiwa. Lazima tufanye yaliyo mema kwa sababu hiyo italipwa kwa wokovu.

Siku ya 139: Kutoka 17

Katika kifungu hiki, tunaangalia nyuma katika Kutoka na mifano kadhaa ya jinsi Israeli walivyofanya. Kuna mifano mingi ya mtazamo mbaya wa Israeli kwa Mungu katika safari ya jangwani. Baada ya

kuokolewa kupitia Bahari ya Shamu, pia walipewa utoaji wa kimiujiza wa chakula cha kila siku kwa namna ya mana. Muda mfupi baadaye, walipata kiu na kulalamika kwa Mungu. Haikuwa ombi la unyenyekevu lakini mahitaji! Mahitaji yalikuwa yakimjaribu Mungu kama angeweza au angewasaidia. Kwa kuzingatia kile ambacho Mungu alikuwa tayari amewafanyia, ombi la unyenyekevu lingefaa zaidi. Licha ya mtazamo wao mbaya, Mungu aliwapa kile walichotaka. Hata hivyo, Mungu aliita mahali hapo Massa (maana yake 'majaribu') na Meriba (maana yake 'kugombana'). Nusu ya pili ya sura inaelezea jinsi Mungu alivyowaokoa kutoka kwa adui mbaya sana. Mahali pengine tunaambiwa kwamba Waamaleki waliwachukua watu dhaifu waliokuwa nyuma. Tunaweza kulinganisha watu wanaolalamika na Mungu anayeokoa. Hivi ndivyo Mungu alipaswa kuvumilia wakati wa Kutoka.

Siku ya 140: Waebrania 3

Kitabu cha Waebrania kinarejelea wakati huu wa kulalamika wakati wa Kutoka. Sura ya 3 inamlinganisha Yesu na Musa na inasema kwamba Yesu ni mkuu. Inaangalia nyuma wakati ambapo watu wa Israeli walisafiri kwa miaka 40 jangwani kufika Nchi ya Ahadi. Wakati huu, Israeli mara nyingi hawakuamini na waasi. Tumesoma tu mfano mmoja wa hii katika Kutoka 17. Kama matokeo, Mungu alisema kizazi hicho hakitafika Nchi ya Ahadi. Kizazi hiki kilikufa nyikani. Hili ni somo kwetu kutokuwa wasioamini na waasi. Ikiwa tutageukia njia mbaya baada ya kuchagua kumfuata Mungu, hatutafikia ufalme ulioahidiwa.

Siku ya 141: Yoshua 2

Katika mfululizo unaofuata wa sura, tutasoma kuhusu wahusika wa Agano la Kale ambao wanarejelewa katika Agano Jipya. Katika Yoshua 2, tunasoma juu ya maisha ya Rahabu. Rahaba alitajwa kama mfano wa imani katika sura mbili za Agano Jipya ambazo tayari tumesoma - Waebrania 11 na Yakobo 2. Rahaba alikuwa kahaba aliyeishi Yeriko. Alikuwa amesikia juu ya kukauka kwa Bahari ya Shamu na matukio mengine ya Kutoka na akaamini kwamba Mungu wa Israeli ndiye Mungu wa pekee. Katika tendo la imani, alihatarisha maisha yake kwa kuwasaidia wapelelezi wa Israeli kutoroka. Kwa kutambua kuokoa maisha yao, walikubali kuokoa maisha yake na ya familia yake. Hivi ndivyo ilivyotokea baadaye, na Rahabu akawa mshiriki wa watu wa Mungu. Hata alikua mama katika ukoo wa familia ya Yesu. Ukweli kwamba alikuwa kahaba unaonyesha kwamba Mungu sio ubaguzi na anaweza kumkubali mtu yeyote ambaye alitubu kweli na kubadilisha njia zao.

Siku ya 142: 1 Wafalme 17

1 Wafalme 17 inatutambulisha kwa nabii Eliya. Mungu alimtuma Eliya wakati Israeli ilikuwa katika njia mbaya sana kiroho. Walikuwa wamemwacha Mungu wa Israeli na walikuwa wakimwabudu mungu wa uongo aitwaye Baali. Eliya alitumwa kuwarudisha kwa Mungu wa Israeli. Alichofanya kinaweza kuonekana kuwa cha kushangaza. Eliya aliomba usinyeshe. Sababu ya hii ni kwamba Israeli walidhani kwamba Baali alikuwa akidhibiti mvua. Eliya alitaka kuwaonyesha kwamba Mungu alikuwa akidhibiti. Hakukuwa na mvua kwa miaka mitatu na mambo yakawa mabaya sana. Kwa kuanzia, Eliya alijificha kando ya mto na Mungu akamlisha kwa kutumia kunguru. Kisha, mto huo ulipokauka, Mungu alimtuma kwa mjane wa Mataifa. Mjane alimwamini Mungu wa Israeli na maneno ya Eliya. Katika tendo la imani kubwa, yeye na mwanawe waliokolewa. Tukio hili linaelezea

mara ya kwanza katika Biblia kwamba mtu alifufuliwa kutoka kwa wafu. Hii ilikuwa thawabu nyingine kwa imani ya mjane.

Siku ya 143: 1 Wafalme 18

Baada ya miaka 3, Mungu alimwambia Eliya kwamba atanyeshea mvua juu ya Israeli. Matukio yaliyosababisha hii yalikuwa ya kushangaza. Eliya alikutana na mfalme mwovu Ahabu na kuomba mkutano na manabii wa uwongo juu ya mlima. Mungu na Baali (na Ashera mwanamke wa Baali) walipaswa kujaribiwa ikiwa wangeweza kutoa moto ili kuchoma dhabihu. Kwa njia moja, ilikuwa mashindano yasiyo sawa. Kulikuwa na manabii 850 wa Baali na Ashera na nabii mmoja tu wa Mungu. Manabii wa uwongo walilia na kujikata ili kupata miungu yao kutambua na kujibu. Lakini hakukuwa na kitu. Kisha Eliya akamwomba Mungu na moto ukatoka mbinguni. Watu walipiga kelele kwamba Mungu wa Eliya ndiye Mungu wa kweli. Eliya alikuwa akiwarudisha watu wa Israeli kwa Mungu wa kweli.

Siku ya 144: Luka 9: 18-62

Luka 9 inarejelea Eliya mara mbili. Watu wengine walidhani kwamba Yesu alikuwa Eliya aliyefufuka. Lakini Yesu hakuwa. Yesu alikuwa Kristo, ikimaanisha mpakwa mafuta (yaani, mteule wa Mungu). Muda mfupi baada ya matukio haya, tuna kugeuzwa sura ambapo umbo la Yesu lilibadilika, na akawa mkali sana. Tunaambiwa kwamba Yesu alizungumza na Musa na Eliya juu ya mlima. Ikiwa haya yalikuwa maono tu au ikiwa Musa au Eliya halisi walifufuliwa hatuwezi kuwa na uhakika. Lakini walizungumza na Yesu juu ya kifo chake. Kulikuwa na sauti kutoka mbinguni ikiwambia wanafunzi kumsikiliza Yesu. Hii inatukumbusha maneno ya Kumbukumbu la Torati 18, ambapo Israeli ilipaswa kumsikiliza nabii kama Musa. Petro baadaye alirejelea tukio hili katika kifungu tunachosoma kutoka 2 Petro 1. Sura inaendelea na mfano wa uponyaji ambao Yesu pekee angeweza kufanya, na ushauri juu ya jinsi ya kuwa mwanafunzi.

Siku ya 145: 2 Wafalme 5

Nabii Eliya alifuatwa katika kazi yake ya kinabii na nabii mwingine aitwaye Elisha. Eliya na Elisha walikuwa manabii wasio wa kawaida kwa kuwa waliweza kufanya miujiza. Tukio la 2 Wafalme 5 linarejelewa na Yesu. Kulikuwa na kamanda wa jeshi la adui aitwaye Naamani. Naamani alikuwa na ukoma. Alikuwa na msichana mtumwa kutoka Israeli ambaye alimwambia juu ya Elisha ambaye angeweza kufanya miujiza. Naamani alikwenda kumtafuta Elisha. Lakini Naamani aliwekwa mtihani wa unyenyekevu. Ilibidi aoshe mtoni. Alipojinyenyekeza mbele za Mungu wa Israeli, alipona. Katika hali ya kusikitisha, mtumishi wa Elisha alijaribiwa kutajirika haraka na akamdanganya Naamani. Aliishia na ukoma. Tukio hilo linatufundisha kwamba Mungu anaweza kutoa na kuondoa magonjwa. Inafundisha hitaji la sisi kuwa wanyenyekevu mbele za Mungu na sio kupenda pesa.

Siku ya 146: Luka 4: 14-44

Wote Eliya na Elisha wanarejelewa na Yesu katika Luka 4. Yesu alikuwa katika sinagogi katika mji wake wa Nazareti. Lakini hawakumwamini. Yesu alisisitiza kwamba hakuna nabii anayekubalika katika mji wake. Na alitumia mifano ya Eliya au Elisha, ambao hakuna hata mmoja aliyetumwa

katika mji wao. Wote wawili walitumwa kwa Mataifa, ambayo haikufurahisha watazamaji wa Kiyahudi. Watu wa mji alikozaliwa Yesu walijaribu kumuua Yesu kwa kumsukuma kutoka kwenye mwamba. Katika mafundisho yake, Yesu alirejelea kifungu kutoka kwa Isaya ambacho kilitabiri Yesu na kazi yake. Tunaona kwamba katika Luka sura ya 4 pekee, Yesu alirejelea Agano la Kale mara tatu. Hii haishangazi kwani Agano la Kale lilikuwa Biblia ya Yesu na lilifundisha mengi juu ya maisha yake mwenyewe. Yesu alifundisha juu ya Ufalme wa Mungu katika masinagogi kutoka Agano la Kale na akawaponya wagonjwa.

Siku ya 147: Danieli 1

Danieli ni mmoja wa manabii wanaojulikana sana. Ana kitabu kilichopewa jina lake. Danieli 1 inaelezea mwanzo wa maisha yake kama kijana na marafiki zake 3. Walikuwa wamehamishwa kwenda Babeli kutoka Israeli na kupata mafunzo katika lugha na fasihi ya Babeli. Danieli na marafiki zake hawakutaka kula chakula kichafu, kulingana na hitaji lao la kushika Sheria ya Musa. Waliposhika Sheria ya Mungu kupitia Musa, Mungu aliwabariki. Walipohojiwa na mfalme wa Babeli, waligundulika kuwa na hekima na ufahamu bora. Kwa hivyo, walijiriwa katika huduma ya Mfalme. Tukio hili linaonyesha umuhimu wa kufanya mambo sahihi. Ikiwa ndivyo inavyofanywa, basi wenye haki wanaweza kubarikiwa.

Siku ya 148: 2 Wakorintho 6

Danieli alikuwa na shida zake kama mtume Paulo. Waumini watapata mambo haya hata kama watafanya mambo sahihi. Muumini lazima aendelee kufanya jambo sahihi hata kama kuna shida. Mtume Paulo alitoa wito kwa waumini huko Korintho - jitenge na wasioamini. Haki na uovu ni tofauti sana. Kwa hivyo, waumini hawapaswi kuunganishwa kwa karibu na wasioamini. Waumini lazima wawe tofauti. Hivi ndivyo Danieli na marafiki zake walivyofanya. Walijitenga na uchafu wa Babeli. Kisha Paulo anaelezea hitaji la kujitenga kwa uwazi zaidi. Waumini ni hekalu la Mungu. Mungu anataka kuishi kati ya waumini. Anaweza kufanya hivyo tu ikiwa waumini ni watakatifu na wamejitenga na uovu unaowazunguka. Ikiwa watafanya hivyo, basi Mungu atakuwa Mungu wao na kuwatunza.

Siku ya 149: Danieli 2

Moja ya magumu ambayo Danieli na marafiki zake walikabiliana nayo ni adhabu ya kifo katika Danieli 2. Mfalme wa Babeli alikuwa amesumbuliwa na ndoto ya kushangaza. Aliwauliza washauri wake kumwambia ndoto hiyo na kisha kutafsiri vinginevyo wangeuawa. Danieli alitafuta rehema ya Mungu ili kupata jibu. Mungu alijibu maombi yake. Danieli kisha akamwambia Mfalme wa Babeli aliyeshangaa ndoto na tafsiri yake. Ndoto hiyo ilikuwa juu ya mfululizo wa himaya kubwa. Hizi ziliwakilishwa na sanamu ya mtu ambaye Babeli ilikuwa kichwa chake. Ingawa hawakujua wakati huo, ufalme wa pili ulipaswa kuwa Wamedi na Waajemi, ikifuatiwa na Wagiriki, ikifuatiwa na Warumi, ikifuatiwa na wakati wa mataifa yenye nguvu na dhafu. Ndoto hiyo ilikuwa historia ya milki. Ukweli kwamba Mungu alitabiri mfululizo wa himaya hauonyeshi tu kwamba Mungu anajua juu ya kile kitakachotokea, lakini kwamba Anaifanya ifanyike. Ndoto hiyo ilimalizika kwa jiwe kuja kuharibu himaya na kujaza dunia. Hii inawakilisha ufalme wa Mungu. Ni busara kuhitimisha kwamba ikiwa mfululizo wa milki umetokea, ndivyo itakavyokuwa sehemu ya mwisho ya ndoto hii.

Siku ya 150: Danieli 7

Mfalme wa pili wa Babeli alipewa ndoto kama ile ya Danieli 2. Ndoto ya Danieli 7 pia ilikuwa juu ya mfululizo wa milki. Walikuwa sawa na Danieli 2. Katika kesi hii, himaya ziliwakilishwa na wanyama tofauti wanaotoka baharini. Simba alikuwa Babeli. Dubu alikuwa Wamedi na Waajemi. Chui alikuwa Wagiriki. Mnyama wa mwisho wa kutisha alikuwa kama Warumi. Kisha kulikuwa na mtu anayeitwa 'Mzee wa Siku' ameketi kwenye kiti cha enzi akifungua vitabu. Haya yalikuwa maono ya Mungu. Mtu anayeitwa 'mwana wa Adamu' alimwendea yule aliye kwenye kiti cha enzi. Maneno 'mwana wa Adamu' ni maneno ambayo Yesu alitumia kujirejelea mwenyewe. Yesu alikuwa akimkaribia Mungu. Mungu amepanga wakati ambapo Yesu atatawala dunia na ufalme wake utadumu milele. Huu ndio ufalme wa Mungu ambao Mungu amepanga. Kama vile himaya nne zilivyotokea, ndivyo ufalme wa Mungu utatokea. Waumini waadilifu watakuwa katika ufalme huu.

Tulichojifunza katika Mwezi wa Tano na kile tunachoweza kutarajia katika Mwezi wa Sita

Mwezi ulianza kwa kuangalia ushauri kutoka kwa mtume Paulo kwa Timotheo mchanga, ambao una ushauri muhimu kwa waumini. Kisha tukaangalia mifano ya jinsi Agano la Kale lilivyotabiri matukio ya Yesu na jinsi Agano Jipya lilivyorejelea mara nyingi Agano la Kale. Ilionyesha kwamba sehemu mbili za Biblia zimeunganishwa kwa karibu na jinsi Agano Jipya linategemea Agano la Kale. Sehemu hizo mbili hazipaswi kutenganishwa. Agano la Kale linahitajika kusaidia kuelezea Agano Jipya.

Tulijifunza kuhusu watu wa Agano la Kale wanaorejelewa katika Agano Jipya, kama vile Yona, Lutu, Rahabu, Eliya, na Elisha. Hawa walikuwa watu wenye haki. Tulimalizia na nabii Danieli na unabii juu ya milki za baadaye za ulimwengu. Kazi ya manabii ilikuwa kwa sehemu kuwaongoza watu kurudi kwenye njia ya Mungu na kwa sehemu kuelezea kile kitakachotokea katika siku zijazo. Zinaonyesha kwamba Mungu ndiye anayedhibiti matukio ya ulimwengu. Mungu anajua anachokaribia kufanya katika siku zijazo. Wakati mwingine, Mungu ametoa vipande vya habari hii kwa manabii Wake. Ujumbe wa Ufalme wa Mungu ujao ni moja wapo ya haya.

Kwa mwezi wa sita, tutazingatia Agano Jipya. Tumeona jinsi Agano la Kale linavyoongoza katika matukio ya Agano Jipya. Hii imetuongoza kwa Yesu. Kazi ya Yesu katika Agano Jipya iliendelea na mitume. Tutaanza kwa kuangalia maneno ya Yohana na Petro, ambao walikuwa wanafunzi wawili wa karibu wa Yesu. Kisha tutakamilisha barua ya Yakobo. Tutamaliza utangulizi huu wa Biblia kwa mtazamo mwingine wa maisha ya Yesu. Wakati huu tutaangalia kuzaliwa kwake, kifo, na ufufuo wake. Hivi ndivyo Mungu angetaka. Inatoa ujumbe wa matumaini kwa msomaji na mwelekeo katika maisha kwao kufuata.

Siku ya 151: 1 Yohana 1

Mtume Yohana alikuwa mwanafunzi ambaye Yesu alimpenda sana. Barua zake hubeba ujumbe wa upendo. Inaelezea upendo ni nini na jinsi wanafunzi wanapaswa kuuonyesha. Sura ya kwanza ni fupi lakini muhimu. Hatua ya kuanzia ni imani katika Yesu. Wanafunzi walikuwa wamemwona na kumgusa Yesu aliyefufuka na walikuwa wameamini katika ufufuo wake. Ni imani hii katika Yesu ambayo inatoa tumaini la uzima wa milele. Wale wanaoamini wana ushirika na Yohana na Mungu na Yesu. Hii inasababisha furaha. Wale walio katika ushirika wanaelezewa kama 'kutembea katika nuru'. Pia kuna wale wanaotembea gizani. Wale ambao 'hutembea katika nuru' wako katika

ushirika na wengine ambao 'hutembea katika nuru'. Ikiwa wanaishi katika ushirika pamoja, basi dhabihu ya Yesu inawaokoa kutoka kwa dhambi. Waumini hawawezi kusema hawana dhambi, kwa sababu watu wote wametenda dhambi (isipokuwa Yesu).

Siku ya 152: 1 Yohana 2

Yohana anaendelea kwa kusema kwamba waumini hawapaswi kufuata njia ya dhambi. Hata hivyo, ikiwa waumini wanatenda dhambi, basi sio mwisho. Yesu anaweza kuondoa dhambi hiyo. Waumini lazima washike amri, ambayo ni pamoja na kumpenda ndugu yako. Lakini waumini hawapaswi kupenda kila kitu. Hawapaswi kuupenda ulimwengu kwa tamaa na kiburi chake. Ulimwengu utapita, lakini yule anayeshika amri hatapita. Wala waumini hawapaswi kuwapenda wale wanaompinga Kristo. Hawa ni watu wanaokataa kwamba Yesu alikuwa Kristo (mpakwa mafuta au mteule wa Mungu). Yohana anawaita watu hawa 'mpinga Kristo' kwa sababu wanampinga Kristo. Kwa upande mwingine, waumini wa kweli walitiwa mafuta na Mungu (ikimaanisha kuwa walichaguliwa). Wanafuata yaliyo kweli na hawafuati yaliyo ya uwongo. Hiyo ndiyo changamoto ambayo waumini wote wanayo.

Siku ya 153: 1 Yohana 3

Yohana anawaambia waumini kwamba wale wanaotenda mema wanaitwa 'watoto wa Mungu.' Hii ni fursa kubwa. Mungu anakuwa Baba wa waumini, na anawachukulia watoto wake kama Wake. Mungu hapendi wale wanaopuuza amri zake na kufuata maisha ya dhambi. Watu hawa wanaitwa 'watoto wa shetani'. Ibilisi ni neno linalomaanisha 'mtu anayemshtaki mtu mwingine kwa uwongo.' Ni neno linalofaa kwa watu wanaopuuza amri za Mungu kwa sababu wanachukulia maneno ya Mungu kana kwamba ni ya uwongo. Kwa kweli, wanasema kwamba Mungu ni mwongo. Wanamshutumu Mungu kwa uwongo kwa kusema uwongo. Yohana anatumia mfano wa Kaini kuonyesha hili. Kaini alijua amri za Mungu, lakini alizipuuza. Alichagua kufanya maovu na kumuua ndugu yake. Kaini alitenda kana kwamba Mungu hakumaanisha kile alichosema wakati alitoa amri. Mtu hawezi kutarajia kupewa uzima wa milele ikiwa atafanya hivi. Mungu hatamwezesha mtenda maovu kuishi milele akifanya maovu. Yesu alitonyesha upendo ni nini hasa, sio kwa kumuua mtu yeyote, lakini kwa kuwaacha wengine wamue kwa sababu ya upendo wake kwa wengine. Ili kuwa kama Yesu, waumini lazima wapende kwa matendo na sio kwa maneno tu.

Siku ya 154: Matendo 5

Tunarudi kwenye baadhi ya sura za mwanzo za Matendo ya Mitume ili kuelewa kile kilichotokea muda mfupi baada ya Yesu kwenda mbinguni. Tumesoma hadi sura ya 4 lakini tumekosa sura ya 5 na 6. Matendo 5 yanaelezea hadithi ya bahati mbaya ya Anania na Safira. Wanandoa hawa walitoa pesa kwa kanisa la kwanza lakini walidanganya juu ya kiasi gani walitoa. Kwa kufanya hivyo, walionyesha kwamba walipenda pesa kuliko Mungu. Kama matokeo, na kwa mshangao mkubwa wa kila mtu, wote wawili walikufa mara moja. Huu ulikuwa mfano wa kutisha. Mtu yeyote anayesikia haya atakuwa mwangalifu asimdanganya Mungu wala kupenda pesa kuliko Mungu. Hili lilikuwa somo muhimu kwa wakati huu, na pia leo. Waumini wengi walikuwa wakitoa pesa kwa kanisa na kulikuwa na hatari ya kuvutia wale waliopenda pesa. Mungu alitoa somo hili ili kuliweka kanisa la kwanza huru kutoka kwa kupenda pesa.

Matendo 5 yanaelezea mateso zaidi ambayo wanafunzi walipitia. Mitume walitupwa gerezani, lakini malaika aliwaachilia. Walikamatwa mara ya pili na kufika mbele ya majaji wakuu wa nchi. Katika kuelezea kile kilichotokea tunafundishwa somo muhimu. Pale ambapo matakwa ya utawala wa mwanadamu yanapingana na amri za Mungu, waumini lazima wamfuate Mungu. Licha ya kile watawala walisema, Mungu alitaka waendeleo kuhubiri, jambo ambalo walifanya.

Siku ya 155: Matendo 6

Matendo 6 yanaelezea kisa cha mvutano uliotokea katika kanisa la kwanza. Ilihusu usambazaji wa chakula kwa wajane. Wajane wa Mataifa walihisi hawakuwa wakipokea sehemu nzuri ikilinganishwa na wajane wa Kiyahudi. Tatizo hili lilitatuliwa kwa kuweka pamoja kikundi cha ndugu waaminifu ili kuhakikisha haki. Mfano huo unaonyesha umuhimu wa kuwatunza wahitaji, pamoja na wajane ambao ni miongoni mwa maskini zaidi. Pia inatuonyesha njia ya kuwasaidia waumini maskini. Lazima tuhakikishe waumini wengine wanapata chakula cha kila siku. Kunaweza kuwa na njia nyingi ambazo watu hawa wanaweza kusaidiwa, lakini ushauri katika Biblia ni thabiti kwamba wenye njaa wanapaswa kulishwa na uchi kuviwa. Sehemu ya pili ya Matendo 6 inamhusu Stefano. Kama vile Yesu, Wayahudi walimshutumu Stefano kwa uwongo kwa kukufuru. Kukufuru ni moja wapo ya amri 10 katika Sheria ya Musa ambapo watu walikatazwa kusema vibaya juu ya Mungu. Ilibeba adhabu ya kifo. Kama ilivyokuwa kwa Yesu, watawala wa Kiyahudi walitumia sheria vibaya na kuwaua wasio na hatia. Haishangazi kwamba Mungu alikuwa na hasira nao.

Siku ya 156: Matendo 12

Mateso ya Kikristo wakati wa Stefano yalikuwa awamu moja ya mateso yaliyosababishwa na upinzani wa Wayahudi. Matendo 12 ina awamu inayofuata, ambayo ilikuwa mateso yaliyofanywa na Herode Agripa I. Herode alimua mtume Yakobo na kumfunga Petro kwa nia ya kumuua. Mungu aliingilia kati kumwachilia Petro na kisha kumwondoa Herode. Mungu aliingilia kati kuwalinda waumini na kuruhusu neno la Mungu kuenea. Tunaona mfano mwingine wa Mungu kulinda kanisa la kwanza. Mtume Petro aliwaandikia waumini juu ya mambo ya mateso. Tutaangalia barua yake ya kwanza.

Siku ya 157: 1 Petro 1

Kitabu cha Petro kinatuambia mambo mengi ya maisha ya Kikristo ambayo ni muhimu kwa waumini kujua. Anazungumzia suala la majaribio katika sura ya kwanza, ambayo ni pamoja na mateso. Tatizo la majaribio na mateso linajirudia katika barua yote. Ikiwa waumini wanavumilia majaribu kwa uaminifu, basi hii inampendeza Mungu. Kwa waumini inapaswa kuzingatiwa kuwa muhimu zaidi kuliko dhahabu. Wale wanaovumilia kwa ajili ya imani yao watapokea 'wokovu wa roho zenu' ambayo ina maana kwamba wataokolewa kutoka kwa dhambi na kifo. Ili hili lifanyike, waumini lazima wawe watakatifu. Neno 'takatifu' linamaanisha 'kujitenga' na linamaanisha kuwa wamejitenga na ulimwengu. Wanafanya hivyo kwa kuishi kama wageni katika nchi wanamoishi. Wanaishi nchini, lakini wao ni kama raia wa Mungu badala ya raia wa nchi wanayoishi.

Petro anasema kwamba Yesu alichaguliwa kabla ya kuumbwa kwa ulimwengu. Hii inamaanisha alikuwa katika mpango wa Mungu tangu mwanzo na amefunuliwa katika nyakati za hivi karibuni.

Manabii katika Agano la Kale waliona wakati huu ujao, ingawa bila kuona mpango huo wazi. Waumini 'wamezaliwa mara ya pili' kwa neno la Mungu. Kwa njia hii wamekuwa watoto wa Mungu.

Siku ya 158: 1 Petro 2

Mapumziko ya sura katika Biblia hayakuwekwa hapo na Mungu. Sura na mistari zilitengenezwa na wanaume ambao walizifanya kuruhusu kumbukumbu rahisi. Hata hivyo, mapumziko ya sura hayatusaidii kila wakati kuelewa kile kinachosemwa kwa sababu yanavunja mtiririko wa mawazo. Katika sura iliyotangulia kwamba waumini wamezaliwa kwa neno la Mungu. Sasa tunaambiwa watu hawa wanahitaji kukua juu ya neno la Mungu. Neno la Mungu ni kama maziwa yao, na walikuwa watoto wa kiroho. Wanaposoma na kushika maneno ya Mungu, basi wanakua na kuwa waumini waliokomaa.

Njia nyingine ya kuangalia msimamo wa waumini ni kwamba nyumba ya Mungu ni jengo. Yesu ndiye jiwe kuu la pembeni, ambalo mjenzi hutumia kuongoza uwekaji wa mawe mengine. Waumini ni mawe mengine ambayo pamoja na jiwe la pembeni hufanya nyumba.

Waumini lazima wajisalimisha kwa mamlaka tawala ya nchi na kuishi maisha mazuri ili hakuna mtu anayeweza kulalamika juu yao. Watumwa (tunaweza kusema wafanyikazi) lazima wajisalimisha kwa mabwana zao (tunaweza kusema waajiri). Ikiwa waumini lazima wateseke, basi iwe kwa kutenda mema. Ikiwa watafanya hivyo, basi ni kama kufuata mfano wa kumfuata Yesu, ambaye aliteseka kwa kutenda yaliyo sawa.

Siku ya 159: 1 Petro 3

Petro anaendelea na mada ya Biblia ya kuzungumza juu ya umuhimu wa ndoa na majukumu ya waume na wake katika ndoa. Mke anapaswa kujisalimisha kwa mumewe. Ni muhimu zaidi kwamba mke ni mzuri ndani badala ya nje. Mume lazima amjali mke, haswa ili wapate zawadi ya kiroho ya uzima wa milele pamoja. Ikiwa mume hampendi mke wake kwa njia hii, basi inamuathiri. Maombi yake hayafanyi kazi sana. Waume na wake wanapaswa kuwa waumini pamoja wakimtumikia Bwana. Kuna maagizo juu ya tabia ya Kikristo ambayo ni muhimu kwa Mkristo kufuata ikiwa atapata wokovu. Yesu sasa yuko mbinguni na nguvu zote za kuwezesha hili kutokea.

Siku ya 160: 1 Petro 4

Waumini hawapaswi kufuata njia za dhambi. Njia za dhambi huleta mauti. Petro anazungumza juu ya wale wanaofuata njia ya dhambi kama 'wafu.' Wamekufa kwa maana kwamba ndivyo itakavyotokea kwao ikiwa hawatubu. Waumini hawapaswi tena kutumia maisha yao kwa raha za ubinafsi lakini badala yake wanapaswa kuishi kulingana na kanuni za kimungu. Wakristo wanaweza kuhitaji kuteseka kwa ajili ya imani yao ikiwa haya ndiyo mapenzi ya Mungu. Hivi ndivyo ilivyotokea kwa Yesu, kwa hivyo inaweza pia kutokea kwa wafuasi wake.

Siku ya 161: 1 Petro 5

Petro anamalizia barua yake kwa kuwahutubia wazee. Wazee hawapaswi kutawala kwa ukali. Wanapaswa kuwa kama wachungaji wanaotunza kondoo. Wao ni walezi, sio watawala. Huu

ulikuwa ushauri wa mwisho wa Yesu kwa Petro katika injili ya Yohana na Petro sasa anaupitisha kwa wazee wengine. Waumini wote lazima wawe wanyenyekevu. Lazima wajisalimisha kwa Mungu na amri zake.

Petro anamalizia kwa rejea nyingine ya mateso. Wale wanaosababisha mateso wanaitwa 'simba.' Hiyo ni kama simba wanaongojea fursa ya kuwashambulia mawindo yao. Ikiwa Mkristo anapaswa kuteseka, basi wanapaswa kuelewa kuwa ni kwa muda kidogo tu. Mateso haya si chochote ikilinganishwa na utukufu wa milele ambao wenye haki watapokea.

Siku ya 162: Yakobo 4

Tumesoma Yakobo 1-3 na sasa tunakamilisha sura zilizobaki za barua. Barua ya Yakobo ina mambo mengi yale yale yaliyotolewa na Yohana na Petro. Kwa mfano, Yakobo pia anazungumza juu ya hitaji la kujisalimisha kwa Mungu na kuwa mnyenyekevu. Waumini lazima wawe tofauti na wale walio ulimwenguni wanao fuata mambo ya kidunia. Waumini hawapaswi kuwa marafiki wa ulimwengu bali marafiki wa Mungu. Hawawezi kuwa wote wawili na lazima wafanye uchaguzi. Waumini hawapaswi kupigana na kusishifaana. Hawapaswi kujivunia au kujivunia. Waumini wanapaswa kuelewa kwamba hawana udhibiti wa maisha yao. Maisha yao yanatawaliwa na Mungu. Wanapozungumza juu ya mipango yao, wanapaswa kusema, "ikiwa ni mapenzi ya Bwana" nitafanya hivi au vile.

Siku ya 163: Yakobo 5

James anamalizia kwa onyo kwa matajiri. Ikiwa wamekuwa matajiri kwa njia zisizo za haki watapata adhabu yao. Maskini wanapaswa kungojea kwa subira Yesu arudi wakati shida za maisha zitapita. Wanapaswa kuzingatia mfano wa manabii au Ayubu. Ayubu alikuwa mtu ambaye alipata mateso makubwa ya muda mfupi. Ingawa ilikuwa ngumu, alidumisha imani yake hadi mateso yalipoisha. Kuna kitabu kizima cha Biblia kuhusu Ayubu. Njia moja ambayo waumini wanaweza kukabiliana na mateso ni kupitia maombi. Maombi ya uaminifu ya mtu mwadilifu hufanya kazi kweli. Eliya kama mfano wa hii. Waumini wanapaswa kuwa na maisha yenye nguvu ya maombi. Ikiwa wao ni waadilifu na wanaomba kwa bidii kwa ajili ya mambo sahihi, basi watasema mwishoni mwa maisha yao kwamba sala inafanya kazi kweli.

Siku ya 164: Luka 1: 1-38

Sasa tunageuka kuangalia kwa undani zaidi mwanzo na mwisho wa maisha ya Yesu. Kuzaliwa kwa Yesu kumetolewa kwa undani zaidi katika injili ya Luka. Mahali pa kuanzia ni kweli Yohana Mbatizaji na kuzaliwa kwake. Baba ya John alikuwa na malaika kumtembelea. Lakini baba yake hakuamini ujumbe wa malaika na kwa hivyo alipoteza sauti yake kwa muda wote wa ujauzito. Kinyume chake, Mariamu alimwamini malaika aliyemtembelea. Kuzaliwa kwa Yesu kulipasababishwa na Roho Mtakatifu kuja juu yake, ili azae mtoto wa kiume bila baba wa asili. Mwanawe angejulikana kama 'mwana wa Mungu.' Malaika aliweka wazi kwamba kile kilichokuwa kikitokea kilikuwa kutimiza ahadi ya Mungu kwa Daudi.

Siku ya 165: Luka 1: 39-80

Mariamamu alimtembelea Elisabeth, mama wa Yohana Mbatizaji. Elisabeth alimkaribisha Mariamamu kwa salamu maalum. Mary kisha akatoa kile kinachojulikana kama 'wimbo wa Mariamamu'. Ni kama wimbo wa Hana. Wote wawili walimsifu Mungu kwa kuwabariki wanyenyekevu na wanyenyekevu. Mariamamu alirejelea ahadi ambayo Mungu alitoa kwa Ibrahimu na Israeli. Yesu alikuwa njia ambayo Mungu angetimiza ahadi zake kwa Ibrahimu, Israeli, na Daudi. Luka 1 kisha inaelezea kuzaliwa kwa Yohana. Baba yake sasa alimwamini na kumsifu Mungu. Pia anarejelea ahadi ya Ibrahimu na maneno ya manabii ambao walizungumza juu ya Yesu mapema. Tunaona msisitizo juu ya matukio ya Yesu kama ilivyotabiriwa katika Agano la Kale. Yohana Mbatizaji angewatayarisha watu wa Mungu kwa ajili ya kuja kwa Yesu, ili wamsikilize Yesu.

Siku ya 166: Luka 2

Kuzaliwa kwa Yesu kunaenezwa katika Luka 2. Mary alikuwa na mtoto kabla ya kuolewa. Mariamamu na Yusufu wangepata aibu ya jamii kwa sababu ya hii. Wachungaji huko Bethlehem walikuwa wa kwanza kujua juu ya kuzaliwa kwake. Kulingana na Sheria ya Musa, kila mtoto wa kiume alihitaji kutahiriwa siku ya nane. Wakati hii ilitokea, alipewa jina 'Yesu.' Jina linamaanisha 'mwokozi' ('anayeokoa'), kwa sababu angewaokoa watu kutoka kwa dhambi zao. Baada ya siku 40, wazazi walipaswa kutoa sadaka hekaluni kama inavyotakiwa pia na Sheria ya Musa.

Waisraeli wawili waaminifu waliruhusiwa kumwona mtoto Yesu - Simeoni na Ana. Kisha Yesu alipelekwa katika mji uitwao Nazareti ambako alitumia utoto wake. Kama Waisraeli wanaotii sheria, wanaume walihitaji kufanya sikukuu za hija, ambayo ilimaanisha kusafiri kwenda Yerusalemu mara tatu kwa mwaka. Wakati mmoja, Yesu aliachwa nyuma akizungumza na walimu wa sheria. Yesu aliwashangaza walimu kwa ufahamu wake. Kama mtoto yeyote, Yesu alikua. Akiwa mtoto mzuri, aliwatii wazazi wake na kumpendeza Mungu na mwanadamu.

Siku ya 167: Mathayo 1

Mathayo sura ya 1 sio mwanzo dhahiri wa Agano Jipya, lakini inafanya kazi vizuri sana. Huanza na taarifa ya kutoa changamoto kwa msomaji. Yesu ndiye Masihi aliyeahidiwa. Mstari wa 1 unaweka wazi kwamba Yesu alikuwa mwana wa Ibrahimu na Daudi. Hii inaelekeza msomaji kufikiria juu ya ahadi ambazo Mungu alitoa kwa Ibrahimu na Daudi. Yesu ndiye jibu la ahadi. Tuna sifa za Yesu, yaani nasaba yake, kuthibitisha kwamba alikuwa mwana wao. Hii ni hatua muhimu sana kwa Wayahudi.

Akaunti ya Mathayo ya kuzaliwa kwa Yesu inazingatia maoni ya Yusufu. Joseph alikuwa amegundua kuwa mkewe mtarajiwa alikuwa mjamzito. Alipaswa kufanya nini? Mungu alizungumza na Yusufu katika ndoto ili Yusufu aolewe na Mariamamu. Kuzaliwa kwa bikira kulihitajika ili kutimiza mpango wa Mungu ambao ulizungumzwa katika Agano la Kale.

Siku ya 168: Mathayo 4

Huduma ya Yesu ilianza na ubatizo wake. Yesu alipokea nguvu za Roho Mtakatifu wakati huu na sauti kutoka mbinguni iliwaambia watu kwamba Yesu kama mwana wa Mungu. Mambo haya yote mawili yakawa jaribu la haraka kwake alipopelekwa nyikani. Yesu alijaribiwa kutumia vibaya nguvu zake kwa sababu za kibinafsi. Lakini Yesu alikataa kutengeneza mkate kutoka kwa miamba ili kulisha njaa yake. Pili, alikataa kutumia uwana wake kuonyesha ulinzi wa Mungu kwake kwa wengine. Tatu,

alikataa kutumia uwezo wake kuwa mfalme wa kidunia hapo na hapo. Kwa sababu Yesu alipinga majaribu katika maisha yake yote, alikufa bila dhambi.

Yesu alikuwa na utume kutoka kwa Mungu. Hii ilikuwa kufundisha habari njema ya ufalme wa Mungu, ambao ungekuja. Kama ushahidi kwamba ujumbe huu ulitoka kwa Mungu, Yesu aliweza kufanya miujiza na kuwaponya wale wanaougua magonjwa. Haishangazi, alivutiwa sana. Yesu alichagua kwa uangalifu baadhi ya watu kumfuata kama wanafunzi wake.

Siku ya 169: Mathayo 7

Mafundisho makubwa zaidi tuliyo nayo kutoka kwa Yesu ni Mahubiri ya Mlimani. Tayari tumeangalia sehemu zake. Sasa tutasoma sehemu ya mwisho. Wafuasi wa Yesu hawakuwahukumu wengine kwa ukali, haswa wakati wao wenyewe sio wakamilifu. Wanapaswa kuhakikisha kwamba wanafuata njia ya Yesu kwa uangalifu sana. Njia ya kufanya hivyo si rahisi kupata. Kuna walimu wengi wa uwongo. Watafutaji lazima watafute kwa uangalifu. Wale wanaofuata njia hii lazima wawafanyie wengine kama vile wangependa wengine wawafanyie. Ni njia ya kuishi ambayo inaashiria mwanafunzi kuwa wa kweli. Kuwa mwalimu na kuita jina la Yesu haitoshi kuitwa mwanafunzi wa kweli wa Yesu. Mwanafunzi wa kweli wa Yesu ni yule anayefanya kama mmoja. Mfano wa wajenzi wenye hekima na wapumbavu ulitolewa ili kufundisha somo hili.

Siku ya 170: Mathayo 8

Mathayo 8 inatuambia juu ya baadhi ya miujiza ambayo Yesu alifanya na baadhi ya watu aliokutana nao. Yesu aliweza kuponya magonjwa yasiyotibika kama vile ukoma na magonjwa ya akili. Alimgusa na kumponya yule mwenye ukoma na yule pepo aliyepagawa. Uwezo wake wa kuponya ulikuwa utimilifu wa nabii wa Agano la Kale Isaya. Yesu alivutiwa na imani ya mtu wa mataifa maalum. Alikuwa jemadari aliyechukiwa. Jemadari huyo hakuwa akimwomba Yesu kwa sababu za ubinafsi lakini kwa niaba ya mtumishi wake. Mtumishi labda angekuwa Myahudi. Hapa kulikuwa na somo juu ya imani kwa Wayahudi.

Yesu alitoa somo juu ya uanafunzi. Mwanafunzi mmoja alitaka kumzika baba yake. Hii ilimaanisha nini ni kwamba alitaka kuishi na baba yake hadi baba yake alipokufa, na kisha angeweza kumfuata Yesu baada ya miaka mingi. Lakini watu hawapaswi kuchelewa kumfuata Yesu, na wala hawapaswi kuweka familia zao mbele ya Yesu. Hatimaye tuna utulivu wa dhoruba na Yesu, ambayo ilionyesha kwamba Yesu alikuwa na nguvu juu ya upepo na mawimbi. Kwa nini mtu asimfuate mtu mwenye nguvu na maneno kama haya kutoka kwa Mungu?

Siku ya 171: Mathayo 9

Mathayo 9 inaendelea mifano ya uponyaji. Hizi ni za kuchagua sana kwa sababu Yesu aliponya watu wengi. Uponyaji wa mtu aliyepooza huunganisha ugonjwa wa mtu huyu na dhambi na uponyaji wake na msamaha. Hatuwezi kufanya hivi kwa kila ugonjwa. Yesu alikuja kuokoa wenye dhambi na kuponya wagonjwa. Yesu alikuwa tayari kuonyesha rehema kwa yeyote aliyekuwa tayari kusikiliza. Yeyote ambaye alikuwa najisi kulingana na Sheria ya Musa angeweza kufanywa utakaso na Yesu.

Sura inaisha na mafundisho juu ya ufalme wa Mungu. Ufalme wa Mungu ulikuwa unakuja, na kila mtu alihitaji kusikia ujumbe. Yesu aliwatuma wanafunzi wake kufundisha hili, ili kila mtu asikie.

Kundi moja ambalo liliambiwa ni Mafarisayo. Walikuwa kundi la waalimu wa Agano la Kale ambao walidhani kwamba walikuwa waadilifu, na kwamba Yesu hakuwa. Walimwita Yesu 'mwendawazimu' na kudai alikuwa na nguvu mbaya.

Siku ya 172: Mathayo 15

Yesu alikutana na Mafarisayo mara nyingi. Mafarisayo waliongeza sheria nyingi kwenye Sheria ya Musa ili kujaribu na kuwa waadilifu zaidi. Sheria hizi za ziada zilikuwa 'mila ya wazee.' Mafarisayo waliona sheria hizi za ziada zilizotungwa na wanadamu kuwa muhimu kama Sheria ya Musa. Yesu alisema kwamba sheria hizi za ziada zilikuwa na kasoro. Baadhi yao hata walivunja Sheria ya Musa! Yesu alipowaonyesha hili, hawakupenda hii. Tofauti ilikuwa kwamba Yesu alielewa hoja ya Sheria ya Musa, wakati Mafarisayo hawakuelewa. Uchafu hutoka kwa moyo mchafu - sio kutoka kwa (kwa mfano) kunawa mikono. Mwanamke Mkanaani alionyesha hili. Ingawa alikuwa najisi kulingana na Sheria ya Musa, alikuwa na moyo mnyenyekevu, alielewa hitaji lake la rehema, na alikuwa na imani katika Yesu. Yesu aliwasaidia wote waliokuja kwake kwa dhati. Kulisha kwa wale 4000 kulionyesha utayari wa Yesu kuwa na huruma kwa wote wanaomtafuta Yesu.

Siku ya 173: Mathayo 21

Baada ya huduma ya zaidi ya miaka 3, Yesu aliingia Yerusalemu kwa wiki yake ya mwisho. Injili zinatoa kipaumbele kikubwa kwa wiki hii ya mwisho. Kuingia kwake kwa mara ya kwanza kulikaribishwa na umati mkubwa wa watu ukishangilia. Walikuwa wameona miujiza ambayo Yesu alikuwa amefanya na walikuwa wakitarajia mambo makubwa. Yesu alikwenda hekaluni na kuona kwamba hekalu takatifu lilikuwa likiendeshwa kama biashara potovu. Aliposimamisha biashara hiyo, haikumfanya awe maarufu kwa watawala wa hekalu.

Kisha tuna laana isiyo ya kawaida ya mtini. Hii inahitaji kueleweka kama mfano wa maisha halisi. Watu wa Israeli walikuwa kama mtini ambao unapaswa kuzaa matunda ya kiroho (yaani, toba na matendo mema). Wakati hawakufanya hivyo, ingelaaniwa. Kwa kuzingatia kwamba hekalu takatifu liliendeshwa kama biashara, ilikuwa wazi kwamba dini katika Israeli ilikuwa katika hali mbaya. Viongozi walimpinga Yesu. Yesu aligeuza hili na kuwapa changamoto kwa mifano mitatu (miwili katika sura hii na moja katika inayofuata). Ujumbe wa mifano hii uko wazi.

Siku ya 174: Mathayo 26

Viongozi wa kidini wa Israeli hawakupenda mafundisho ya Yesu. Katika wiki ya mwisho, upinzani wao ulizidi kuwa na uadui. Yesu alijua ingeisha kwa kifo chake. Hata hivyo, Yesu hakuepuka. Alitiwa mafuta katika utayari wa mazishi yake. Alijua kwamba angesalitiwa na mmoja wa wanafunzi wake wa karibu. Yesu alikuwa mwema kwa wanafunzi wake wote, hata msaliti (Yuda). Katika karamu ya mwisho, Yesu alianzisha karamu mpya kwa wanafunzi walipaswa kufuata. Hii inaitwa 'kumega mkate.' Wanafunzi walipaswa kuvunja na kula mkate kama kumbukumbu ya mwili wake uliovunjika. Na walipaswa kunywa divai kama kumbukumbu ya damu yake iliyomwagika. Yesu alijua kwamba mwingine wa wanafunzi wake (Petro) angemkana, na wanafunzi wake wote wangemkimbia. Wanafunzi wake hawakuwa chanzo cha nguvu kwake katika masaa yake ya mwisho. Nguvu zake zilitokana na maombi kwa Baba yake. Wakati wa kukamatwa kwake Yesu hakupinga na alichukua

hatua kuwalinda wanafunzi wake. Katika kesi yake ya kwanza alizungumza juu ya kile kilichokuwa kweli. Hii ilisababisha hukumu yake ya kifo.

Siku ya 175: Mathayo 27

Matukio yalisonga haraka katika siku hiyo ya mwisho. Viongozi wa Kiyahudi walikwenda kwa kiongozi wa Kirumi kupata mamlaka ya hukumu ya kifo. Hii walifanikisha kwa kupiga kelele na kupiga kelele badala ya kufuata njia ya haki. Warumi waliendelea na ukosefu wa haki na ukatili na kejeli. Msaliti (Yuda) alitambua kosa lake na akajiua. Matukio ya kusulubiwa yalishuhudiwa na jemadari, ambaye alihitimisha kwamba Yesu lazima awe mwana wa Mungu. Tukio la kushangaza la watu kufufuka kutoka kwa wafu lilikuwa ishara ya ufanisi wa Yesu katika kufufua wafu. Mara tu watawala walipohakikisha kuwa Yesu amekufa, alizikwa kaburini na kulindwa. Mlinzi alipaswa kuzuia madai ya uwongo juu ya ufufuo.

Siku ya 176: Mathayo 28

Injili zote zinaisha na ufufuo wa Yesu. Kwa siku tatu Yesu alikuwa amekufa kaburini, lakini alfajiri ya siku ya tatu alifufuliwa kutoka kwa wafu. Mungu alimtuma malaika kumfufua. Ingawa mlinzi alimwona malaika, walipendezwa zaidi na pesa na kuwafurahisha watawala wao. Walichagua kusema uwongo kwa pesa. Malaika akawatokea wanawake. Kisha Yesu akawatokea. Walimshika na kuthibitisha kuwa alikuwa halisi na hai. Yesu aliwatokea wanafunzi wake pia. Yesu aliwaambia kwamba Mungu alikuwa amepa mamlaka yote. Sasa Yesu aliwapa wanafunzi mamlaka ya kufundisha habari njema ya ufalme wa Mungu na kubatiza. Maneno ya mwisho ni faraja kwa wanafunzi wote. Yesu anaendelea kuwa na wanafunzi wake.

Siku ya 177: 1 Wakorintho 15

Injili zinaisha na ufufuo wa Yesu. Ufufuo wa wafu unafundishwa katika maeneo mengi. Sura kubwa zaidi ni juu ya hii ni 1 Wakorintho 15. Paulo anasisitiza kwamba kuna ufufuo na kwamba kila muumini lazima aamini. Tumaini la Kikristo linategemea kuwa na ufufuo wa waumini waliokufa. Kama vile kifo ni hakika kwa wazao wote wa Adamu, vivyo hivyo ufufuo wa uzima ni hakika kwa wafuasi wote wa Yesu. Kwa nyakati tofauti, waalimu wa uongo wamekuja na kukataa ufufuo. Wameibua maswali ili kuwageuza watu wasiamini. Walimu hawa wa uwongo bado wapo leo. Paulo yuko wazi - kuna ufufuo kutoka kwa wafu kwa waumini. Kisha itabadilishwa ghafla kwa wito wa tarumbeta. Watabadilika kutoka kuwa mwili na damu ya kufa hadi kutokufa. Tarumbeta hii itakapolikia, kutakuwa na waumini wengine ambao bado wanaishi. Hawa wanaelezwa kama watu ambao wote 'hawajalala.' Hapa usingizi unaelezwa kama kifo. Kifo ni kama usingizi kwa maana kwamba zote mbili ni hali ya kupoteza fahamu.

Siku 178: 1 Wathesalonike 4

Kanisa la Thesalonike lilikuwa na wengine ambao hawakuamini kabisa katika ufufuo. Wengine walidhani kwamba wafu walikuwa wametoweka milele. Lakini Paulo anaeleza kile kitakachotokea katika siku zijazo. Yesu atakuja kutoka mbinguni. Kisha atatoa amri kubwa. Hii itasababisha malaika mkuu kuita na sauti ya tarumbeta. Kwa wakati huu, wale ambao wamekufa kwa imani katika Yesu

watafufuliwa kutoka kwa wafu. Watu hawa watakuwa wameishi katika nchi tofauti kutoka kote ulimwenguni, kwa hivyo wanahitaji kuletwa kwa Yesu. Hii hufanyika kwa usafirishaji wa angani, au kupitia 'hewa' kama barua inavyosema. Kisha watakuwa pamoja na Yesu milele. Waumini wanahitaji kufarijiana kwa tumaini hili, hasa wakati waumini wanakufa.

Siku 179: 1 Wathesalonike 5

Mtume Paulo anatuambia juu ya kurudi kwa Yesu duniani. Hii itakuwa ya ghafla na isiyotarajiwa. Waumini lazima wawe waangalifu kuwa macho kiroho badala ya kulala kiroho. Tunaona kwamba sura hiyo hiyo inazungumza juu ya usingizi kwa njia mbili tofauti, na hakuna hata moja kati yao ni usingizi wa kawaida tunaopata kila usiku. Mtu anarejelea usingizi kama kifo. Nyingine inahusu wale ambao si Wakristo wenye bidii tena lakini wamelala kiroho. Biblia mara nyingi itabadilika kutoka kwa maana halisi ya maneno bila onyo katika maandishi. Tunahitaji kufikiria kwa uangalifu juu ya vifungu ili kuhakikisha kuwa hatupotoshwi kwa kuchukua maoni mabaya. Kwa watu wapya kusoma Biblia, hii ni ngumu. Hata hivyo, kwa mazoezi, wasomaji watajifunza jinsi Biblia inavyozungumza juu ya mambo. Barua hiyo inaisha kwa ushauri kuhusu jinsi ya kuwa Mkristo mwenye bidii na jinsi ya kuwasaidia wengine pia.

Siku ya 180: Wafilipi 3: 12-4: 23

Kifungu hiki ni usomaji wa mwisho wa safu hii ya sura kutoka kwa Biblia. Ni mwisho mzuri! Lazima tuhakikishe kuwa sisi ni Wakristo wenye bidii. Hivi ndivyo Paulo alivyokuwa. Hakuacha kuwa hai, na sisi pia hatupaswi kufanya hivyo. Tunapaswa kuepuka kukegeushwa na fikra za kidunia. Tunapaswa kuwa na mawazo ya kimungu au ya mbinguni. Ikiwa tunafikiria juu ya mambo ya Mungu, basi tunaweza kufurahi katika Bwana. Tunaweza kutumia maombi kutusaidia kutokuwa na wasiwasi juu ya mambo katika maisha haya. Tunapaswa kugeuka kutoka kwa mambo ya ulimwengu. Tunapaswa kufikiria juu ya mambo ambayo ni mazuri na sahihi na safi na ya kupendeza. Tunapaswa kuridhika na maisha yetu. Ikiwa tuna wasiwasi juu ya uwezo wetu wa kufanya chochote, tuwe kama Paulo ambaye angeweza kufanya mambo yote kupitia yeye aliyempa nguvu (ambayo ni, Mungu). Mungu atatusaidia kupitia maombi yetu pia. Wacha tusaidiane pia katika maisha yetu. Utukufu wote uwe kwa Mungu. Na neema ya Bwana wetu Yesu Kristo iwe pamoja nawe.

Tulichojifunza katika Mwezi uliopita

Tumesikiliza ushauri wa wanafunzi watatu muhimu - Yohana, Petro, na Yakobo. Wamekuwa na mambo sawa ya kusema pamoja na mambo tofauti. Wakristo watateseka kwa njia tofauti. Katika suala hili, wao ni kama Yesu. Lazima pia tupendane kwa njia ambayo Kristo alipenda. Ufunguo wa njia hii ya maisha ni kuwa na njia ya kufikiri ya kimungu na sio njia ya kidunia ya kufikiria. Njia nyingine ya kuweka hii, ni kwa Mkristo kufuata maisha na mawazo ya Yesu.

Tulimalizia kwa mtazamo mwingine wa maisha ya Yesu, haswa kupitia injili ya Mathayo. Kazi ya maisha yake ilikuwa kufundisha ufalme wa Mungu na kuwezesha ufalme kuja kupitia kifo chake kisicho na dhambi. Kisha Mungu akamfufua Yesu kutoka kwa wafu na kumpa Yesu mamlaka ya kutawala kutoka mbinguni na kurudi duniani. Ni ufufuo wa wafu ambao utawawezesha wafuasi wa Yesu kukutana na Yesu na kuwa naye katika ufalme.

Uso maji wetu wa Biblia umeonyesha kwamba Biblia yote imeunganishwa. Mungu alikuwa na mpango tangu mwanzo na Mungu analeta mwisho wa mpango huo. Hii ni kusimamisha ufalme wake duniani, na Yesu kama mfalme na waaminifu kama raia wa ufalme huu. Mungu ana nguvu zote na anaweza kufanya hivi. Ufalme utakuja, na ujumbe wa Yesu ulikuwa kwa kila mtu kujiandaa kwa ajili yake.

Mapitio ya miezi 6 ya Uso maji wa Biblia

Tumesoma takriban sura 180 za Biblia; 86 kutoka Agano la Kale na 94 kutoka Agano Jipya. Tumesoma karibu 15% ya Biblia na karibu 36% ya Agano Jipya. Huu ni utangulizi mzuri kwa wote wawili. Tumeangalia vifungu ambavyo vinaweza kutusaidia kukua katika maarifa na kuelewa haraka zaidi. Tumesoma vitabu vitatu vya Biblia kabisa: Yona, Yakobo na 1 Petro.

Katika vifungu ambavyo tumesoma, tumechagua vifungu muhimu zaidi. Hizi zinashughulikia asili, hitimisho, mafundisho makuu na matukio muhimu na watu. Hatujashughulikia mada ngumu zaidi au ndefu.

Utakuwa umeona marejeleo mengi ya matatizo ya walimu wa uwongo, na haya bado yapo leo. Njia pekee ya kukabiliana na haya ni kuangalia kila kitu na Biblia na kuthibitisha kila kitu kutoka kwa Biblia. Mstari mmoja hautoshi kuanzisha mafundisho kwa sababu ya hatari ya kutoielewa. Kwa bahati nzuri, mafundisho yote makuu katika Biblia yanaweza kuanzishwa kutoka kwa mistari mingi.

Tumeona mifano ya lugha ya Biblia ambapo sio kila kitu kinachukuliwa kama halisi. Hii ni njia moja ambayo watu hutafsiri vibaya Biblia. Hii ina maana kwamba tunahitaji kufikiria kwa makini tunaposoma Biblia. Ni msaada wa kweli kuwa na ujuzi wa Biblia nzima. Tumeona, kwa mfano, jinsi Agano Jipya linategemea Agano la Kale. Inasaidia kuangalia Biblia nzima ili kuanzisha mafundisho muhimu.

Tulianza kwa kusoma Zaburi 1 na tukajifunza kwamba tunapaswa kusoma na kutafakari Biblia kila siku. Tunapendekeza mazoezi haya. Kwa njia hii utakua katika ujuzi wako wa Biblia na utakuwa Mkristo aliyekomaa. Kama Biblia inavyosema, utakua kutoka kwa yule anayekula maziwa hadi yule anayekula nyama. Kuna usomaji na mafundisho mengine ambayo tunakupa kukusaidia kwa hili. Tunapendekeza pia uzungumze na mtu ili maswali yako ya kibinafsi yaweze kujibiwa, na uweze kukua kiroho kwa kasi ambayo ni bora kwako.

Kozi hii ya utangulizi imekutambulisha kwa sehemu nyingi za Biblia. Hata hivyo, bado haitoshi kwa msomaji kwenda kwenye sehemu yoyote ya Biblia na kuisoma kwa urahisi. Bado kuna vitabu 31 vya Biblia ambavyo hatujaanzisha au kusoma. Kwa kuwa kuna vitabu 66 vya Biblia, hii ni kiasi kikubwa. Kwa hivyo tunapendekeza kuhamia Hatua za Pili katika Uso maji wa Biblia. Hii itapitia mifano ya vitabu vyote vya Biblia na kuvitambulisha. Itapitia Biblia kwa mpangilio wa mpangilio na kufunika watu wakuu na matukio. Lengo la kozi hii ni kutoa usuli wa kutosha kwa msomaji ili aweze kusoma sehemu yoyote ya Biblia kwa ufahamu.

Hatua yoyote utakayochukua inayofuata, Mungu akubariki unaposikiliza kwa dhati na kwa unyenyekevu kile Mungu anachokuambia kutoka kwa Biblia. Ni hamu yetu kwamba umheshimu Mungu katika maisha yako na kumfuata Bwana Yesu. Itakuwa furaha yetu kukusaidia kuokolewa kutoka kwa kifo na kupata uzima wa milele katika ufalme wa Mungu.